

KORISNA PREDAVANJA IZ ISLAMSKOG VJEROVANJA

---

*Ispravno vjerovanje je temelj na kojem se grade djela.
Od ispravnosti vjerovanja zavisi da li će djela biti prihvaćena kod
Allaha ili ne.*

KORISNA PREDAVANJA IZ ISLAMSKOG VJEROVANJA

Autor

dr. Meša'il Rašid Ed-Debbas

Prijevod

Grupa prevodilaca

Urednik

Irfan Hajrudin Klica, prof.

Šerijatska recenzija

mr. Jakub Alagić
Ersan Muzafer Grahovac, prof.

Lektura i korektura

Amra I. Dacić, prof.

Dizajn korice

Dino Vejzović

DTP

ProDesign387

Za izdavača

www.pozivistine.com

**KORISNA PREDAVANJA
IZ ISLAMSKOG
VJEROVANJA**

Rožaje, 2019.

UVODNI DIO

RIJEČ UREDNIKA

Sva zahvala pripada Allahu Uzvišenom, Gospodaru svjetova. Svjedočim da nema istinskog boga osim Allaha Jedinog, koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed ﷺ Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je Allahov salavat i selam na njega, njegovu časnu porodicu i njegove ashabe, i sve one koji ga dosljedno slijede do Sudnjeg dana.

Allah Uzvišeni nas je stvorio da Njemu robujemo - ibadet činimo, i naredio nam da Mu tevhid (jednoću) ispovijedamo i budemo Mu pokorni. Čovjek će postići sreću i uspjeh i na ovom i na onom svijetu ako mu Allah Uzvišeni primi djela. Međutim, osnova od koje zavisi ispravnost djela i njihovo prihvatanje kod Allaha jeste **ispravno vjerovanje**, zato je pojašnjavanje ispravnog vjerovanja i poziv njemu najbitnija i najčasnija stvar i stroga dužnost.

S obzirom na važnost islamskog vjerovanja učenjaci ovog ummeta su ovoj oblasti pridavali veliki značaj, ulažući trud, podučavajući i pišući o tome, tako da je pred vama i ovo djelo pod nazivom *Korisna predavanja iz islamskog vjerovanja*, a koje je sastavljeno iz tekstova velikih učenjaka ovog ummeta.

I sami smo htjeli dati skromni doprinos ovoj veličanstvenoj oblasti, pa smo osim prevođenja ovog djela neke stvari dodatno pojašnjavali u fusnotama.

Allaha Uzvišenog molim da ukabuli naš trud i da najljepšom nagradom nagradi uvaženu autorku koja je priredila ovo djelo i sve one koji su učestvovali na bilo koji način u ovom projektu. Također, molimo Svevišnjeg Allaha da se svi oni koji budu čitali ovu studiju okoriste njenim sadržajem.

Irfan Hajrudin Klica, prof.

Rožaje, 3. Ramazan, 1440 h.g. / 8.5.2019.

irfanhajrudin@gmail.com

pozivistine@gmail.com

PREDGOVOR

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, i neka su salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda ﷺ na njegovu časnu porodicu i sve ashabe.

Doista je pojašnjavanje ispravnog vjerovanja i pozivanje u njega najvažnija stvar i potvrđena obaveza, zato što je vjerovanje temelj na kojem se grade djela i od čije ispravnosti zavisi da li će djela biti primljena ili ne.

Zato je briga Allahovih poslanika i sljedbenika bila na podučavanju, objašnjavanju i ispravljanju vjerovanja.

Ispravno vjerovanje je vjerovanje u tevhid – Allahovu jednoću. Znanje o tevidu je najčasnija i najvrjednija nauka.

Od svih nauka, najveća dužnost je nju tražiti, jer putem nje upoznajemo Allaha, Njegova imena i svojstva, te prava koja On Uzvišeni ima kod Svojih robova.

Tevhid je ključ koji otvara vrata ka Allahu i on je temelj svih Njegovih vjerozakona, on je temelj vjere. Upravo zbog njegove važnosti, svi poslanici, bez izuzetka, pozivali su tevidu.

Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾

Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema istinskog Boga osim Mene, zato Meni ibadet činite." (Kur'an, 21:25)

Zato je obaveza svakom muslimanu da se poduči ispravnom vjerovanju, da podučava druge, da ispravno vjeruje i da radi po tome, kako bi njegova vjera bila izgrađena na zdravim i sigurnim osnovama, te kako bi ostvario sreću i na ovom i na budućem – vječnom svijetu. Učenjaci ovog ummeta su ovoj oblasti posvetili veliku pažnju ulažući veliki trud u podučavanju drugih, kao i u pisanju djela na ovu temu.

Svojim skromnim trudom željela sam da i ja dam neki doprinos u ovom najčasnijem poslu, tako da sam priredila ova predavanja koristeći se knjigama učenjaka ove vjere koji slijede Kur'an i Sunnet, na način kako su to radili i razumjeli ashabi i prve časne generacije.¹

Imam Malik, rahimehullah, je rekao: *"Neće uspjeti potonje generacije ovoga ummeta osim onako kako su uspjele njegove prve generacije."* (Iktidaus-sirat el-mustekim, Ibn Tejmije)

A prve generacije su uspjele čvrstim slijeđenjem Kur'ana i Sunneta. Allahov Poslanik ﷺ je rekao: **"Ostavio sam vam dvije stvari, nećete zalutati ako ih se budete pridržavali: to su Allahova Knjiga i moj Sunnet."** (Malik)

---

¹ Allah Uzvišeni je Poslaniku ﷺ objavio samo Istinu i Uputu i zato onaj ko želi ovu istinu čistom, treba da je uzme sa njenog izvora prije nego su je ljudska razumijevanja zamutila. Objava je poput vode, a razum je kao posuda. Allah je objavio Kur'an i usadio ga u Poslanikovo ﷺ srce, potom je sve to Poslanik prenio ashabima, a oni su podučili generaciju tabi'ina. Sve što su se posude više prenosile, voda se sve više i više mutila, tako da je prva posuda najčistija. Ta prva posuda je Poslanik ﷺ a potom njegovi ashabi. (Vidjeti: Poslanica iz islamskog vjerovanja, Abdulaziz b. Merzuk et-Tarifi)

Zato jedino ko se bude držao puta na kojem je bio Allahov Poslanik ﷺ bit će od spašenih.

Od 'Irbada ibn Sarije ؓ prenosi se da je rekao: "Jednoga dana klanjali smo sa Allahovim Poslanikom ﷺ a onda se okrenuo prema nama i održao nam je veoma dirljiv govor od kojeg su oči orosile suzama i srca zadrhtala, pa smo rekli: 'Allahov Poslaniče, ovo kao da je oprostajni govor pa nam nešto oporuči!' Na to Allahov Poslanik ﷺ reče: 'Oporučujem vam bogobožnost prema Uzvišenom Allahu, poslušnost i pokornost vladarima, pa čak i kada bi rob postao vaš zapovjednik. Zaista, ko poživi od vas poslije mene, vidjet će mnoga razilaženja, zato se prihvatite moga Sunneta i sunneta pravovjernih i u vjeri iskrenih halifa, čvrsto se držite toga - zubima zagrizite. Čuvajte se izmišljenih stvari u vjeri, jer je svaka novina novotarija, a svaka novotarija je zabluda.'" (Ebu Davud)

Neka su salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda ﷺ na njegovu časnu porodicu, ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

Dr. Meša'ıl bint Rašid ibn Muhammed Ed-Debbas

Doktorirala na Odsjeku Sunneta i njegovih nauka na Islamskom univerzitetu Imam Muhamed ibn Saud u Rijadu.

Redovna profesorica na Univerzitetu Princeza Nura u Rijadu, Odsjek islamskih nauka.

d.mrmd@gmail.com

ISLAMSKO VJEROVANJE

DEFINICIJA AKIDE (ISLAMSKOG VJEROVANJA)

Jezičko značenje:

Riječ *akida* potiče od arapske riječi akd (عقد) što znači čvrst čvor, zavežljaj.

Opće značenje *akide* jeste da je to čvrsto vjerovanje, odnosno ubjeđenje u srcu koje u sebi nema nimalo sumnje i nesigurnosti.

Šerijatsko značenje:

Islamska akida (vjerovanje) je čvrsto vjerovanje u Allaha Uzvišenog i u ono što to vjerovanje zahtijeva po pitanju tevhida - Allahove jednoće, vjerovanje u Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan, vjerovanje u odredbu dobra i zla, i vjerovanje u sve ono o čemu nas je obavijestio Allah Uzvišeni u Kur'anu i Njegov Poslanik ﷺ u Sunnetu.

Nazivi koji se koriste za ovu islamsku nauku, pored akide su: tevhid, sunnet, iman itd.

VAŽNOST ISLAMSKOG VJEROVANJA

Nema sumnje da ispravno islamsko vjerovanje ima najveću važnost u životu jednog muslimana, a ta važnost, između ostalog, ogleda se u sljedećim stvarima:

- Svi poslanici su slani kako bi pozivali u ispravno vjerovanje. Allah Uzvišeni kaže: *Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema istinskog boga osim Mene, zato Meni ibadet činite."* (Kur'an, 21:25)
- Ostvarivanje tevhida i činjenje ibadeta samo Allahu Jedinom je smisao zbog kojeg smo stvoreni.

Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

Nisam stvorio džine i ljude osim da Mi ibadet čine. (Kur'an, 51:56)

- Prihvatanje ibadeta kao i njihova vrijednost kod Allaha zavisi od ostvarenosti ispravnog vjerovanja, tako da nedostatak u vjerovanju čovjeka može u potpunosti porušiti djelo ibadeta, ili umanjiti njegovu vrijednost (u zavisnosti od težine nedostatka).
- Spas na Ahiretu zavisi od ispravnosti vjerovanja. Allahov Poslanik ﷺ je kazao: "Allah je zabranio da Vatra prži svakog ko kaže la ilahe illallah, željeći time Allahovo lice." (Buhari)

- Islamska akida definiše odnos između roba i njegova Stvoritelja, kao što nam i objašnjava potpunu brigu Allaha Uzvišenog prema Njegovim dobrim robovima.
- Osnova sreće na ovom svijetu je u znanju o Allahu, tako da je to potreba iznad svih drugih potreba, jer nema rahatluca i smirenosti srca osim kroz ispravno vjerovanje.
- Islamsko vjerovanje odgovara na sva pitanja koja interesuju čovjeka, poput pitanja: ko nas je stvorio i kakva su svojstva Stvoritelja, kako je sve počelo, zašto smo stvoreni, svjetovi koji postoje i odnos među njima, pitanja sudbine itd.
- Da je ispravno vjerovanje najvažnija stvar ukazuje i to što je fokus Kur'ana i Sunneta na temu ispravnog vjerovanja: njegovim objavljivanjem, ispravljanjem pogrešnih uvjerenja, objašnjavanjem i pozivanjem u ispravno vjerovanje.
- Ispravna akida je uzrok napretka, pobjede i uspjeha na oba svijeta. Skupina koja se drži ispravnog vjerovanja je vidljiva, spašena i potpomognuta skupina. Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Neprestano će skupina iz mog ummeta biti jasno na istini, neće im naškoditi ko ih na cjedilu ostavi sve dok dođe Allahovo određenje², a oni takvi.” (*Muslim*)
- Ispravna akida je ono što štiti muslimane od utjecaja pogrešnih vjerovanja i ideja.

Dakle, ispravno vjerovanje je temelj na kojem se gradi vjera, i na osnovu čega djela postaju ispravna, kao što Allah Uzvišeni kaže:

---

2 Misli se na blagi vjetar koji će usmrtniti vjernike i vjernice, a kojeg će Allah Uzvišeni poslati u cilju njihove zaštite od strahota koje će se dogoditi tokom Smaka svijeta. Kraj svijeta doživjet će samo najgori ljudi.

﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴾

Reci: "Ja sam čovjek kao i vi, meni se objavljuje da je vaš Bog – jedan Bog. Ko se nada susretu s Gospodarom svojim, neka čini dobra djela i neka Gospodaru svome nikoga ne pridružuje (neka ne čini širk)." (Kur'an, 18:110)

I kaže:

﴿ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِن أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

A tebi, i onima prije tebe, objavljeno je: "Ako budeš druge Allahu pridruživao (širk činio) tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš među gubitnicima biti." (Kur'an, 39:65)

Ovi plemeniti ajeti, a i ostali kojih ima mnogo, i ono što je došlo u njihovim značenjima, dokazuju da djela neće biti primljena osim ako budu čista od bilo kakvih primjesa širka, odnosno dokazuju da će biti primljena samo ukoliko budu učinjena iskreno radi Allaha.

Zbog toga je poziv u ispravno vjerovanje bio prva obaveza kojoj su pozivali svi poslanici.³

Prvo u šta su pozivali svoj narod jeste da se ibadet samo Allahu Jedinom čini, i da Mu se u ibadetu niko ne pridružuje (da Mu se širk ne čini), kao što Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾

³ Niko od poslanika nije otpočinjao pozivanje svoga naroda nečim drugim prije poziva u tevhid, i pored činjenice da su postojale i druge devijacije vezane za društvo, ponašanje, ekonomiju.

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allahu ibadet činite, a taguta (lažnih božanstva) ⁴ se klonite!" (Kur'an, 16:36)

Allahov Poslanik ﷺ je trinaest godina u Mekki pozivao ljude u tevhid, odnosno ispravno vjerovanje, zato što je to temelj na kojem se gradi cjelokupna vjera. Učenjaci i daije u svakom vremenu su slijedili primjer poslanika i vjerovjesnika, te su prvo počinjali sa pozivom u ispravno vjerovanje, a zatim su se okrećali drugim vjerskim propisima.

IZVORI ISLAMSKOG VJEROVANJA

Dva su osnovna izvora islamske akide (vjerovanja):

- Allahov govor - Kur'an;
- Sunnet Poslanika ﷺ koji nam je prenešen vjerodostojnim putem. Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ * إِنَّ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴾

On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje. (Kur'an, 53:3-4)

Sporedni izvor koji se gradi na ova dva temelja je idžma‘ – konsenzus islamskih učenjaka.

Što se tiče fitre (prirodnosti koja je ugrađena u svakom čovjeku) i akla (zdravog razuma, intelekta), oni podržavaju i slažu se sa

---

⁴ Tagut je svako ko se izdigne i pređe preko svoje granice (koju mu je Allah Uzvišeni odredio) svejedno da li se isti obožavao, slijedio ili mu se pokoravalo. Taguta ima mnogo, a prvi među njima je šejtan.

onim što je došlo u Kur'anu i Sunnetu i sami su u stanju dokučiti osnovne stvari vjerovanja, ali ne i detaljne.

Znači, zdrav razum i prirodni instinkt općenito potvrđuju postojanje Boga i Njegovu uzvišenost, te da je nužno biti Mu pokoran i obožavati ga i da On ima svojstva savršenosti. Također, ispravan razum i fitra, općenito, prepoznaju nužnost slanja poslanika i vjerovjesnika, kao i nužnost ponovnog proživljenja i odgovaranja za djela, ali ne poznaju detalje tog vjerovanja.⁵

Međutim, što se tiče ostalih stvari iz nama nedokučivog svijeta - gajba, ne postoji mogućnost da čovjek to sam sazna i spozna u detalje, osim putem Objave, Kur'ana i Sunneta, jer u suprotnom te stvari ne bi bile od gajba.

Šejhul-islam Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: *“Nema kontradiktornosti između zdravog razuma i vjerodostojne Objave.”* (Medžmu'ul-Fetava, 20/567)

Zdrav razum se ne suprostavlja vjerodostojnoj Objavi, naprotiv svjedoči joj i podržava je, zato što im je izvor isti. Onaj Koji je stvorio razum je isti Onaj Koji mu šalje Objavu, tako da je nemoguće da budu u koliziji. Stoga, ukoliko se desi kontradiktornost između razuma i Objave onda je to zbog dva razloga, nema trećeg: ili je zbog toga što za ono što se tvrdi da je Objava – nije Objava, ili zbog toga što je razum ne razumije.

Objava je ono što je došlo u Kur'anu i ono što je došlo vjerodostojnim i potvrđenim putem od Poslanika ﷺ, a zdrav neizopačen

---

5 Svjedoci smo da u životu ima nepravednika koji prožive cijeli život noseći nepravdu drugima, a zatim i umru kao takvi, bez ikakve kazne, a oni obespravljani umru a ne uzmu svoje pravo i ne dočekaju pravdu. Razuman čovjek može sam, bez objave, doći do spoznaje, da postoji Sudnji dan kako bi svako dobio ono što je zaslužio, ali on ne zna detaljnije šta će se dešavati na Sudnjem danu, jer je to moguće samo putem Objave.

razum je razum koji je čist od sumnji i slijeđenja strasti (namjernog suprostavljanja istini).

Dakle, stvarna kontradiktornost između vjerodostojne Objave i između zdravog razuma ne može postojati. Međutim, ako postoji prividni konflikt, onda se daje prednost Objavi i ona je odlučujuća, jer vjerodostojna Objava je nepogrješiva⁶, dok razum može pogriješiti. Razum je manjkav i podložan je pogrešnom shvatanju, zaboravu, strastima, neznanju i nemogućnosti shvatanja.⁷

---

6 Allah Uzvišeni je Objavu nazvao svjetlom koje vodi sva stvorenja do upute. On veli: *Zato će oni koji budu u njega (Muhammeda) vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo (Objavu) po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli.* (Kur'an, 7:157) Stoga, mi prihvatamo ono što nam Allah naređuje, kao i ono što nam zabranjuje i vjerujemo u sve ono što nas je obavijestio. Ukoliko spoznamo razlog nekog propisa, povjeroćemo u njega, a ukoliko ga ne spoznamo prihvaćemo to i vjerovati bez obzira što ne znamo njegov razlog.

7 Čak i ako je nešto razumljivo, nije moguće da ga razumije svačiji razum, pa kako onda da svi razumiju ono što razum ne može dokučiti. Onaj ko kaže da vjeruje samo u ono što može razumjeti, a da ne vjeruje u ono što ne može razumjeti, takav je dao prednost razumu nad Objavom. Ako se nešto ne može razumjeti ne znači da to i ne postoji, jer razum ima granicu do koje doseže i preko te granice ne može preći, kao što i pogled ima granicu do koje može doprijeti, ali ne znači da je kosmos veliki samo onoliko koliko pogled može obuhvatiti.

STEPENI VJERE

Islam⁸ (kao sveobuhvatni pojam vjere) je predanost Allahu tevhidom, pokornost Njemu činjenjem onoga što je naredio i ostavljanjem onoga što je zabranio, i odricanjem od širka i onih koji ga čine.⁹

---

8 To je vjera koju je Allah Uzvišeni dostavio Muhammedu ﷺ. Njome je Allah zapečatio sve prijašnje vjere, učinio je potpunom, kako bi Mu putem nje ibadet činili. To je vjera kojom je On zadovoljan i ni od koga neće primiti nijednu vjeru osim islama. Uzvišeni kaže: *Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.* (Kur'an, 5:3) I kaže: *A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onome svijetu nastradati.* (Kur'an, 3:85) Allahov Poslanik ﷺ je kazao: "Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moja duša, ko god čuje za mene, bio Jevrej ili kršćanin, a zatim umre, a ne povjeruje u ono sa čime sam poslat, bit će od stanovnika Vatre." (*Muslim*) Islam obuhvata i sadrži sve korisne bitnosti koje su bile sadržane i u prijašnjim vjerama, s tim što je islam specifičan po tome što odgovara svakom narodu, vremenu i prostoru. Onome ko bude slijedio upute islamske vjere, Allah Uzvišeni obećava pomoć i pobjedu. Općenito islam poziva ka svemu što je lijepo i dobro, a zabranjuje sve što je ružno i loše. Allah Uzvišeni kaže: *Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje.* (Kur'an, 16:90)

9 Ukoliko se pojmovi islam i iman spomenu odvojeno, onda se oni načelno smatraju sinonimima tj. imaju isto značenje - značenje cjelokupne vjere, međutim, ukoliko se spomenu zajedno, u tom slučaju islam podrazumijeva riječi i vanjska, tj. vidljiva djela, dok iman podrazumijeva ubjeđenje i unutarnja, tj. nevidljiva djela. Istinski Allahov rob obavezno mora imati oboje, tako da samo islam bez imana nije dovoljan, kao što ni samo iman bez islama nije punovažan.

Stepeni vjere¹⁰ su:

- Islam;
- Iman;
- Ihsan.

Dokaz za ovu podjelu je hadis poznat pod imenom “Džibrilov hadis”.

Omer b. Hattab رضي الله عنه kazuje: “Jednoga dana sjedili smo kod Allahova Poslanika صلى الله عليه وسلم te se iznenada pojavi čovjek izrazito bijele odjeće i izrazito crne kose i na njemu se nisu vidjeli tragovi putovanja, a niko ga od nas nije poznao. Približio se Vjerovjesniku صلى الله عليه وسلم sjeo pored njega i, naslonivši svoja koljena na njegova koljena i stavivši svoje dlanove na njegove natkoljenice, rekao: ‘**Muhammede, obavijesti me o islamu!**’ Allahov Poslanik صلى الله عليه وسلم reče: ‘**Islam je da svjedočiš (šehadet) da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da obaviš hadž ukoliko imaš mogućnosti.**’ On reče: ‘**Istinu si kazao!**’ Začudili smo se kako ga pita, a zatim potvrđuje ono što je rekao.

Zatim čovjek ponovo reče: ‘**Obavijesti me o imanu!**’, te je Poslanik rekao: ‘**Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u određenje (kader) dobra i zla.**’

Čovjek opet reče: ‘**Istinu si kazao!**’, a zatim reče: ‘**Obavijesti me o ihsanu (odličnosti u vjeri)!**’ Poslanik reče: ‘**Da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On itekako tebe vidi.**’

---

10 Kada je riječ o stepenovanju ubjeđenja, tj. unutarnjeg vjerovanja jednog vjernika i kvaliteti njegovih vanjskih djela, vjera islam ima tri stepena: islam, iman i ihsan.

Zatim čovjek reče: **‘Obavijesti me o Času!’** Poslanik reče: **‘Upitani o tome ne zna ništa više od onoga koji pita.’** Čovjek reče: **‘Obavijesti me o njegovim predznacima!’** Poslanik reče: **‘Kada ropkinja rodi svoju gospodaricu i kada vidiš bose, gole i siromašne čobane kako se takmiče u izgradnji visokih građevina.’**

Potom je čovjek otišao, a nakon nekog vremena Poslanik me upita: **‘Omere, znaš li ko je bio onaj čovjek?’** Ja mu odgovorih: **‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.’** Poslanik mi tada reče: **‘To je bio Džibril, došao je da vas podučí vašoj vjeri.’**
(Muslim)

ŠEHADET

ZNAČENJE RIJEČI LA ILLAHE ILLALLAH

Prvi dio šehadeta “**la ilahe illallah**” znači: “**nema istinskog boga osim Allaha**”, odnosno čvrsto sam ubijeđen/a svojim srcem, bez imalo sumnje, i to potvrđujem svojim jezikom, i to dokazujem svojim djelima, da nema božanstva koje zaslužuje da se obožava i da mu se robuje osim Allah Uzvišeni.

Značenje riječi **ilah** je onaj kome se robuje (čini ibadet), te stoga ove riječi **la ilahe illallah** znače nema božanstva koji zaslužuje da mu se čini ibadet osim Allaha.

Mi, nažalost, vidimo da postoje mnoga lažna božanstva kojima se čine ibadeti, poput Sunca, Mjeseca, zvijezda, ljudi, životinja itd. Sve ovo je neispravno učinjeno božanstvima, mimo Allaha Svevišnjeg, jer On je Jedini koji zaslužuje da mu se ibadet čini, te da mu se niko ne pridružuje u obožavanju, jer je On Onaj Koji stvara, Onaj Koji daje opskrbu, Onaj Koji je Vladar, i Koji upravlja svim stvorenjima.

Allah ﷻ kaže:

﴿ ذَلِكِ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ
اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾

To je zato što je Allah - Istina, a oni koje oni, pored Allaha, mole - laž, i zato što je Allah Svevišnji i Veliki. (Kur'an, 22:62)

- Riječi *la illahe illallah* sadrže dva rukna (temelja):

Prvi – negiranje prava na činjenje ibadeta drugima mimo Allaha i to je sadržano u riječima *la illahe - nema istinskog božanstva*.

Drugi – potvrda prava na činjenje ibadeta samo Allahu Uzvišenom, a to je sadržano u riječima *illallah - osim Allaha*.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَيُّهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ * إِلَّا الَّذِي
فَطَّرَنِي فَإِنَّهُ سَيِّهْدِينِ ﴾

A kad Ibrahim reče ocu svome i narodu svome: "Nemam ja ništa s onima kojima vi ibadet činite, osim sa Onim koji me je stvorio, jer će mi On, doista, na Pravi put ukazati." (Kur'an, 43:26-27)

Ibrahim ﷺ negira da iko mimo Allaha zaslužuje da bude obožavan, riječima:

Nemam ja ništa s onima kojima vi ibadet činite, a potvrđuje pravo na to Allahu Uzvišenom riječima:

Osim sa Onim Koji me je stvorio, jer će mi On, doista, na Pravi put ukazati.

Allah ﷻ kaže:

﴿ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنِ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ
لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾

Onaj ko ne vjeruje u taguta (lažna božanstva), a vjeruje u Allaha, drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti. A Allah je Onaj Koji sve čuje (Svečujući) i Onaj Koji sve zna (Sveznajući). (Kur'an, 2:256)

UVJETI ISPRAVNOSTI RIJEČI LA ILAHE ILLALLAH

Riječi *la ilahe illallah* neće ništa koristiti onome ko ih izgovori sve dok ne bude ispunjavao uvjete ispravnosti ovih riječi. Ti uvjeti su:

→ **PRVI UVJET: Znanje – tj. znanje šta riječi *la ilahe illallah* znače.** One sadrže negiranje prava činjenja ibadeta lažnim božanstvima i potvrđivanje da je samo Allah Bog, odnosno da jedino On zaslužuje da Mu se ibadet čini, tako da srce zna šta jezik izgovara. Allah Uzvišeni kaže:

﴿ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ﴾

Znaj da nema istinskog boga osim Allaha! (Kur'an, 47:19)

Dokaz iz Sunneta je potvrđeni hadis od Osmana ﷺ koji prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: “Ko umre a zna da nema istinskog boga osim Allaha ući će u Džennet.” (*Muslim*)

→ DRUGI UVJET: Jekin – čvrsto ubjeđenje¹¹ - a to je potpuna spoznaja i ubjeđenost u riječi *la ilahe ilallah* suprotno bilo kakvoj sumnji i nesigurnosti.

Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴾

Pravi su vjernici samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju i poslije više ne sumnjaju i bore se na Allahovu putu imecima svojim i životima svojim. Oni su baš iskreni. (Kur'an, 49:15)

Dokaz iz Sunneta je vjerodostojni hadis kojeg prenosi Ebu Hurejre ؓ da je Poslanik ﷺ za riječi šehadeta rekao: “Neće rob sa njima sresti Allaha bez sumnje u njih a da neće ući u Džennet.” (Muslim)

Od Ebu Hurejre ؓ se, također, prenosi da mu je Poslanik ﷺ rekao: “Koga sretnoš iza ovog zida, a svjedoči da nema istinskog boga mimo Allaha i srce mu je čvrsto ubjeđeno u to, obraduj ga Džennetom.” (Muslim)

→ TREĆI UVJET: Ihlas – iskrenost¹², a ona je suprotna širku i pretvaranju.

Allah ﷻ kaže:

﴿ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ﴾

11 To znači da onaj koji izgovara riječi *la ilahe ilallah* bude potpuno ubjeđen da je Allah Jedini istinski bog – tj. da je on Jedini dostojan obožavanja bez imalo sumnje.

12 Iskrenost je činjenje djela samo radi Allaha, bez bilo kakvih primjesa širka. Ovo se postiže pročišćavanjem djela od svih unutarnjih i vanjskih primjesa koje kvare to djelo iskrenošću u nijjetu (namjeri) u svim ibadetima, tako da budu samo radi Allaha Jedinog.

A samo Allahu pripada iskreno ispovijedanje vjere! (Kur'an, 39:3)

I, također, kaže:

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ﴾

A naređeno im je da samo Allahu ibadet čine, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da namaz obavljaju, i da zekat udjeljuju; a to je – ispravna vjera. (Kur'an, 98:5)

Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Najsretniji čovjek mojim šefatom (zauzimanjem) će biti onaj koji kaže da nema boga koji zaslužuje da se obožava mimo Allaha iskreno iz svoga srca ili duše.” (Buhari)

I, također, je rekao: “Zaista je Allah zabranio vatri onoga ko kaže *la ilahe illallah* tražeći time Allahovo lice.” (Buhari)

→ ČETVRTI UVJET: El-Mehabbe (ljubav)¹³ - tj. ljubav prema ovim riječima i prema onome na šta upućuju i šta iziskuju, i sreća zbog toga.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَمَنْ النَّاسَ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ﴾

Ima ljudi koji pored Allaha druge, kao suparnike Njemu, prihvataju; vole ih kao što se Allah voli! Ali, oni koji vjeruju, još više Allaha vole! (Kur'an, 2:165)

¹³ Ovo znači da onaj koji svjedoči *la ilahe illallah* voli Allaha Uzvišenog i Njegova Poslanika ﷺ voli islam i muslimane i sve ono što ove riječi iziskuju i na šta ukazuju.

I kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ﴾

O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će, sigurno, umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. (Kur'an, 5:54)

Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Onaj kod koga se nađe troje osjetit će slast imana: kome Allah i Njegov poslanik budu draži od svega ostalog, onaj ko zavoli nekog čovjeka samo radi Allaha i ko bude mrzio da se vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah spasio od njega kao što mrzi da bude bačen u vatru.”
(Buhari i Muslim)

→ PETI UVJET: Sidk (istinitost) – tj. istinitost koja je suprotna laži, a to znači da se ono što se izgovori jezikom podudara sa onim što je u srcu.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَالْقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴾

A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu. (Kur'an, 29:3)

I kaže:

﴿ وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴾

A onaj koji donosi istinu i oni koji u nju vjeruju, oni su bogobjazni.
(Kur'an, 39:33)

Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Ko umre a svjedoči da nema istinskog božanstva osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, istinski iz svoga srca, ući će u Džennet.” (*Ahmed*)

I kaže: “Nema nikoga ko svjedoči da je samo Allah istinski bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, istinski iz svoga srca, a da ga Allah neće zabraniti Vatri.” (*Buhari*)

→ **ŠESTI UVJET: Pokoravanje**¹⁴ – tj. pokoravanje onome što riječi šehadeta podrazumijevaju, a to je činjenje obaveznih djela i ostavljanje zabranjenih iskreno radi Allaha tražeći Njegovo zadovoljstvo. Allah ﷻ kaže:

﴿ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُونَ ﴾

I povratite se Gospodaru svome i pokorite Mu se prije nego što vam kazna dođe – poslije vam niko neće u pomoć priskočiti. (Kur'an, 39:54)

Allahov Poslanik ﷺ kaže: “Svi moji sljedbenici ući će u Džennet, osim onih koji odbiju.” Ashabi upitaše: “A ko će odbiti?” On reče: “Ko mi se pokori, ući će u Džennet, a onaj ko mi pokornost odbije, odbija ući u Džennet.” (*Buhari*)

→ **SEDMI UVJET: Prihvatanje, a ono je suprotno odbijanju.** Ovdje se misli na prihvatanje riječi tevhida i onoga što iz njih proizlazi, i formalno i suštinski. Moguće da ih izgovara neko ko ih zna ali ih ne prihvata iz pristrasnosti ili oholosti.

¹⁴ Obaveza je onome ko izgovara *la ilahe illallah* da slijedi Allahov zakon i da mu se pokorava, da se povinuje njegovim propisima, te da se potpuno preda Allahu Uzvišenom. Na ovaj način bit će od onih koji se pridržavaju riječi *la ilahe illallah*.

Kao što Allah Uzvišeni kaže:

﴿ اِنَّهُمْ كَانُوْا اِذَا قِيْلَ لَهُمْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ يَسْتَكْبِرُوْنَ ﴾

Kad im se govorilo: “Samo je Allah istinski Bog!” – oni su se oholili.
(Kur'an, 37:35)

Ebu Musa El-Eš'ari ؓ prenosi da je Poslanik ﷺ kazao:

“Uputa s kojom me je Allah poslao i nauka jesu kao obilna plodna kiša koja padne na zemlju. Bude (mehke) plodne zemlje koja primi vodu i urodi travom i mnogim drugim zelenilom;

a ima i tvrdih (neplodnih) zemalja koje ne upiju vodu (zadrže je na sebi) i Allah daje da se njome ljudi koriste: piju, napajaju stoku i siju (ono što se može posijati);

a padne i na druge predjele, ravnice, koje ne zadržavaju vodu i ne urode nikakvom travom.

Ovo je primjer za onoga ko je spoznao Allahovu vjeru i koristi ono s čime me je Allah poslao, pa nauči i druge poučava; i primjer za onoga koji za spoznaju nije ni glave podigao niti prihvatio Allahovu uputu s kojom sam poslan.” (Buhari i Muslim)¹⁵

15 Objašnjenje hadisa: Vjerovjesnik ﷺ uporedio je onoga ko se koristi znanjem i uputom sa kišom i zemljom, pa se ta zemlja dijeli na tri vrste: fina zemlja koja je primila vodu, te iz nje niču trava i plodovi kojima se ljudi koriste. Druga vrsta je zemlja koja ne daje plodove ali zadrži vodu, te se njome ljudi koriste. Treća vrsta je zemlja koja ne upija vodu i ne daje plodove. Isti je slučaj i sa ljudima u njihovom odnosu prema uputi i znanju s kojima je došao Poslanik ﷺ. Ima onih koji razumiju vjeru, pa je uče i njoj druge poučavaju, ljudi se koriste njihovim znanjem. Ima onih koji nose uputu, ali ništa od tog ne razumiju, odnosno prenose znanje i hadise, ali to nisu shvatili. I treća skupina koja na znanje i uputu ne obraća pažnju, koji time ni sebe, a ni druge nisu okoristili.

ZNAČENJE ŠEHADETA DA JE MUHAMMED ﷺ ALLAHOV POSLANIK

Riječi *Muhammedun resulullah* znače sljedeće:

- Čvrsto uvjerenje u srcu i izgovaranje jezikom da je Muhammed ﷺ Allahov rob i Njegov poslanik;
- vjerovanje u sve ono o čemu nas je Poslanik ﷺ obavijestio;
- pokornost njegovim naredbama;
- ostavljanje svega što je zabranio;
- i da se ne robuje Allahu osim onako kako je on objasnio i činio.

Ono što proizilazi iz potvrde da je Muhammed Allahov poslanik:

1. Vjerovanje da je on Allahov rob i Njegov poslanik i da nema ništa od osobina božanstva, te da se njemu nikakva vrsta ibadeta ne upućuje.

Njegovo pravo je da ga stavimo na mjesto koje mu je Allah Uzvišeni dao, a to je da je on Allahov rob i Njegov poslanik.

Allah ﷻ kaže:

﴿ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾

Reci: "Ja ne mogu ni samom sebi neku korist pribaviti, ni od sebe

kakvu štetu otkloniti; biva onako kako Allah hoće. A da znadoh gajb stekao bih mnoga dobra, a zlo bi bilo daleko od mene; ja samo donosim opomene i radosne vijesti ljudima koji vjeruju.” (Kur'an, 7:188)

Allahov Poslanik ﷺ kaže: “Nemojte me uzdizati kao što su kršćani uzdigli Isaa, sina Merjeminog. Zaista sam ja rob pa recite Allahov rob i Njegov poslanik.” (Buhari)

2. Vjerovanje da je njegovo poslanstvo i za ljude i za džine.
3. Vjerovanje da je on pečat vjerovjesnika i da je Objava koja je data njemu pečat svim ostalim Božijim objavama.
4. Vjerovanje da je vjerozakon sa kojim je poslan dokinuo prijašnje vjerozakone.
5. Vjerovanje da je on ﷺ dostavio poslanicu i upotpunio je, i da je ispunio obavezu, te da je podučio svoj ummet tako da ih je ostavio na jasnom putu i uputi čija je noć jednako jasna kao i njen dan.
6. Vjerovanje u njegovu nepogrješivost u dostavljanju vjere.
7. Vjerovanje u ono što ima od prava, poput ljubavi prema njemu, njegovo poštivanje, njegovo pomaganje itd.

IMAN I NJEGOVI RUKNOVI (TEMELJI)

Pitanja imana su od pitanja kojima su ispravni predhodnici poklonili veliku pažnju, zbog velike brige Kur'ana i Sunneta o njima.

DEFINICIJA IMANA

Iman je ubjeđenje srcem (bez imalo sumnje), izgovaranje jezikom i praktična potvrda djelima. Povećava se pokornošću a smanjuje grijehanjem.¹⁶

Dokazi da djela ulaze u naziv imana

Samo uvjerenje nije dovoljno da bi iman bio ispravan i iskren. Potvrda imana koji je u srcu mora biti izražena kroz vanjska djela. Iman koji je u srcu odražava se na djela i u skladu s jačinom imana su i brojnost i veličina djela. Dokazi da su djela sastavni dio imana su mnogobrojni.

---

¹⁶ Iman (vjerovanje) podrazumijeva i riječi i djela i uvjerenje i sve tri ove stvari su dio imana. Kao npr. što je akšam namaz sastavljen od tri rekata, te ako mu se oduzme jedan rekat, više se ne naziva akšamom, tako isto i iman, kojem, ako se oduzme jedan dio, ne naziva se imanom.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ ﴾

Allah neće dopustiti da propadne vaš iman. (Kur'an, 2:143)

Ibn Kesir, rahimehullah, u svome tefsiru navodi hadis od Buharije u vezi tog događaja i kaže: “Bilo je ljudi (od muslimana) koji su preselili prije nego je kibla promijenjena ka Ka'bi, i nismo znali kakvu će oni nagradu imati za njihov namaz, pa je Allah objavio ajet: *A Allah neće dopustiti da propadne vaš iman (tj. namaz)...*”

Imam Buhari je stavio ovaj hadis u nekoliko poglavlja od kojih je i poglavlje: “Namaz je od imana.”

Allah Uzvišeni, također, kaže:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ * الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ * أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾

Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju, oni koji namaz obavljaju i od onoga što im Mi dajemo udjeljuju. Oni su, zbilja, pravi vjernici, - njihov počasti, i oprost, i obilje plemenito kod Gospodara njihova čekaju. (Kur'an, 8:2-4)

U ovom ajetu je znak da su sva spomenuta djela od imana.

Od jasnih dokaza da su djela od imana je hadis Abdullaha ibn Abbasa ﷺ o delegaciji Abdul-Kajsa, da im je Allahov Poslanik ﷺ

rekao: “Naređujem vam iman (vjerovanje) u Allaha Jedinog.” Zatim je rekao: “A znate li šta je vjerovanje u Allaha?” Rekli su: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.” Rekao je: “To je svjedočenje da nema istinskog božanstva osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, obavljanje namaza, davanje zekata i davanje petine iz ratnog plijena...” (*Buhari i Muslim*)

U ovom hadisu je Poslanik ﷺ protumačio iman da je to govor jezikom (šehadet) i djela udovima, odnosno praktična djela (namaz, zekat itd.).

Međutim, ova djela sama po sebi ne predstavljaju iman u Allaha bez imana u srcu jer se djela vrjednuju prema nijjetu (namjerama, ubjedenju).

Dokazi za povećanje imana i njegovo smanjivanje

Imam Buhari, rahimehullah, kaže: “Poglavlje povećanje imana i njegovo smanjivanje”, i riječi Uzvišenog:

﴿ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاَهُمْ هُدًى ﴾

A Mi tebi kazujemo vijest njihovu po Istini. Tu su bili mladići, vjerovali su u Gospodara svoga, a Mi smo im Uputu još više povećali. (Kur'an, 18:13)

﴿ وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيَقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا ﴾

Mi smo čuvarima Vatre samo meleke postavili i odredili njihov broj kao iskušenje onima koji ne vjeruju - da se oni kojima je Knjiga data uvjere, i da se onima koji vjeruju vjerovanje poveća... (Kur'an, 74:31)

﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ
الْإِسْلَامَ دِينًا ﴾

Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. (Kur'an, 5:3) Pa ako se ostavi nešto od potpunosti onda je to manjkavost.

Allahov Poslanik ﷺ je rekao: "Iz Džehennema će biti izvedena osoba koja je izgovorila *la ilahe illallah* – a u srcu bude imala imana koliko zrno ječma. Iz Džehennema će biti izvedena osoba koja je izgovorila *la ilahe illallah* – a u srcu bude imala imana koliko zrno pšenice. Iz Džehennema će biti izvedena osoba koja je izgovorila *la ilahe illallah* – a u srcu bude imala i koliko trunke imana!"¹⁷ (*Buhari*)

¹⁷ To što će imati trun imana ne znači da ima samo trun vjerovanja u srcu, već da ima ispravno vjerovanje u srcu bez kojeg ne može biti musliman, kao i djela srca bez kojih ne može biti musliman, kao i minimum djela tijela bez kojih ne može biti musliman jer sve to zajedno čini taj trun imana. Međutim, taj minimum je bio nedovoljan da prevagne sve one grijeha koje je činio, a koji su prevladali čovjekom te se ne vide njegova dobra djela. Za ovo značenje ima i dokaz u vjerodostojnom hadisu u kojem stoji da će posljednji ljudi koji budu izvađeni iz vatre imati dobrih djela, a to je činjenje sedžde, što predstavlja detaljnije i konkretnije pojašnjenje nedovoljno jasnih (ili višesmislenih) informacija koje su navedene u drugim predajama. Takav hadis imamo u Buharijinom *Sahihu* i Muslimovom *Sahihu*, i u njemu stoji: "Kada Allah Uzvišeni završi suđenje među Njegovim robovima, htjeti će neke ljude izvaditi iz Vatre, Svojom milošću. Tada će narediti melekima da iz Vatre izvade svakog ko nije činio širk, sljedbenicima šehadeta kojima Allah bude htio da se smiluje, pa će ih meleki prepoznati po tragovima sedždi. Vatra će spržiti sve dijelove tijela osim mjesta kojima je činio sedždu, jer je Allah zabranio Vatri da prži te dijelove." (*Buhari i Muslim*) Ovdje se kaže da su ovo posljednji džehennemlije, i da su pored šehadeta imali i djela (namaz), a u drugim verzijama se spominje samo šehadet jer se zna da islam ne može opstati osim uz djela, makar bila mala, jer su djela nužni proizvod šehadeta, tj. tevhida, a Allah najbolje zna.

Ebu Se'îd el-Hudri ؓ prenosi da je čuo Allahova Poslanika ﷺ kada je rekao: **“Ko od vas vidi neko loše djelo, neka ga izmijeni (ukloni) svojom rukom, a ako ne bude u stanju, neka to uradi riječima (neka naredi da se ukloni), a ako ni to ne bude u stanju, neka ga bar srcem svojim prezre, a to je najslabiji čin imana.”** (*Muslim*)

Šejh Ibnul-Usejmin, rahimehullah, kaže: *“Svaki šerijatski tekst koji govori o povećanju imana sadrži dokaz i za njegovo smanjivanje i obrnuto. Jer povećanje i smanjivanje su međusobno povezani (uslovljeni), i ne može se zamisliti jedno bez drugog.”*

Učenjaci *Ehli-sunneta vel-džemata*, prijašnji i potonji, su saglasni da je iman govor i djelo; govor srca (ubjeđenje) i govor jezika (izgovaranje šehadeta) i djelo srca (njegova namjera i iskrenost) i djelovanje organa (praktična djela). Povećava se pokornošću i mnoštvom ibadeta, a smanjuje grijешenjem i nemačnošću. Ovaj konsenzus spominje Ibnul-Dževzi prenoseći govor imama Ahmeda, Allah im se smilovao, koji kaže: *“Saglasno je sedamdeset učenjaka od tabi'ina i imama muslimana i islamskih pravnika iz islamskih pokrajina da je ono na čemu je Poslanik ﷺ umro, da je iman govor i djelo, povećava se pokornošću i smanjuje grijешenjem.”* (*Menakibu Ahmed, Ibnul-Dževzi*)

Imam Šafija, rahimehullah, kaže: *“Složni su ashabi, tabi'ini i oni koje smo doživjeli nakon njih da se iman sastoji iz riječi, djela i nijeta (tj. ubjeđenja) i da je postojanost imana ovisna o svakom od ovih elemenata.”* (*Šerhul-usul, El-Lalekai, 5/957*)

Islamski ummet je iskušan ljudima koji su se udaljili od puta Kur'ana i Sunneta i okrenuli se od shvatanja ispravnih predhodnika po ovom pitanju pa je time došlo do razilaženja u ummetu.

Tako se pojavila zabludjela sekta haridžija koji smatraju nemuslimanom onoga ko čini velike grijehе. Oni su ohalalili krv muslimana zbog stava da je iman cjelina koja se ne dijeli – ili postoji kompletno ili ne (tj. nema stepene), ne povećava se niti smanjuje. Oni smatraju da se u jednom srcu ne mogu sastaviti iman i grijеšenje. Oni ne prave razliku između temelja (osnove) imana i njegove potpunosti.

Zatim se u ummetu desila novotarija murđizma kao suprotnost i odgovor na novotarije haridžija, pa su izuzeli djela iz definicije imana, tako da je grješnik koji čini velike grijehе kod njih vjernik potpunog imana.¹⁸ Učenjaci su upozorili ummet i strogo negirali novotariju irdžaa'a od samog njenog pojavljivanja, zbog njihovog znanja da će ona široko otvoriti vrata ostavljanju šerijatskih propisa i da će opravdavati grijеšenje i razvrat.

- Temelji (ruknovi) imana

Iman se temelji na šest stvari:

- Vjerovanje u Allaha Uzvišenog;
- Njegove meleke;
- Njegove knjige;
- Njegove poslanike;
- Sudnji dan;
- i vjerovanje u Allahovu odredbu dobra i zla.

---

¹⁸ Tj. govore da grijеšenje ne škodi imanu i ne umanjuje ga, te da je iman velikog grješnika kao iman vjerovjesnika, jer ne smatraju činjenje dobrih djela sastavnim djelom imana.

VJEROVANJE U ALLAHA¹⁹

Šta znači vjerovati u Allaha Uzvišenog?

Vjerovanje u Allaha sadrži četiri rukna:

- To je čvrsto uvjerenje da postoji Allah Uzvišeni,
- priznavajući da je On gospodar svega – rububijjet,
- da je On jedino istinsko božanstvo koje zaslužuje da se obožava – uluhijjet
- i da On ima najljepša imena (el-esmaul-husna) i savršena svojstva–sifate.²⁰

O četiri navedena rukna (temelja) u vezi vjerovanja u Allaha, govorit ćemo detaljnije kako slijedi:

---

¹⁹ Neki od plodova vjerovanja u Allaha Uzvišenog su:

- Allah Uzvišeni otklanja od vjernika sve ružno i štetno. On ih izbavlja iz teškoća, čuva ih od spletki neprijatelja, kako je i objavio: *Allah doista štiti vjernike.* (Kur'an, 22:38)
- Vjerovanje je uzrok lijepog i ugodnog života. Uzvišeni je kazao: *Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život.* (Kur'an, 16:97)
- Vjerovanje oslobađa dušu (psihu) od svih praznovjerja, zabluda i strahova. Ko povjeruje istinski u Allaha Uzvišenog, on se predaje Allahu Svemogućem u svemu, jer On Uzvišeni je Gospodar svjetova, On je jedini istinski Bog pored Kojeg nema drugog Boga, tako da vjernik s tim spoznajama ne boji se stvorenja, ne oslanja se i ne ovisi o ljudima, zbog čega postaje slobodan i oslobođen svih praznovjerja i zabluda.
- Zadobijanje Allahovog zadovoljstva, što predstavlja najveći plod i rezultat vjerovanja, a time se zaslužuje ulazak u Džennet, uspjeh uživanja u vječnoj blagodati i Allahova potpuna milost.

²⁰ Iz ovoga proizlazi da nevjerovanje u jedan od navedenih ruknova ukazuje na nepotpunost vjerovanja u Allaha ﷻ jer vjerovanje u Allaha obuhvata sva četiri navedena temelja.

Prvi rukn

UVJERENJE DA ALLAH ﷻ POSTOJI

Na ovo upućuje fitra (prirodnost koja je ugrađena u svakom čovjeku), razum, šerijat i čula.

- **Fitra**

Svako stvorenje u svojoj prirodi ima urođeno vjerovanje da ono ima svog stvoritelja, bez potrebe da o tome prethodno razmišlja i uči. Dakle, suština imana primarno je ukorijenjena u samu čovjekovu prirodu i bit.²¹

Čovjek iz ove prirodnosti ne izađe osim zbog vanjskih utjecaja, kao što Allahov Poslanik ﷺ kaže: **“Svako dijete se rodi na fitri, pa ga onda njegovi roditelji (odgojem) učine Jevrejom ili kršća-**

---

21 Priznavanje postojanja Allaha Uzvišenog je prirodna ili urođena stvar u svakom čovjeku, tako da ne postoji potreba za velikim dokazivanjem te činjenice. Većina ljudi priznaje i potvrđuje postojanje Boga, bez obzira kojoj religiji pripadali i kakav ideološki pravac zastupali. Prirodno, svaka duša osjeća to postojanje, samo što se taj osjećaj nekada gubi iz određenih razloga, ali se vraća kada insana zadesi neka nevolja i neprilika, i toga je svaki insan svjestan. U dubini duše, srčano osjećamo da Allah postoji, zato se u tegobama i nedaćama Njemu i obraćamo za pomoć bez razmišljanja, spontano, na osnovu urođenog osjećaja vjere kojeg je Allah Uzvišeni usadio u dušu svakog čovjeka, makar to neki pokušavali prikriti i negirati. Zadatak Allahovih poslanika bio je da podsjetite ljude na fitru, tj. urođenu vjeru koja je utkana u njihovu bit, kao i na “ugovor – misak” putem kojeg je Allah Uzvišeni od svih ljudi dobio priznanje da je On njihov jedini i neprikosnoveni Gospodar, te da ih pozovu da čine i praktično izvršavaju sve ono na što su Mu se tim ugovorom obavezali. Zbog “ugovora – misaka” ljudi će biti svjedoci protiv samih sebe. Ovaj “ugovor” Allah Uzvišeni spominje u Kur'anu: *I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: “Zar Ja nisam Gospodar vaš?”, oni su odgovarali: “Jesi, mi svjedočimo”, i to zato da na Sudnjem danu ne kažete: “Mi o ovome ništa nismo znali.”* (Kur'an, 7:172)

ninom ili vatropoklonikom.”²² (Buhari i Muslim)

- Razumski dokazi

Što se tiče razumskih dokaza o postojanju Allaha Uzvišenog, oni su svuda su oko nas.

Sve stvoreno ukazuje na postojanje Stvoritelja, jer stvorenja nisu mogla sama sebe stvoriti, niti slučajno nastati.

Allah ﷻ kaže:

﴿ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ ﴾

Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! (Kur'an, 52:35)

Znači, zdravom razumu je jasno da oni nisu stvoreni bez Stvoritelja, niti su oni sami sebe stvorili, te ostaje jedino da ih je stvorio Allah Uzvišeni.

Kada je Džubejr b. Mut'im, u vrijeme dok još nije bio primio islam, čuo kako Poslanik ﷺ uči ajete iz sure Tur:

﴿ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ * أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ * أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ ﴾

Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju. Zar je u njih blago Gospodara tvoga, ili, zar oni vladaju?! (Kur'an, 52:35-37)

22 Čovjek na ovaj svijet dolazi nevin, čist, slobodan, sa sklonostima ka dobru. Kada bi čovjek bio ostavljen na svojoj prirodi u kojoj je stvoren, on bi se okrenuo ispravnoj prirodnoj vjeri. Suština te prirodne vjere se ogleda u islamu - pokornosti i predanosti našem Stvoritelju, Onome Koji je sve stvorio, a ne nekom drugom. Međutim, dijete, iako rođeno u prirodnoj vjeri, pod utjecajem roditelja i sredine, prihvati vjerovanja koja su zastupljena u dotičnoj sredini.

kazao je: “Imao sam osjećaj da će srce izletjeti iz mene i tada mi je iman ušao u moje srce.” (Buhari)

Savršenost stvaranja, također, ukazuje na Mudrog, Sveznajućeg, Svemogućeg. Zato onaj koji duboko razmisli o svemu što nas okružuje doći će do saznanja da postoji Tvorac svega toga, Koji svime upravlja i pod čijom je kontrolom sve. Allah ﷻ kaže:

﴿ سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۗ ﴾

Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina. A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj o svemu obaviješten? (Kur'an, 41:53)

- Šerijatski dokazi

Što se tiče šerijatskih dokaza o postojanju Allaha Uzvišenog, sve nebeske knjige su to potvrdile. Propisi koji su objavljeni stvorenjima su dokaz da su došli od Mudrog Koji zna šta je korisno za Njegova stvorenja. I ono što je došlo od vijesti o kosmosu, čiju istinitost stvarnost potvrđuje, su dokaz da su one od Gospodara koji je u mogućnosti da stvori ono o čemu nas je obavijestio.

- Osjetilni dokazi

Što se tiče osjetilnih dokaza o postojanju Allaha možemo ih posmatrati iz dva ugla:

Prvi: Vidjeli smo ili čuli o tome kako se Uzvišeni odazvao dovama – molbama potrebnika, nevoljnika i onih koji su ga iskreno dozivali, što je uvjerljiv dokaz da Allah, doista, postoji.²³

---

23 Naravno, kada je riječ o ovom dokazu, ne želimo tvrditi da se Allah ﷻ

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴾

I spomeni Nuha - kad u davno vrijeme zavapi, pa Mu se odazvasmo, i njega i njegovu porodicu od jada velikog spasismo.
(Kur'an, 21:76)

I kaže:

﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ ﴾

I kada ste od Gospodara svoga spas zatražili, On vam se odazvao...
(Kur'an, 8:9)

Prenosi se od Enesa b. Malika ؓ da je jednog petka ušao u džamiju neki čovjek na vrata koja su bila prema Darul-kadai, dok je Allahov Poslanik ﷺ stajao i držao hutbu. Taj čovjek okrenu se Allahovom Poslaniku ﷺ i reče: "Allahov Poslaniče, imetak propade i putovati ne možemo, pa moli Allaha da nam dadne kišu!" Allahov Poslanik ﷺ podiže ruke i izgovori: "Allahu moj, daruj nas kišom! Allahu moj, daj nam kišu! Allahu moj, daj nam kišu!" "Allaha mi", kaže Enes, "nismo vidjeli na nebu nikakav oblak, ni oblačak. Između nas i brda Sel' nije bila nijedna građevina, niti bilo kakva kuća (koja bi nam nebo zaklanjala). Tada se iza Sel'a pojavio oblak poput štita, i kada je stigao nasred neba, raširio se i otpočela je padati kiša..." (Buhari)

Drugi: Mudžize (čuda) Allahovih poslanika i vjerovjesnika koje im je Allah dao, i koje su ljudi vidjeli ili vjerodostojno čuli za njih, su nepobitni dokaz postojanja Onoga Koji ih je poslao a to je

---

uvijek i u svakoj situaciji odazvao svima onima koji su Mu se obratili molitvom, jer ponekad za neuslišavanje dove postoje određeni razlozi i prepreke ili iz toga proizlaze veličanstvene mudrosti.

Allah Uzvišeni, jer su to stvari koje su izvan ljudskih mogućnosti koje je Allah davao kao podršku i pomoć svojim poslanicima kako bi se njihovi narodi mogli uvjeriti u to da su oni doista poslani od Allaha.²⁴

Drugi rukn

**VJEROVANJE U ALLAHOVU JEDNOĆU
U GOSPODARSTVU (TEVHIDUR-RUBUBIJJEH)**

To je vjerovanje da je Allah Jedini istinski Gospodar Koji nema sudruga niti pomagača. Jednom riječju kazano, to podrazumijeva priznavanje i očitovanje Allahove jednoće u Njegovim radnjama.

Gospodaru pripada stvaranje, vlast, određivanje; tako da nema istinskog stvoritelja²⁵ osim Allaha, niti istinskog vladara osim Allaha, niti neko može istinski upravljati i određivati osim On.

Allah ﷻ kaže:

﴿ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾

Samo On stvara i upravlja! Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova! (Kur'an, 7:54)

24 S obzirom da je Muhammed ﷺ posljednji Božiji poslanik, poslan čitavom čovječanstvu, poruka koju je on dostavio je do Kraja svijeta. Stoga, čudo posljednjeg Allahovog Vjerovjesnika može da se ispituje, a ljudi svih vremena nakon njegove objave mogu da ga provjeravaju i izučavaju. Zato je Kur'an primjeren svakom vremenu u kome opstoji, a koje je, danas, doba napretka, znanja i nauke.

25 Što se tiče čovjekovog rada, to se ne može nazvati stvarnim stvaranjem jer se odnosi na sklapanje, sastavljanje i transformiranje već postojećeg iz jednog stanja u drugo, a nikako izvođenjem ili kreiranjem nove stvari iz nepostojanja, iz neživog u živo.

I kaže:

﴿ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ
مِنْ قِطْمِيرٍ ﴾

...to vam je, eto, Allah, Gospodar vaš; sve je u posjedu Njegovom! A oni koje, pored Njega, molite ne posjeduju ništa, ni koliko je opna na hurminoj košpici. (Kur'an, 35:13)

Niko ne može negirati Jednoću Gospodara osim iz oholosti, bez ubjeđenja u ono što govori, poput faraona kada je rekao svom narodu da im je on Gospodar najveći, te da ne zna da oni imaju drugog Boga osim njega. Međutim, on nije ovo rekao iz ubjeđenja, kao što Allah ﷻ kaže:

﴿ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ * وَجَحَدُوا بِهَا
وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴾

I kad im jasno dođoše znakovi Naši, oni rekoše: "Ovo je prava čarolija!" I oni ih, čineći nepravdu i oholeći se porekoše, ali su dušama svojim vjerovali da su istiniti, pa pogledaj kako su skončali smutljivci. (Kur'an, 27:13-14)

Tako da su i mušrici iz doba Allahova Poslanika ﷺ potvrđivali rububijet Allahu Uzvišenom, međutim, to nije bilo dovoljno da budu pripadnici islama.

Allah ﷻ kaže:

﴿ قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ * سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا
تَذَكَّرُونَ * قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ * سَيَقُولُونَ
لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ * قُلْ مَنْ يَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ
عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ * سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴾

Upitaj: “Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?” “Allahova!”, odgovorit će, a ti reci: “Pa zašto se onda ne prisjetite?” Upitaj: “Ko je Gospodar sedam nebesa i ko je Gospodar Arša veličanstvenog?” “Allah!”, odgovorit će, a ti reci: “Pa zašto se onda ne čuvate?!” Upitaj: “U čijoj je ruci vlast nad svim - a On uzima u zaštitu i od Njega niko ne može zaštićen biti – znate li?” “To je Allahovo!”, odgovorit će, a ti reci: “Pa kako ste onda opčinjeni?!” (Kur'an, 23:84-89)

Onaj ko priznaje da je Allah Gospodar svega stvorenog, obavezan je da Mu se pokori u onome što je On propisao, te da samo Njemu ibadet čini. Nerazumno je priznati da je Allah Uzvišeni Stvoritelj svega, Upravitelj svemira, Onaj Koji daje život i smrt, a potom neki oblik ibadeta činiti nekom drugom mimo Allahu. To je najveći oblik nepravde i najteži grijeh.²⁶

---

26 Kao što bespogovorna nužna predanost Njegovim kosmičkim zakonima vodi apsolutnoj harmoniji, tako i bespogovorna dobrovoljna predanost Njegovim objavljenim zakonima vodi apsolutnoj harmoniji u nama i oko nas, što iziskuje potpunu i vječnu sreću.

Treći rukn:

VJEROVANJE U ALLAHOVU JEDNOĆU U BOŽANSTVENOSTI (TEVHIDUL-ULUHIJJEH)²⁷

To je čvrsto uvjerenje da je Allah Jedini istinski Bog koji nema sudruga, odnosno, da samo On ima apsolutno pravo da Mu se ibadet čini, i niko drugi mimo Njega, te sprovedba toga u praksi.

Ilah znači bog, odnosno božanstvo kojem se ibadet čini, onaj kome srca teže, obožavajući ga, iz ljubavi i poštovanja. Allah ﷻ kaže:

﴿ وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴾

A vaš Bog - jedan je Bog! Nema istinskog boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog! (Kur'an, 2:163)

²⁷ Šejh Abdurahman Es-Sa'di, rahimehullah, je dao definiciju, u kojoj je spomenuo granice ovog tevhida, njegovo tumačenje i njegove temelje. On je rekao: "Što se tiče granice, tumačenja i temelja ove vrste tevhida, to je da rob zna i prizna na osnovu znanja i ubjeđenja da je Allah Jedino istinsko božanstvo, Jedini Koji istinski zaslužuje da se obožava, kao i da božanska svojstva i njihova značenja nisu prisutna među stvorenjima, već da dolikuju samo Allahu Uzvišenom. Kada ovo spozna i istinski prizna, onda će samo Allahu činiti ibadet, vidljivi i nevidiljivi, i na osnovu toga će obavljati islamske propise kao što su: namaz, zekat, post, hadždž, naređivanje na dobro i odvracanje od zla, dobročinstvo roditeljima, održavanje rodbinskih veza, kao i ispunjavanje Allahovih prava i prava stvorenja." (Vidjeti: *El-hakkul-vadihul-mubinu*, Abdurrahman es-Sa'di) Pojašnjavajući važnost ove vrste tevhida je rekao: "Ovo je apsolutno najbitnija osnova, kao i najsavršenija, najbolja i najvažnija za ljudski boljitak, i zbog njega je Allah stvorio ljude i džinne kao i druga stvorenja, i propisao je propise kako bi se uspostavio ovaj tevhid. Prisustvom ovog tevhida ostvaruje se svako dobro, a njegovim izostavljanjem pojavljuje se svako zlo i šteta." (Vidjeti: *El-kavaid el-hisan li tefsiril-kuran*, Abdurrahman es-Sa'di)

I kaže:

﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾

Allah svjedoči da nema drugog istinskog boga osim Njega, a i meleki i učeni, postupajući pravedno. Nema istinskog božanstva osim Njega, Silnog i Mudrog. (Kur'an, 3:18)

Svako božanstvo mimo Allaha je ništavno i lažno, odnosno nemaju svojstva božanstva niti zaslužuju da budu obožavani, jer samo je Allah istinski bog. Allah ﷻ kaže: *To je zato što je Allah – Istina, a oni kojima oni, pored Allaha, dovu upućuju – laž, i zato što je Allah Svevišnji i Veliki.* (Kur'an, 22:62)

Njihovo nazivanje božanstvima im ne daje pravo božanstva. Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنَّ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ الْهُدَى ﴾

To su samo imena koja ste im vi i preci vaši nadjenuli, Allah o njima nikakav dokaz nije poslao; oni se povode samo za pretpostavkama i onim za čim duše žude, a već im dolazi od Gospodara njihova prava uputa. (Kur'an, 53:23)

Zbog toga su poslanici govorili svojim narodima da samo Allahu ibadet čine, jer drugog istinskog božanstva osim Njega nema, međutim mušrici su to odbijali i uzimali su pored Allaha božanstva kojima su robovali, i od kojih su tražili pomoć i pobjedu.

Allah Uzvišeni je opovrgao mušricima to što su uzimali ova božanstva sa dva razumska dokaza:

Prvi: Ova božanstva koja oni obožavaju nemaju ništa od božanskih osobina, jer su ona stvorena i ne stvaraju. Ne mogu pribaviti korist, a niti otkloniti štetu, ni sebi niti onima koji ih obožavaju. Ne posjeduju ni život ni smrt, i ne posjeduju ništa na nebesima niti imaju udjela u njima.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ﴾

A oni (mušrici) su uzeli mimo Njega božanstva koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena, koja nisu u stanju da od sebe neku štetu otklone ni da sebi kakvu korist pribave, i koja ne posjeduju ni smrt, ni život, a ni proživljenje. (Kur'an, 25:3)

I kaže:

﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيرٍ ﴾

Reci: "Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji..." (Kur'an, 34:22)

I kaže:

﴿ أَيُّشْرِكُونَ مَا لَّا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ * وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ ﴾

Zar da obožavaju (čine širk) one koji ne mogu ništa stvoriti, i sami su stvoreni, i koji im ne mogu pomoći niti mogu sebi pomoći? (Kur'an, 7:191-192)

Pa, ako je njihovo stanje ovakvo onda je uzimanje njih za božanstvo najveća zabluda i glupost.

Drugi: Mušrici su potvrđivali da je Allah Jedini Stvoritelj i Gospodar svega što postoji. Međutim, ovo potvrđivanje (rububijeta) podrazumijeva da samo Njemu ibadet čine (potvrdu uluhijeta), jer jedno proizilazi iz drugog, na šta ih Allah ﷻ podsjeća i kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾ * الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

O ljudi, ibadet činite Gospodaru svome, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se sačuvali. Koji vam je Zemlju posteljom, a nebo zdanjem učinio; Koji s neba spušta vodu i s njom izvodi plodove, opskrbu vašu. Zato ne pripisujte Allahu ortake, a vi znate. (Kur'an, 2:21-22)

I kaže:

﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴾

A ako ih zapitaš ko ih je stvorio, sigurno će reći: "Allah!" Pa kuda se onda odmeću? (Kur'an, 43:87)

I kaže:

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأُمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾ * فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴾

Upitaj: “Ko vas opskrbljuje s neba i iz zemlje?”, ili: “Ko vlada sluhom i vidom, ko izvodi živo iz neživog i iz živog neživo, i ko upravlja svim?” “Allah”, reći će oni. A ti reci: “Pa zar se sačuvati nećete?!” To vam je Allah, Gospodar vaš istinski! Zar poslije Istine ima išta osim zablude?! Pa kuda se onda odmećete? (Kur’an, 10:31-32)

Četvrti rukn

VJEROVANJE U JEDNOĆU ALLAHOVIH IMENA I SVOJSTAVA (TEVHIDU EL-ESMA’I VES-SIFAT)

To podrazumijeva vjerovanje i opisivanje Allaha Uzvišenog onako kako se On sam opisao u Svojoj Knjizi i kako Ga je opisao Njegov Poslanik ﷺ od svojstava savršenstva i uzvišenosti, bez *tekjifa* – zalaženja u kakvoću tih svojstava, *temsila* – poistovjećivanja i poređenja Allahovih svojstava sa svojstvima stvorenja, bez *tahrifa* – izokretanja značenja tih svojstava i *ta'tila* – negiranja samih svojstava.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite tim imenima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena; kako budu radili, onako će biti kažnjeni! (Kur’an, 7:180)

I kaže:

﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴾

Ništa nije kao On! On je Svečujući i Svevideći. (Kur’an, 42:11)

PRAVILA VEZANA ZA ALLAHOVA LIJEPA IMENA I SAVRŠENA SVOJSTVA

- Prvo pravilo: Sva Allahova imena su najljepša imena.

Allahova imena su vrhunac onoga što je dobro i lijepo, zato što označavaju, sadrže i obuhvataju potpune osobine, svojstva bez ikakvog nedostatka.

Allah ﷻ kaže: *Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite tim imenima...* (Kur'an, 7:180)

Ovo znači da su Allahova imena najpotpunijeg i najsavršenijeg značenja; ona su vrhunac svake ljepote, i kao takva pripadaju samo Allahu, subhanehu ve te'ala.

Naprimjer, ime *El-Hajj* (الحيّ) je ime koje označava potpuni život - život kojem nije prethodilo beživotno stanje, niti mu slijedi završetak. Život koji nužno povlači za sobom savršeno znanje, moć, vid, sluh itd.

Drugi primjer: *El-'Alim* (العليم) – je Allahovo ime koje označava potpuno znanje, znanje kojem nije prethodilo neznanje, niti ga prati zaborav. Allah ﷻ kaže:

﴿ قَالَ عَلَّمَهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ﴾

On jima zna sve Gospodar moj - u Knjizi je. Gospodaru mome ništa nije skriveno i On ništa ne zaboravlja. (Kur'an, 20:52)

I kaže:

﴿ هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾

On je Allah, Tvorac, Onaj Koji iz ničega stvara, Onaj Koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena. (Kur'an, 59:24)

To je sveobuhvatno znanje, ono koje obuhvata sve stvari, opće i pojedinačne, bilo da su vezane za Njegova djela ili djela Njegovih stvorenja.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾

Kod Njega su ključevi svih tajni – samo On ih zna. On zna sve šta je na kopnu i u moru. Nijedan list ne opadne a da On za njega ne zna, i nema zrna u tminama Zemlje ni ičeg svježeg niti ima ičeg suhog, niti ima bilo čega što nije u jasnoj Knjizi. (Kur'an, 6:59)

Ovo savršenstvo ljepote odnosi se kako na svako Allahovo ime pojedinačno, tako i na ime povezano s drugim imenom.

- Drugo pravilo: Allahova imena su vlastite imenice i opisna imena

Allahova imena su vlastita zbog toga što se odnose na Allahovo Biće (Zat), na Njega lično, a opisna jer ukazuju na stvarno značenje. Ona su, s jedne strane, sinonimi za Allaha ﷻ a s druge strane razlikuju se po svojim posebnim značenjima.

Tako su imena: El-Hajj (Živi), El-'Alim (Sveznajući), El-Basir (Svevideći), Es-Semi' (Svečujući), Er-Rahman (Milostivi), El-'Aziz

(Silni), El-Hakim (Mudri) u cijelosti Allahova ﷻ imena, koja se međusobno razlikuju po značenju, tj. značenje imena El-Hajj razlikuje se od značenja imena El-'Alim ili El-Hakim itd.

- Treće pravilo: Allahova imena koja ukazuju na osobine prelazne prirode²⁸ obuhvataju tri stvari:

1. Potvrđivanje tog imena Allahu Uzvišenom,
2. Potvrđivanje osobine koju podrazumijeva to ime,
3. Potvrđivanje propisa koji za sobom povlači to ime.

Kao dokaz za ova pravila, učenjaci navode izostanak kazne drumskim razbojnicima ako se pokaju, zbog riječi Uzvišenog:

﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

Ali ne i za one koji se pokaju prije nego što ih se domognete! I znajte da je Allah Onaj Koji prašta i Samilosni. (Kur'an, 5:34)

Dakle, ova dva imena u ajetu ukazuju na to da je Allah njima oprostio (jer je Onaj Koji prašta), a smilovao im se time što je izostavio kaznu za to djelo (jer je Samilosni).

Evo još jednog primjera: ime Es-Semi' (Svečujući) podrazumijeva:

1. potvrdu imena Es-Semi',
2. potvrdu osobine slušanja, tj. da Allah ﷻ sve čuje, i
3. potvrdu onoga što za sobom povlači, a to je da čuje i tajno

28 Tj. osobine koje se odražavaju na druge. Npr. Allahova imena: El-Gafur (Oprostitelj), Er-Rezzak (Opskrbitelj), Er-Rahman (Milostivi) odražavaju se na stvorenja, prenose se na druge. Allah je Taj koji prašta robovima, opskrbljuje stvorenja, koji je milostiv prema njima itd. Dok osobine neprelazne prirode su, npr. Allahova imena: El-Hajj (Živi), El-Vahid (Jedini).

došaptavanje, kao što Uzvišeni kaže:

﴿ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴾

A Allah čuje razgovor vaš međusobni. Jer je Allah uistinu Svečujući i Svevideći. (Kur'an, 58:1)

A ako Allahova imena ukazuju na osobine neprelazne prirode, onda obuhvataju dvije stvari:

1. Potvrđivanje tog imena Allahu.
2. Potvrđivanje osobine koju podrazumijeva to ime.

Naprimjer, potvrđujemo ime El-Hajj (Živi) i ono što to ime podrazumijeva: savršeni život – život kojem nije prethodilo beživotno stanje, niti mu slijedi završetak.

Dakle, ovo svojstvo nema prelaznu posljedicu, već se Njegov život odnosi samo na Njega, a ne prelazi na druge.

- Četvrto pravilo: **Svako Allahovo ime s jednog aspekta direktno ukazuje na Allahovo Biće, sa drugog aspekta direktno ukazuje na Njegovu osobinu sadržanu u tom imenu, a s trećeg aspekta ukazuje na druge osobine indirektno, a to su one koje nisu sadržane u tom imenu ali su usko povezane sa osobinom koja je sadržana u tom imenu.**

Naprimjer: ime El-Halik الخالق (Stvoritelj) upućuje na:

1. Allahovo Biće direktno, pa kada se u Objavi kaže el-Halik/Stvoritelj misli se na Allaha Lično;
2. Allahovu osobinu stvaranja, koja je sadržana u imenu Stvoritelj;

3. obavezno znanje i moć, što su osobine koje nisu sadržane u imenu Stvoritelj, ali jesu usko vezane za osobinu stvaranja i nužno proističu iz njene potvrde, jer Stvoritelj mora znati stvoriti i mora imati moć da stvori, jer u suprotnom ne bi bio Stvoritelj.

Zbog toga Allah Uzvišeni, nakon što je spomenuo stvaranje nebesa i Zemlje, kaže:

﴿لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾

...da biste vi znali da Allah nad svime ima moć i da Allah znanjem Svojim sve obuhvaća! (Kur'an, 65:12)

- Peto pravilo: Allahova imena su tevkifijije, tj. strogo i precizno su definirana Objavom.

Sve što je objavljeno u Kur'anu i Sunnetu Poslanika ﷺ obaveza je potvrditi, bez ikakvog dodavanja ili oduzimanja. Na tom mjestu nema prostora za razum, jer sam razum nije u stanju da spozna imena koja odgovaraju Allahu ﷻ niti je u stanju da dokuči suštinu uzvišenih svojstava i lijepih imena koja pripadaju Allahu.

Zato nazivanje Allaha nekim od imena kojima nije Sebe nazvao predstavlja govor o Allahu bez znanja, a to je Allah ﷻ strogo zabranio. Uzvišeni kaže:

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾

Ne govori ono što ne znaš! I sluh, i vid, i razum – za sve to će se, zaista, odgovarati. (Kur'an, 17:36)

- Šesto pravilo: Allahova imena nisu ograničena određenim brojem.

Allahova imena nisu ograničena određenim brojem, a dokaz tome je predaja u kojoj Allahov Poslanik ﷺ kaže: “**Molim Te svakim Tvojim imenom, kojim si Sebe nazvao, ili si ga u Knjizi objavio, ili si njemu podučio neko Svoje stvorenje, ili si ga zadržao kod Sebe skrivenim od Svojih robova: Učini Kur’an proljećem moga srca...**” (*Ahmed, Ibn Hibban, Hakim*)

Tako da ono što je Allah Uzvišeni kod Sebe zadržao, ne može se znati niti nabrojati, jer znanje o tome zna samo Allah Uzvišeni.

Što se tiče predaje u kojoj Allahov Poslanik ﷺ kaže: “**Allah ima devedeset devet imena, ko ih obuhvati,²⁹ ući će u Džennet.**” (*Buhari i Muslim*), to ni u kojem slučaju ne ukazuje na ograničenost Allahovih imena u određenom spomenutom broju, nego ukazuje na to da će onaj ko obuhvati devedeset i devet Allahovih imena ući u Džennet. Tako kada bi neko rekao: “Imam devedeset i devet dirhema koje sam odredio za sadaku”, ne znači da on nema više novca od toga, a kojeg nije odredio za sadaku.

Što se tiče hadisa od Poslanika ﷺ u kojem su navedena i pobrojana Allahova lijepa imena, islamski učenjaci su složni da on nije vjerodostojan. Međutim, učenjaci su shodno dokazima iz Kur’ana i Sunneta pravili različite liste od devedeset devet Allahovih lijepih imena.

- Sedmo pravilo: **Zabrana iskrivljivanja (إلحاد) Allahovih imena.**

Izraz ilhad (إلْحَاد) ima značenje: iskretanje, izvrtanje, negiranje, poricanje Allahovih imena i ajeta. Sva navedena značenja ukazuju na odstupanje od onoga što je obaveza spram njih.

---

²⁹ Tj. nauči ih, spozna njihova značenja i bude se vladao po njima.

Allah ﷻ kaže: *Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite tim imenima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena; kako budu radili, onako će biti kažnjeni!* (Kur'an, 7:180)

Iskrivljivanje Allahovih imena podrazumijeva:

- mijenjanje
- ili negiranje njihovog stvarnog i Objavom potvrđenog značenja.

DEVIJACIJE U POGLEDU ALLAHOVIH IMENA

Postoje različite vrste devijacija u pogledu Allahovih imena:

1. Negirati neka od Allahovih lijepih imena kojima je On Sebe nazvao ili negirati neko od svojstava na koje ukazuje Allahovo ime. To predstavlja nevjerovanje u ono što je obaveza vjerovati po pitanju Allahovih imena i svojstava i onoga što iziskuju. Negiranje ili udaljavanje od suštinskog i stvarnog značenja nekog Allahovog imena smatra se iskrivljivanjem Allahovih ﷻ imena.

2. Potvrditi Allahova lijepa imena i savršena svojstva, ali poistovjetiti osobine Stvoritelja sa osobinama stvorenja.³⁰ Ovo je, također, ilhad, jer šerijatski tekstovi ne upućuju na dozvoljenost poistovjećivanja osobina Stvoritelja sa osobinama stvorenja, naprotiv, oni to pobijaju! Uzvišeni kaže: *Ništa nije kao On!* (Kur'an, 42:11)

---

³⁰ Pod ovim ilhadom podrazumijeva se udaljavanje od pravog značenja Allahovih lijepih imena i svojstava, gdje se, primjera radi, svojstvo Allahovog vida, koje proizlazi iz imena El-Basir (Svevideći), poistovjeti sa vidom stvorenja, ili da se svojstvo Allahovog znanja poistovjeti sa znanjem stvorenja, da se svojstvo Allahovog oprosta poistovjeti sa našim oprostom i sl.

3. Nazivati Svevišnjeg Allaha imenima kojima On nije Sebe nazvao.

Kao, naprimjer, nazvati Allaha Uzvišenog imenom “Otac”, kojim su Ga nazvali kršćani, ili reći “Aktivni Uzrok” ili “Praiskonski Činioc”, kako su Ga nazvali filozofi.³¹

Ovo sve spada u ilhad (izvrtnje i iskrivljivanje) Allahovih imena, jer su Allahova imena *tevkifijje*, tj. precizno su definirana Objavom.

4. Allahovim lijepim imenima nazvati lažna božanstva. Naprimjer, kada neko lažna božanstva nazove imenom bog ili da iz Allahovog imena izvede jedno od imena za lažna božanstva, primjerice ime Lat, koje su mnogobošci izveli iz imena El-Ilah, ili ‘Uzza od El-‘Aziz, ili Menat od imena El-Mennan. Allahova, dželle ša’nuhu, imena pripadaju samo Njemu Uzvišenom i nije dozvoljeno iz Njegovih imena izvoditi imena za lažna božanstva.

Ilhad, bilo koje vrste bio, je strogo zabranjen zato što Allah Uzvišeni kaže: *Klonite se onih koji iskreću Njegova imena; kako budu radili, onako će biti kažnjeni!* (Kur’an, 7:180)

PRAVILA VEZANA ZA ALLAHOVA SAVRŠENA SVOJSTVA

- Prvo pravilo: Sva Allahova svojstva su savršena, tj. bez ikakvog nedostatka

Neke od ovih Allahovih savršenih osobina su osobina života,

---

³¹ Ili Vrhovni dizajner, Savršeni arhitekta itd. To se može reći u opisivanju, pod uslovom da se misli na ispravno značenje, ali ne kao vlastito ime. Premda je najbolje zadržati se na opise koji su došli u Objavi, jer oni su sačuvani od pogrešnih značenja.

znanja, snage, sluha, vida, milosti, moći, uzvišenosti, veličine itd.³²

Allah ﷻ kaže:

﴿ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوِّءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴾

Oni koji u onaj svijet ne vjeruju loša svojstva imaju, a Allah ima svojstva najuzvišenija: On je Silni i Mudri. (Kur'an, 16:60)

- Drugo pravilo: Oblast koja tretira Allahova svojstva opširnija je i veća od oblasti koja tretira Allahova imena.

To je zato što svako Allahovo ime sadrži svojstvo (npr. El-'Alim – Sveznajući) i što su neka svojstva vezana za Allahove ﷻ radnje, a one su neograničene kao što su neograničene i Njegove riječi. Allah ﷻ je rekao:

﴿ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ
أُبْحُرٍ مَّا نَفَدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾

Da su sva stabla na Zemlji picaljke, a da se u more, kad presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi; Allah je, uistinu, silan i mudar. (Kur'an, 31:27)³³

S druge strane, svako svojstvo ne obuhvata ime. Tako, naprimjer, od Allahovih svojstava je i *el-medži'* – dolaženje. Uzvišeni kaže:

﴿ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴾

32 Allahu pripada savršenstvo ovih osobina iako stvorenja učestvuju u nazivu (izrazu) kojim se opisuju. Tako, Allahovo znanje nije poput znanja stvorenja, Njegovom savršenom znanju nije prethodilo neznanje, niti mu slijedi zaborav kao što je slučaj sa stvorenjima.

33 Ovaj ajet govori o tome koliko su uzvišena svojstva našeg Gospodara i njih niko od stvorenja ne može dokučiti.

I kada dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda. (Kur'an, 89:22), ali ne kažemo da je Allahovo ime – Onaj Koji dolazi.

- Treće pravilo: Svojstva se dijele na dvije vrste: ona koja je Allah potvrdio Sebi, i ona koja je Allah negirao Sebi.

Sifatun subutijje (potvrđujuća svojstva) - su ona svojstva koja je Allah Uzvišeni potvrdio Sebi i kojima se opisao u Kur'anu i Sunnetu Poslanika ﷺ.

To su svojstva savršena i bez ikakvog nedostatka u bilo kojem pogledu, kao što su: život, snaga, znanje, uzdizanje iznad Arša, silaženje na najbliže nebo, lice, ruke i slično tome. Stoga je obavezno njihovo stvarno pripisivanje Allahu na način koji Njemu priliči, tj. potvrđivanje savršenih osobina i negiranje pogrešnog tumačenja.

Dokazi koji potvrđuju Allahove savršene osobine su šerijatski tekstovi i razum.

Što se tiče šerijatskih dokaza od njih su Allahove riječi:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴾

O vjernici, vjerujte u Allaha, i Poslanika Njegova, i u Knjigu koju On objavljuje Svome Poslaniku, i u knjige koju je objavio prije. A onaj ko ne bude vjerovao u Allaha, i u meleke Njegove, i u knjige Njegove, i u poslanike Njegove, i u onaj svijet - daleko je zalutao. (Kur'an, 4:136)

Vjerovanje u Allaha podrazumijeva vjerovanje u Njegova svojstva, a vjerovanje u Njegovu Knjigu koju je objavio Svome Poslaniku ﷺ sadrži vjerovanje u sva Allahova svojstva koja su u njoj navedena.

Položaj Muhammeda ﷺ kao Allahova poslanika podrazumijeva vjerovanje u sve obavijesti koje je prenio od Onoga koji ga je poslao, a to je Allah Uzvišeni. To dokazujemo i razumom, jer nas je Allah ﷻ obavijestio o Sebi putem ovih svojstava i On ih bolje poznaje od bilo koga drugoga i Njegove riječi su najistinitije, a Njegov govor najljepši, stoga je obavezno njihovo pripisivanje Njemu, kako nas je i obavijestio, bez imalo neodlučnosti.

Sifatun selbije (negirajuća svojstva) – su ona svojstva koja je Allah ﷻ odbacio od Sebe u Svojoj Knjizi i sunnetu Poslanika ﷺ i sva ta svojstva su nepotpunost (nedostaci) u odnosu na Njega, poput smrti, sna, neznanja, zaborava, nemoći i umora. Stoga je obavezno njihovo odbacivanje od Allaha Uzvišenog, uz potvrđivanje svojstava savršenstva suprotnih svojstvima nepotpunosti, jer cilj Allahovog odbacivanja tih svojstava od Sebe nije samo puka negacija nekog svojstva nego objašnjenje njihovog nepostojanja radi utvrđivanja savršenstva svojstava suprotnih svojstvima nepotpunosti. To je zbog toga što je potpunost negiranja nekog svojstva uvjetovana ukazivanjem na potpunost njemu suprotnog svojstva, jer negiranje nepostojećeg ne predstavlja ništa, a kamoli da bude potpuno.

Određeno svojstvo može se nekada negirati onome ko inače nema mogućnost činjenja onoga što mu se negira, i u tom slučaju negiranjem tog svojstva ne potvrđuje se savršenost tog nečega, kao, naprimjer, da se kaže: "Zid ne čini nepravdu!" Ovo nije nikakav vid pohvale za zid, jer taj isti zid ne može činiti nepravdu.

Isto tako, određeno svojstvo može se negirati onome ko nema moć da učini ono što mu se negira, tako da se u tom slučaju to smatra njegovom mahanom, nedostatkom, a ne pohvalom.

Znači, kod negiranja nekog od svojstava manjkavosti obaveza je u isto vrijeme potvrditi suprotnu savršenu osobinu koja pripada Allahu, dželle ša'nuhu.

Navest ćemo nekoliko primjera:

Uzvišeni kaže:

﴿ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ ﴾

Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! (Kur'an, 2:255)

Nije dovoljno vjerovati samo u to da Allah Uzvišeni ne spava, već tome treba dodati da On ne spava zbog savršenosti Svog potpunog života.

I kaže:

﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَى بِهِ بُدُنُوبَ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴾

Ti se pouzdaj u Živog, koji ne može umrijeti, i veličaj Ga, i hvali! (Kur'an, 25:58)

Dakle, negiranjem smrti potvrđuje se i savršenstvo Njegova života.

Uzvišeni, također, kaže:

﴿ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴾

Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti. (Kur'an, 18:49)

Negiranjem nepravde potvrđuje se i savršenstvo Njegove pravde. I kaže:

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴾

Allahu ne može ništa umaći ni na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može. (Kur'an, 35:44)

Negiranjem nemoći Allahu ﷻ potvrđuje se i savršenstvo Njegovog znanja i snage, stoga je nakon toga rekao: *On, uistinu, sve zna i sve može.* Kroz ovaj primjer smo saznali da negirano svojstvo podrazumijeva više svojstava savršenstva.

- Četvrto pravilo: Allahova svojstva su svojstva hvale i savršenstva, i što su mnogobrojnija i raznovrsnija njihova značenja, to više ukazuju na to da je onaj koji se opisuje tim osobinama savršen.

Zato su svojstva kojima je Allah Uzvišeni Sebe opisao puno mnogobrojnija od svojstava koja je Sebi negirao.

Što se tiče negiranih svojstava, ona se spominju samo u sljedećim slučajevima:

Prvo: Radi pojašnjenja apsolutnog Njegovog savršenstva, kao što stoji u riječima Uzvišenog:

Ništa nije kao On! On je Svečujući i Svevideći. (Kur'an, 42:11)

...i niko Mu ravan nije! (Kur'an, 112:4)

Ovi ajeti su dovoljni da se njima negira svaka vrsta nedostatka i da se potvrde Allahove osobine savršenstva, kako dolikuje Allahu Uzvišenom.

Drugo: Negacija neistina na račun Allaha ﷻ kao što stoji u ajetu:

﴿ تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًا * أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا * وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴾

Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe,

što Milostivom pripisuju dijete. Nezamislivo je da Milostivi ima dijete.
(Kur'an, 19:90-92)

Treće: Otklanjanje sumnji u nepotpunost Njegovog savršenstva u vezi određene stvari, kao što stoji u Njegovim riječima:

﴿ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْيُنٍ ﴾

Mi nismo stvorili nebesa i Zemlju i ono što je između njih da bismo se igrali. (Kur'an, 44:38)

- Peto pravilo: **Potvrđena svojstva (sifatun subutijje) dijele se na dvije vrste: Svojstva Allahova Bića (sifatun zatijje) i Allahova djela (sifatun fi'lijje).**

Lična svojstva (sifatun zatijje) - su ona svojstva kojima je Allah Uzvišeni uvijek opisan. Nijedno od tih svojstava, nikada i ni na koji način, ni za trenutak ne može biti odvojeno od suštine Allahova Bića, kao što su svojstva: znanje, moć, sluh, vid, snaga, mudrost, uzvišenost, veličina, a u njih spadaju i izjavna svojstva poput lica, dvije ruke i dva oka.

Ako promislimo o navedenim primjerima Allahovih savršenih osobina Bića, uvidjet ćemo da nisu povezana sa Njegovim htijenjem, već su to lične osobine Njegova veličanstvena Bića, dok su Allahova djela, poput stvaranja, vezana za Njegovu volju: kada želi, tada stvara, u obliku u kojem želi i sl.

Allahova djela (sifatun fi'lijje) su vezana za Allahovu ﷻ volju: ako hoće, On ih učini, a ako neće – ne učini ih, poput uzdizanja iznad Arša i silaska na najniže nebo. Neko svojstvo može biti istovremeno svojstvo Allahova Bića i Allahovo djelo, sa različitih aspekata. Primjer toga je svojstvo Allahova govora: sama moć govora je neodvojivo svojstvo Allahova Bića, ali sam čin govora je Allahovo djelo, i samim time je vezan za Njegovu volju, kada

hoće – govori, a kada neće – ne govori, kao što stoji u riječima Uzvišenog:

﴿ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾

A Njegova naredba, kada nešto hoće, jeste da samo za to rekne: “Budi!” - i ono bude. (Kur'an, 36:82)

Svako svojstvo koje je vezano za Allahovu volju podliježe Njegovoj mudrosti koja nam može biti poznata, a nekada nismo u mogućnosti da je dokučimo, ali pouzdano znamo da On, Uzvišeni, ne želi nešto a da to nije u skladu sa mudrošću.

- Šesto pravilo: **Potvrđivanje svojstava nalaže obavezu odricanja od dvije velike opasnosti: *et-temsila* (antropomorfizma, poistovjećivanja sa stvorenjima) i *et-tekjifa* (kvalifikacije, tj. govora o kakvoći svojstava).**

Et-temsil (poistovjećivanje) predstavlja uvjerenje onoga koji potvrđuje Allahova ﷻ svojstva, da su ta Allahova svojstva koja je potvrdio ista kao svojstva stvorenja, a ovo vjerovanje je neispravno i na to ukazuju i šerijatski i razumski dokazi.

Od šerijatskih dokaza su riječi Uzvišenog: *Ništa nije kao On! On je Svečujući i Svevideći.* (Kur'an, 42:11)

I riječi:

﴿ أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾

Da li je Onaj Koji stvara kao onaj koji ne stvara?! Zašto se ne prisjećate i pouku ne uzmete?! (Kur'an, 16:17) Ovdje Allah postavlja pitanje, negira sličnost sa onima koje Mu drugi smatraju ravnim.

Što se tiče razumskog dokaza općepoznato je da između Tvorca i stvorenja postoji razlika u biću, a to nužno znači da među njima postoji razlika i u svojstvima, jer svako biće odlikuje se odgovarajućim svojstvima, što je očito i vidljivo u svojstvima stvorenja koja se razlikuju u svojoj biti. Tako, naprimjer, snaga slona razlikuje se od snage sitnoga mrava. Shodno tome, ako je vidljiva razlika između stvorenja i pored njihovih zajedničkih osobina i porijekla, **onda je postojanje razlike između njih i Tvorca mnogo izraženije i jače.**

Et-tekjif (ulaženje u kakvoću) predstavlja uvjerenje onoga koji potvrđuje Allahova ﷻ svojstva da je kakvoća Allahovih svojstava takva i takva, bez upoređivanja sa nečim sličnim. Ovo uvjerenje je neispravno i na to ukazuju šerijatski i razumski dokazi.

Allah ﷻ kaže:

﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا﴾

...a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti. (Kur'an, 20:110)

I kaže: *Ne govori ono što ne znaš! I sluh, i vid, i razum - za sve to će se, zaista, odgovarati.* (Kur'an, 17:36)

Poznato je da mi ne posjedujemo znanje o kakvoći svojstava našeg Gospodara, jer nas je Uzvišeni obavijestio o svojstvima, a nije nas obavijestio o njihovoj kakvoći. Stoga, naše određivanje kakvoće svojstava predstavlja zalazak u sferu o kojoj nemamo znanja i govor o onome što nismo u stanju obuhvatiti našim razumom.

Što se tiče razumskog dokaza on je zasnovan na činjenici da se kakvoća Allahovih svojstva ne može spoznati.

Zbog toga imam Malik, rahimehullah, kada su ga upitali o Allahovim riječima: *Milostivi koji se uzdigao iznad Arša...* (Kur'an,

20:5) - “Kako se uzdigao?”, on je oborio glavu dok mu se znoj slijevao niz čelo zbog takvog pitanja, iljutito odgovorio: “Uzdizanje je poznato, a kako se desilo (kakvoća), to je za nas nedokučivo, vjerovanje u to je obaveza, a pitanje o tome je novotarija.”

Ispravni islamski učenjaci iz potonjih generacija slijedili su ovo mjerilo, jer s obzirom da je kakvoća Allahovih svojstava nedokučiva razumom, i da o tom pitanju u šerijatu nije ništa navedeno, obaveza je suzdržati se od davanja mišljenja o kakvoći Allahovih svojstava.

- Sedmo pravilo: **Izvor znanja o Allahovim svojstvima je Objava a ne razum.**

Ovo pravilo podrazumijeva da se Allahu ne pripisuju nikakva svojstva izuzev svojstava koja su objavljena u Kur'anu ili sunnetu Poslanika ﷺ.

Imam Ahmed, rahimehullah, je rekao: “Allah se ne opisuje osim onim čime je opisao Sebe ili čime ga je opisao Poslanik ﷺ i nema izlaska izvan okvira Kur'ana i Sunneta.” (Levami'ul-envar, Es-Sefarini)

Zalutali pravci po pitanju Allahovih imena i svojstava

Po pitanju Allahovih imena i svojstava imamo dva zalutala pravca:

Prvi su *mu'atille* – oni koji su zanegirali Allahova imena i svojstva ili neka od njih,³⁴ smatrajući da njihovo potvrđivanje

---

34 Oni se dijele na dvije skupine: pobornici te'vila i pobornici tedžhila. Pobornici te'vila su oni koji neosnovano (bez dokaza), u prenesenom značenju, tumače kur'ansko-hadiske tekstove o svojstvima. Iako ovo nije kufr, ipak se smatra velikim grijehom. Pobornici tedžhila su oni koji u potpunosti negiraju značenja imena i atributa, koji potvrđuju samo izraze bez ikakva značenja. Negiranje Allahovih imena i svojstava je kufr, pa makar se negirala jedna osobina ili jedno ime. (Vidjeti: Vjerovanje Bošnjaka između ispravnog i pogrešnog; Knjiga prva: Menhedž; mr. Jakub Alagić)

obavezuje upoređivanje i sličnost, tj. sličnost između Allaha i Njegovih stvorenja. Ovo shvatanje je neispravno zbog nekoliko stvari:

Prvo: Allah Uzvišeni potvrđuje Sebi imena i svojstva i negira da Mu je iko sličan, te ako bi potvrđivanje Allahovih imena i svojstava podrazumijevalo sličnost između Allaha i Njegovih stvorenja onda bi to značilo kontradiktornost u Allahovom govoru, a što je nemoguće i ništavno.

Allah ﷻ je za Sebe potvrdio imena i svojstva, a potvrdio ih je i Njegov Poslanik ﷺ pa negiranje tih svojstava ili nekih od njih, predstavlja negiranje onoga što su Allah i Poslanik potvrdili, što je vid suprotstavljanja Allahu i Njegovom Poslaniku.

Drugo: Ne podrazumijeva se da ako dvije stvari imaju isti naziv ili osobinu da su one iste. Zajedničko posjedovanje imena i značenja ne znači sličnost u samoj njihovoj suštini. Kao što Allah ima Biće koje nije slično bićima stvorenja, tako ima i imena i svojstava koja nisu slična imenima i svojstvima stvorenja.

Stoga, postojanje nekih od tih imena i svojstava kod stvorenja ne znači poređenje Allaha sa Njegovim stvorenjima niti sličnost među njima.

Tako, recimo, vidiš dvije osobe, kojima je zajedničko to da imaju svojstvo sluha, vida, govora, ali to ne podrazumijeva da su oni isti i jednaki u tim svojstvima. Ili, recimo, vidiš da različite životinje imaju ruke, noge i oči ali to ne podrazumijeva da su njihove noge, ruke i oči iste.

Pa, ako je jasno vidljiva razlika u osobinama stvorenja, iako nose zajedničke nazive, onda je razlika između Stvoritelja i stvorenja preča, jasnija i očitija.

Drugi (*mušebbihe*) – oni koji potvrđuju Allahova imena i svojstva uz upoređivanje Allaha sa Njegovim stvorenjima³⁵ smatrajući da na to upućuju šerijatski tekstovi, jer Allah Uzvišeni se obraća robovima onako kako to oni razumiju. Ovo shvatanje je neispravno iz nekoliko razloga:

Prvo: Postojanje sličnosti između Allaha i Njegovih stvorenja je ništavna i neprihvatljiva stvar, odbacuje je razum kao i šerijatski dokazi, tako da je nemoguće da se šerijatskim tekstovima podrazumijeva nešto što je neispravno.

Drugo: Allah ﷻ se obraća robovima onim čime oni razumiju u osnovi značenja, međutim, što se tiče suštine tih značenja, po pitanju Njegova bića i osobina, to je od znanja koje je skriveno kod Allaha.

Kada Allah kaže za Sebe da posjeduje sluh, mi znamo šta sluh znači. Sluh označava mogućnost slušanja glasova i zvukova, ali njegovu kakvoću kada je u pitanju Allah, ne poznajemo. Sluh se razlikuje čak među stvorenjima, te je razlika u tome između Allaha i stvorenja očitija i jasnija.

Kada Allah kaže za Sebe da se uzvisio iznad Arša, mi znamo šta to uzvisivanje znači u jeziku, ali njegovu kakvoću ne poznajemo kada je riječ o Allahu. Uzvisenje i uzdizanje se čak razlikuje i kod stvorenja, pa je još preče da postoji razlika između Tvorca i stvorenja.

---

35 Ishak b. Rahavejh, rahimehullah, kaže: “Onaj ko Allaha uporedi sa svojstvima stvorenja, postao je nevjernik u Velikog Allaha.” (*Bedai'ul-fevaid*, 2/532) Ibn Tejmijje, rahimehullah, kaže: “Ko kaže: ‘Allahovo znanje je kao moje znanje, Njegova snaga je kao moja snaga, Njegova ljubav kao moja ljubav, Njegovo zadovoljstvo je kao moje zadovoljstvo, Njegove dvije ruke su kao moje dvije ruke, Njegovo uzdizanje je kao moje uzdizanje.’ – takav poredi Allaha sa stvorenjima.” (*Medžmu'ul-fetava*, 3/16)

VJEROVANJE U MELEKE

Meleki predstavljaju dio gajba – našim čulima nedokučivog i nevidljivog svijeta. To su časna, plemenita i Allahu pokorna stvorenja koja Mu na primjeren i dostojanstven način robuju. Nemaju ništa od božanskih osobina, kao ni sva ostala stvorenja, niti se njima ibadet upućuje. Allah Uzvišeni ih je stvorio od nura – svjetlosti, i učinio ih Njemu potpuno pokornim, te im dao snagu kako bi mogli izvršavati Njegove naredbe.

Uzvišeni kaže:

﴿ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ * يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴾

Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji, a oni koji su kod Njega (tj. meleki) ne zaziru da Mu ibadet čine, i ne zamaraju se, hvale Ga noću i danju, ne malaksavaju. (Kur'an, 21:19–20)

Meleka ima mnogo i njihov broj zna samo Allah Svevišnji. Poslanik ﷺ u opisu el-Bejtul-Ma'mura (nebeske Ka'be) na sedmom nebu, kaže: "Pokazan mi je el-Bejtul-Ma'mur, pa sam upitao Džibrila šta je to, a on mi odgovori: 'Ovo je el-Bejtul-Ma'mur u kojem svaki dan klanja sedamdeset hiljada meleka, kad izađu više se ne vraćaju.'" (Buhari i Muslim)

Vjerovanje u meleke sadrži četiri stvari:

- Vjerovanje u njihovo postojanje.
- Posebno vjerovanje u one meleke čija imena znamo, poput Džibrila, alejhisselam, i općenito vjerovanje u meleke čija imena ne znamo.

- **Vjerovanje u njihove osobine koje su nam poznate**, poput osobina Džibrila o kojima nas je obavijestio Poslanik ﷺ koji ga je vidio u stvarnom liku, onakvog kakvog ga je Allah ﷻ stvorio, sa šest stotina krila tako da je bio prekrpio cijeli horizont. Zatim, nekad se melek pretvori, Allahovom dozvolom, u lik čovjeka kao što smo spomenuli u “Džibrilovom hadisu”. Meleki koji su poslani Ibrahimu ﷺ i Lutu ﷺ su bili u likovima ljudi.
- **Vjerovanje u djela o kojima smo obaviješteni da ih meleki, po Allahovom naređenju, čine, poput:** tesbiha (veličanja Allaha), činjenja ibadeta noću i danju bez osjećaja dosade i umora. Neki od njih imaju posebna zaduženja, kao:

Džibril – koji je zadužen za dostavljanje Objave od Allaha Uzvišenog, vjerovjesnicima i poslanicima.

Mikail – koji je zadužen za spuštanje kiše i za biljni svijet na Zemlji.

Israfil – koji je zadužen da puhne u rog prilikom nasupanja Sudnjeg dana i prilikom proživljenja stvorenja.

Melek smrti – koji je zadužen da uzima duše prilikom smrti.

Zatim: melek koji je zadužen kao čuvar Džehennema, melek zadužen za brda, meleki koji zapisuju djela čovjeka, meleki koji čuvaju Allahove robove, meleki koji mole Allaha da oprost vjernicima grijeha, meleki zaduženi za plod u materici, meleki zaduženi za ispitivanje umrloga u kaburu itd.³⁶

---

36 Vjerovanje u meleke donosi mnogobrojne plodove za život vjernika, navest ćemo neke:

- Spoznaja Allahove veličine, snage i apsolutne moći, jer veličina stvorenja upućuje na veličinu Stvoritelja, što doprinosi da vjernik više veliča i poštuje Allaha Svemogućeg koji je od svjetlosti stvorio meleke sa krilima!

VJEROVANJE U ALLAHOVE KNJIGE

Pod vjerovanjem u Knjige podrazumijeva se čvrsto uvjerenje da je Allah ﷻ objavljivao Knjige poslanicima kao milost, dokaz i uputu svjetovima, te da sadržaj tih Knjiga predstavlja Allahov govor (kelam) kojeg je izrekao stvarno, onako kako dolikuje Njemu Uzvišenom, a u njima se nalazi istina, svjetlo i uputa za spas na dunjaluku i ahiretu.³⁷

Vjerovanje u Knjige sadrži četiri stvari:

-
- Ustrajnost u pokornosti Allahu ﷻ jer onaj ko vjeruje u meleke koji pišu svako čovjekovo djelo, mora pokazati više strahopoštovanja prema Allahu ﷻ izbjegavajući svaki grijeh u tajnosti i na javi.
  - Strpljivost u izvršavanju Allahovih naredbi, te osjećaj smirenosti i neusamljenosti jer vjernik je čvrsto uvjeren da je ovaj prostrani svemirski prostor ispunjen hiljadama i hiljadama meleka koji se klanjaju Allahu ﷻ u skladu i savršenstvu, u najljepšem obliku ibadeta.
  - Zahvala Allahu ﷻ na pažnji prema čovjeku, jer je On Svemogućí zadužio neke meleke da čuvaju i štite čovjeka.
- 37 Izdvojit ćemo samo neke od mnogobrojnih plodova ili koristi vjerovanja u Allahove Knjige – objave:
- Spoznaja o Allahovoj pažnji prema Svojim robovima i Njegovoj milosti koju im ukazuje, jer je svakom narodu darovao poslanika i objavio poslanicu da ih izvede na Pravi put, kako bi ostvarili sreću na ovome i na budućem svijetu.
  - Otkrivanje Allahove mudrosti u Njegovim vjerezakonima koje je propisivao svakom narodu po njihovim potrebama, mogućnostima i stanju, Uzvišeni je kazao: *Svima vama smo zakon i pravac propisali.* (Kur'an, 5:48)
  - Zahvaljivanje na Allahovim blagodatima i Knjigama koje je objavio, jer su one svjetlo i uputa na dunjaluku i ahiretu, što ih čini najvećim blagodatima Božijim na kojima smo obavezni da stalno zahvaljujemo.

- Vjerovanje da ih je stvarno Allah objavio.³⁸
- Posebno vjerovanje u Knjige čija imena znamo, poput Kur'ana³⁹ koji je objavljen Muhammedu ﷺ; Tevrata koji je objavljen Musau ﷺ; Indžila objavljenog Isau ﷺ; Zebura kojeg je Allah dao Davudu ﷺ; i općenito vjerovanje u Knjige čija imena ne znamo.
- Vjerovanje u ono što je u njima kazano, ako se potvrdi ispravnost toga, poput vjerovanja u sve ono što je kazano u Kur'anu, kao i vjerovanja u ono što nije iskrivljeno od prijašnjih knjiga.
- Postupanje po onome što je u njima kazano, ako nije derogirano, te prihvatanje i zadovoljstvo sa onim što je u njima spomenuto, bez obzira da li razumjeli mudrost toga ili ne.

Sve Allahove objave su ili u potpunosti zagubljene i nestale, ili su iskrivljene i izmijenjene, osim Knjige koju je Allah ﷻ sačuvao i koja je derogirala sve prijašnje, Knjige koja je pečat svih Allahovih

---

38 Svaki je pojedinac dužan da uvažava sve objavljene Knjige tako što će priznavati i poštivati njihove originalne forme, te vjerovati da su one u tom vremenu sadržavale autentične vjerozakone.

39 Kur'an Časni je Allahov govor, objavljen našem vjerovjesniku Muhammedu ﷺ i njegovo učenje predstavlja ibadet. On je obuhvatio srž svih Allahovih propisa i uputa ljudima, potvrđujući i argumentirajući poruke prethodnih objava i obavezu pokoravanja - ibadeta samo Allahu Uzvišenom. Kur'an je objava svim ljudima i džinima do Sudnjeg dana. Naše obaveze u pogledu Kur'ana jesu: iskreno vjerovati u njega, suditi u skladu sa njegovim propisima, učiti ga u namazu i mimo namaza, učiti ga napamet i razmišljati o njegovim poukama i porukama, saznavati njegova pravila i propise, vladati se u skladu sa njegovim uputama, druge njemu podučavati. Onaj ko porekne bilo šta od onoga o čemu nas je Kur'an obavijestio, ili dozvoli bilo šta od onoga što je Kur'an jasno zabranio, ili bude uvjeren da je Kur'an u bilo kojem pogledu nepotpun ili oskrnavljen, takav u Kur'an nije ni povjerovao.

objava i koja bdije nad prethodnim objavama i u skladu sa čijim se propisima živi i sudi, a ta knjiga je svjetlost jasna, Kur'an mudri iveričanstveni.⁴⁰

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ﴾

A tebi objavljujemo Knjigu (Kur'an), samu istinu, da potvrdi knjige prije nje objavljene i da nad njima bdi. I ti im sudi prema onome što Allah objavljuje i ne povodi se za prohtjevima njihovim, i ne odstupaj od Istine koja ti dolazi. (Kur'an, 5:48)

Shodno ovome, nije dozvoljeno da se radi po bilo kojem propisu iz prijašnjih knjiga osim ono što je potvrđeno Kur'anom.

---

40 Prijašnje Božije objave su vremenom prolazile kroz izmjene, iskrivljavanja i nestajanja, jer je njihovo čuvanje bilo prepušteno ljudima, a i same su bile lokalnog karaktera, tj. nisu bile objava cijelom čovječanstvu, tako da nakon što su odradile svoju misiju nije bilo ni obavezno da budu sačuvane. Zatim je Uzvišeni Stvoritelj poslao konačnu Objavu – Kur'an kao pečat i čuvar svim prethodnim, za sve ljude do Sudnjega Dana, u kojoj su sadržani temelji svakog dobra, upute, normi i Božanskih zakona i koja je, za razliku od prijašnjih svetih knjiga, sačuvana u originalnom obliku slovo po slovo, jer je njeno čuvanje zagarantovao sam Stvoritelj, kao što nas obavještava: *Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti. (Kur'an, 15:9)*

VJEROVANJE U ALLAHOVE POSLANIKE⁴¹

Er-Rusul (الرُّسُل) ili poslanici su množina od riječi *resul* ili poslanik, a označava osobu koja je poslana da dostavi nešto.

Poslanici su ljudi kojima je Allah ﷻ objavio šerijat (vjerozakon), i naredio im da ga dostave ljudima. Prvi je Nuh عليه السلام a posljednji je Muhammed ﷺ.

Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴾

Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu, a Davudu smo dali Zebur. (Kur'an, 4:163)

- 41 Mnogobrojni su plodovi vjerovanja u poslanike, navest ćemo samo neke:
- Upoznavanje Allahove milosti ljudima i Njegove pažnje prema Svojim robovima, jer im je slao poslanike da ih izvedu i ukažu na Pravi put, da im pojašne kako da se klanjaju i pokoravaju svome Stvoritelju, s obzirom da ljudski um bez objave to ne može dokučiti i spoznati. O našem poslaniku Muhammedu ﷺ Uzvišeni je rekao: ***A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.*** (Kur'an, 21:107)
  - Zahvaljivanje Allahu Uzvišenom na ovim velikim blagodatima i darovima.
  - Iskazivanje ljubavi, poštovanja i hvale prema Allahovim poslanicima, Allah im mir i spas darovao, imajući u vidu da su oni istinski robovali i pokoravali se Allahu Uzvišenom, dostavljali Božije poslanice ljudima, savjetovali ih i napućivali na put dobra.

Allahov Poslanik ﷺ je spomenuo da će ljudi na Sudnjem danu doći Ademumu da se zauzima za njih pa će odbiti i kazati: “**Idite Nuhu, poslaniku koga je Allah poslao...**” (Buhari)

Allah Uzvišeni za Muhammeda ﷺ kaže:

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴾

Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik – a Allah sve dobro zna. (Kur'an, 33:40)

Nije bilo naroda a da im nije poslan poslanik sa šerijatom koji važi za njih, ili vjerovjesnik kojem bi bilo objavljeno da obnovi šerijat koji je već postojao među njima.⁴²

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِّبِينَ ﴾

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: “Allahu ibadet činite, a taguta se klonite!” I bilo je među njima onih kojima je Allah na Pravi put ukazao, a i onih koji su zaslužili da ostanu u zabludi; zato putujte po svijetu da vidite kako su završili oni koji su poslanike u laž utjerivali. (Kur'an, 16:36)

⁴² Poslanik (Resul) je poslan sa novim i posebnim šerijatom za sebe i svoj ummet dok je vjerovjesnik (Nebij) onaj koji obnavlja šerijat prethodnog poslanika. U svakom slučaju, poslanik je posebnijeg značenja nego vjerovjesnik, jer je svaki poslanik vjerovjesnik dok svaki vjerovjesnik nije poslanik.

I kaže:

﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴾

Mi smo te poslali s Istinom da radosne vijesti donosiš i da opominješ; a nije bilo naroda kome nije došao onaj koji ga je opominjao. (Kur'an, 35:24)

I kaže:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ ﴾

Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputstvo i svjetlo. Po njemu su jevrejima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi, i učeni, od kojih je traženo da čuvaju Allahovu knjigu, i oni su nad njom bdjeli. (Kur'an, 5:44)

Poslanici su ljudi koji su stvorenja i nemaju ništa od osobina gospodarstva i božanstvenosti.

Allah Uzvišeni za Muhammeda ﷺ koji je prvak među poslanicima i poslanik najvećeg ugleda kod Allaha, kaže: *Reci: "Ja ne mogu ni samome sebi neku korist pribaviti, ni od sebe kakvu štetu otkloniti; biva onako kako Allah hoće. A da znam gajb, stekao bih mnoga dobra, a zlo bi bilo daleko od mene; ja samo donosim opomene i radosne vijesti ljudima koji vjeruju."* (Kur'an, 7:188)

I kaže:

﴿ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا * قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴾

Reci: "Ja nisam u stanju da od vas kakvu štetu otklonim niti da nekom od vas kakvu korist pribavim." Reci: "Mene niko od Allahove

kazne ne može u zaštitu uzeti; samo u Njega ja mogu utočište naći.”
(Kur'an, 72:21-22)

Oni imaju ljudske osobine poput: bolesti, smrti, potrebe za hranom i pićem i sl. Allah Uzvišeni spominje Ibrahima عليه السلام koji je opisujući svoga Gospodara govorio:

﴿ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ * وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ * وَالَّذِي
يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴾

...i koji me hrani i poji, i koji me, kad se razbolim, liječi, koji će mi život oduzeti, i koji će me poslije oživiti. (Kur'an, 26:79-81)

Poslanik ﷺ kaže: “Zaista sam ja čovjek poput vas, zaboravljam kao što i vi zaboravljate. Pa kada zaboravim podsjetite me.”
(Muslim)

Allah ﷻ navodi da su poslanici robovi Njegovi i opisuje ih svojstvom robovanja u kontekstu iznošenja pohvale njima.

Allah ﷻ o Nuhu عليه السلام kaže:

﴿ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴾

On je, doista, bio rob zahvalni. (Kur'an, 17:3)

Za Muhammeda ﷺ Allah Uzvišeni kaže:

﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴾

Neka je uzvišen Onaj Koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena. (Kur'an, 25:1)

Za Ibrahima, Ishaka i Jakuba, neka je na njih Allahov mir i spas, Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ * إِنَّا
أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ * وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴾

I sjeti se robova Naših Ibrahima i Ishaka i Jakuba, sve u vjeri čvrstih i dalekovidnih. Mi ih posebno obdarismo vrlinom jednom: da im je uvijek bio na umu onaj svijet; oni su, zaista, u Nas od onih odabranih dobrih ljudi. (Kur'an, 38:45-47)

Za Isaa sina Merjemina ﷺ Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴾

On je bio samo rob koga smo Mi poslanstvom nagradili i primjerom za pouku sinovima Israilovim učinili. (Kur'an, 43:59)

Vjerovanje u poslanike podrazumijeva četiri stvari:

- Vjerovanje da su njihove poslanice istina od Allaha, pa onaj ko negira jedno od poslanstava time je zanegirao sve njih.

Kao što Allah ﷻ kaže:

﴿ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴾

I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike. (Kur'an, 26:105)

Allah je spomenuo da ne vjeruju u sve poslanike iako tada nije postojao drugi poslanik osim Nuha kome nisu povjerovali.

Shodno ovome, kršćani koji ne vjeruju u Muhammeda ﷺ i ne slijede ga, imaju status kao da poriču i Isaa ﷺ. Posebno zato što ih je on obradovao poslanstvom Muhammeda ﷺ a činjenica da ih raduje njegovim dolaskom nema drugo značenje osim da je on njima poslan kako bi ih Allah preko njega spasio zablude i uputio na ispravan put.

- Vjerovanje u one poslanike čija su nam imena poznata, poput Muhammeda, Ibrahima, Musaa, Isaa, Nuha, neka je na sve njih Allahov mir i spas. Ovo su najodbraniji poslanici - *Ulul-'azm.*

Allah ﷻ ih spominje na dva mjesta u Kur'anu:

﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴾

Mismo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od tebe (Muhammede), i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina smo čvrst zavjet uzeli. (Kur'an, 33:7)

I kaže:

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴾

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi (Muhammede), i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" Teško je onima koji Allahu širk čine da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. (Kur'an, 42:13)

A što se tiče onih čija imena ne znamo u njih vjerujemo uopćeno.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْضُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِّي بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴾

I prije tebe (Muhammede) smo poslanike slali, o nekima od njih smo ti kazivali, a o nekima ti nismo kazivali. I nijedan poslanik nije

mogao učiniti nikakvo čudo bez Allahove volje. A kad se Allahova prijetnja ispuni, biće presuđeno po pravdi i tada će nevaljali nastradati. (Kur'an, 40:78)

- Vjerovanje u ono što nam je vjerodostojno prenešeno o njima.
- Rad po šerijatu (vjerozakonu) poslanika koji nam je poslan, a nama je poslan Muhammed ﷺ koji je pečat svih poslanika i vjerovjesnika, i koji je poslan svim ljudima.

Allah ﷻ kaže:

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe (Muhammede) ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore. (Kur'an, 4:65)

VJEROVANJE U SUDNJI DAN

Sudnji dan je dan kada će ljudi biti proživljeni, polagati račun i biti nagrađeni ili kažnjeni. Nazvan je el-jevmul-ahir (zadnji dan), jer nema dana nakon njega. Džennetlije će se nastaniti u Džennetu, a džehennemlije u Vatri.

Vjerovanje u Sudnji dan obuhvata troje:

Prvo: **Vjerovanje u proživljenje**, tj. dan kada će mrtvi biti proživljeni nakon što se u rog po drugi put puhne. Tada će ljudi ustati i krenuti ka svome Gospodaru.

Allah ﷻ kaže:

﴿ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ
وَعَدًّا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴾

Onako kako smo vas prvi put iz ničega stvorili, tako ćemo vas ponovo iz ničega stvoriti - to je obećanje naše, Mi smo doista kadri to učiniti. (Kur'an, 21:104)

Proživljenje je istina čiju ispravnost potvrđuju Kur'an, hadis i jednoglasan stav učenjaka.

Allah ﷻ kaže:

﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴾

Vi ćete, poslije toga, pomrijeti, zatim ćete, na onome svijetu, oživljeni biti. (Kur'an, 23:15-16)

Poslanik ﷺ je rekao: "Ljudi će biti oživljeni na Sudnjem danu bos i neobrezani." (Buhari i Muslim)

Muslimani su složni da će Sudnji dan doći, i Allahova mudrost je u tome da se on desi, kako bi nagradio ili kaznio stvorenja, shodno njihovom odazivu onome što im je naredio preko Svojih poslanika.

Allah ﷻ kaže:

﴿ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴾

Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti? (Kur'an, 23:115)

Obraćajući se Poslaniku ﷺ Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَيَّ مَعَادٍ ﴾

Onaj Koji ti objavljuje Kur'an sigurno će te vratiti na onaj svijet. (Kur'an, 28:85)

Drugo: Vjerovanje u polaganje računa, nagradu i kaznu.

Čovjek će polagati račun za svoja djela i bit će nagrađen ili kažnjen shodno njima. Na ovu činjenicu ukazuju Kur'an, sunnet i jednoglasan stav muslimana.

Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابُهُمْ * ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴾

Nama će se oni zaista vratiti i pred Nama će, doista, račun polagati! (Kur'an, 88:25-26)

I kaže:

﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا
مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾

Ko uradi dobro djelo, bit će deseterostruko nagrađen, a ko uradi hrđavo djelo, bit će samo prema zasluži kažnjen, i neće im se učiniti nepravda. (Kur'an, 6:160)

I kaže:

﴿ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ
مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴾

Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terazije postaviti, pa se nikome neće nepravda učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je to što ćemo Mi račune ispitivati. (Kur'an, 21:47)

Od Abdullaha bin Omera, radijallahu ‘anhuma, se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: “Zaista će Allah približiti vjernika, i staviti pod Svoju zaštitu i sakriti ga (od pogleda stvorenja) pa će reći: 'Jel znaš za ovaj grijeh, jel znaš za ovaj grijeh. Pa će odgovoriti: 'Znam Gospodaru.' Tako će potvrditi svoje grijeha i misliće da da je od onih koji su propali. Pa će mu (Allah) reći: 'Ja sam ti ih na dunjaluku sakrio, a danas ti ih opraštam.' Pa će mu dati knjigu njegovih dobrih djela.

A što se tiče nevjernika i licemjera bit će pozvani ispred svih stvorenja: 'Ovo su oni koji su lagali na svoga Gospodara, zaista je Allahovo prokletstvo na one koji čine nepravdu.'” (Buhari i Muslim)

Allahov Poslanik ﷺ je, također, kazao: “Ko htjedne uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi - Allah će mu to kod Sebe upisati kao dobro djelo; a ako htjedne uraditi neko dobro djelo, pa ga i uradi - Allah će to djelo kod Sebe upisati kao deset, do sedam stotina dobrih djela, pa i mnogo puta više. Ko htjedne uraditi neko loše djelo, pa ga i uradi - Allah će ga kod Sebe upisati kao jedno loše djelo.” (Buhari i Muslim)

Muslimani su složni da postoji polaganje računa, i to je rezultat Allahove mudrosti jer je On spustio objave, poslao poslanike i obavezao ljude da prihvate ono sa čim su oni došli, te da rade ono što im je naređeno. I naredio je da se bori protiv onih koji to odbijaju.

Stoga, kada ne bi bilo polaganja računa, niti nagrade i kazne, onda sve ovo spomenuto ne bi imalo smisla, a Allah Mudri je čist od toga.

Na ovo ukazuju riječi Allaha Uzvišenog:

﴿ فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ * فَلَنَقْضَنَّ عَلَيْهِمْ
بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴾

I sigurno ćemo pitati one kojima smo poslanike slali, a pitaćemo, doista, i poslanike, i izložiti ćemo im, pouzdano, sve što o njima znamo, jer Mi nismo odsutni bili. (Kur'an, 7:6-7)

Treće: Vjerovanje u postojanje Dženneta i Džehennema i da je to vječno boravište za stvorenja.

Džennet je kuća uživanja koju je Allah pripremio za vjernike, bogobojazne, one koji se pokoravaju iskreno Allahu i slijede Poslanika ﷺ. Mnogo je blagodati u Džennetu, u njemu ima ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo i što se ne može razumom ni zamisliti.

Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ * جَزَاءُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴾

A oni koji vjeruju i čine dobra djela - oni su, zbilja, najbolja stvorenja, njih nagrada u Gospodara njihova čeka; edenski vrtovi kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno i zauvijek boraviti; Allah će biti njima zadovoljan, a i oni će biti Njime zadovoljni. To će biti za onoga koji se bude bojao Gospodara svoga. (Kur'an, 98:7-8)

I kaže:

﴿ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءِ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾

I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju, kao nagrada za ono što su činili. (Kur'an, 32:17)

Džehennem je Kuća kazne koju je Allah pripremio za nevjernike i nepravedne, one koji su odbili pokornost Allahu i Poslaniku ﷺ. U njemu se nalaze mnoge vrste kazne kakve čovjek ne može ni zamisliti.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴾

Čuvajte se vatre za nevjernike pripremljene. (Kur'an, 3:131)

I kaže:

﴿ وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَن شَاءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴾

I reci: "Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće – neka vjeruje, a ko hoće – neka ne vjeruje!" Mi smo nevjernicima pripremili vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti; ako zamole pomoć, pomoći će im se tekućinom poput rastopljene kovine koja će lica ispeći. Užasna li pića i grozna li boravišta! (Kur'an, 18:29)

I kaže:

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا * خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَّا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا * يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ * وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبْرَاءَنَا فَأَضَلُّنَا السَّبِيلَا * رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴾

Allah je nevjernike prokleo i za njih oganj razbuktali pripremio, u njemu će vječno i zauvijek boraviti, ni zaštitnika ni pomagača neće naći. Na Dan kad se njihova lica u vatri budu prevrtala, govoriće: Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali! I govoriće: “Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s pravog puta odveli; Gospodaru naš, podaj im dvostruku patnju i prokuni ih prokletstvom velikim!” (Kur’an, 33:64-68)

U vjerovanje u Sudnji dan ulaze i događaji poslije smrti:

- **Kabursko iskušenje**

To je pitanje koje će meleki uputiti čovjeku o njegovom Gospodaru, vjeri i poslaniku.

Allah će učvrstiti one koji su vjerovali čvrstim govorom pa će oni odgovoriti riječima: “Moj Gospodar je Allah, moja vjera je islam i moj poslanik je Muhammed ﷺ.” A ostaviće u zabludi one koji su bili nepravedni, pa će nevjernik reći: “Haa, haa, ne znam.”

A licemjer i onaj koji je sumnjao će reći: “Ne znam, čuo sam ljude da nešto govore pa sam i ja to govorio.”

- **Kaburska patnja i uživanje**

Kabursku patnju će imati nepravedni, licemjeri i nevjernici.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمْرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ
أَخْرَجُوا أَنفُسَكُمْ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ
غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴾

A da ti je vidjeti nevjernike u smrtnim mukama, kada meleki budu ispružili ruke svoje prema njima: Spasite se ako možete! Od sada ćete neizdržljivom kaznom biti kažnjeni zato što ste o Allahu ono što nije istina iznosili i što ste se prema dokazima Njegovim oholo ponašali. (Kur'an, 6:93)

Govoreći o faraonu i njegovoj porodici, Allah ﷻ kaže:

﴿ النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ
أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴾

Oni će se ujutro i navečer u vatri pržiti, a kada nastupi Čas: Uvedite faraonove ljude u patnju najtežu! (Kur'an, 40:46)

Od Zejd b. Sabita ؓ se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: "Da nećete od straha prestati ukopavati mrtve, ja bih zamolio Allaha da čujete dio kaburske patnje koju ja čujem." Zatim se okrenuo licem i kazao: "Molite Allaha da vas sačuva patnje u Vatri." Kazali su: "Molimo Allaha da nas sačuva patnje u Vatri." On reče: "Molite Allaha da vas sačuva patnje u kaburu." Rekli su: "Molimo Allaha da nas sačuva patnje u kaburu." On reče: "Molite Allaha da vas sačuva svih vrsta iskušenja i vidljivih i skrivenih." Oni kazaše: "Molimo Allaha da nas sačuva i skrivenih i vidljivih iskušenja." On reče: "Molite Allaha da vas sačuva iskušenja koje će donijeti Dedždžal." Oni rekoše: "Molimo Allaha da nas sačuva iskušenja koje će donijeti Dedždžal." (Muslim)

Kaburska uživanja će imati vjernici. Allah ﷻ kaže:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا
وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴾

Onima koji govore: Gospodar naš je Allah - pa poslije ostanu pri tome - dolaze meleki: Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan. (Kur'an, 41:30)

I kaže:

﴿ فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ * وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ * وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ
مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ * فَلَوْلَا إِنْ كُنتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ * تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنتُمْ
صَادِقِينَ * فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقْرَبِينَ * فَرَوْحٌ وَرِيحَانٌ وَجَنَّةٌ نَعِيمٌ ﴾

A zašto vi kad duša do guše dopre, i kad vi budete tada gledali, a Mi smo mu bliži od vas, ali vi ne vidite, zašto je onda kad niste u tuđoj vlasti ne povratite, ako istinu govorite? I ako bude jedan od onih koji su Allahu bliski, njega čeka udobnost i opskrba lijepa i džennetske blagodati! (Kur'an, 56:83-89)

Bera b. Azib ؓ prenosi hadis koji govori o vjerniku koji će odgovoriti na pitanja meleka: "...zatim će doći glas s nebesa: 'Istinu je rekao Moj rob pa mu pripremite posteljину iz Dženneta, obucite ga džennetskom odjećom i otvorite mu prolaz ka Džennetu.' Do njega će dopirati džennetski lijep i ugodan miris, a kabur će se proširiti koliko njegove oči mogu dokučiti." (Ahmed i Ebu Davud)

Nevjernici negiraju proživljenje nakon smrti, smatrajući to nemogućim. Ovakav zaključak je ništavan, a na njegovu neispravnost ukazuju šerijatski tekstovi, čula i razum.

Što se tiče šerijatskih dokaza, Allah ﷻ kaže:

﴿ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكِ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾

Nevjernici tvrde da neće biti oživljeni. Reci: "Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti oživljeni, pa o onome šta ste radili, doista, biti obaviješteni!" - a to je Allahu lahko. (Kur'an, 64:7)

Sve nebeske Knjige govore o tome, potvrđujući tu činjenicu.

Što se tiče čula, odnosno osjetilnih dokaza, ljudi su još na ovo-me svijetu bili svjedoci oživljavanja mrtvih ljudi. U suri El-Bekara se navodi pet primjera:

Prvi primjer govori o narodu Musaovom kada su tražili da vide Allaha:

﴿ وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ * ثُمَّ بَعَثْنَاكُم مِّن بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾

I kada ste uglas rekli: "O Musa, mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo!" - munja vas je ošinula, vidjeli ste. Zatim smo vas, poslije smrti vaše, oživili da biste zahvalni bili. (Kur'an, 2:55-56)

Drugi primjer govori o naređenju da se zakolje krava, kako bi saznali ime ubice:

﴿ وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ * فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾

I kada ste jednog čovjeka ubili, pa se oko njega prepirati počeli - Allah je dao da iziđe na vidjelo ono što ste bili sakrili - Mi smo rekli: "Udarite ga jednim njezinim dijelom!" - i eto tako Allah vraća mrtve u život i pruža vam dokaze Svoje da biste shvatili. (Kur'an, 2:72-73)

Treći primjer govori o ljudima koji su otišli iz svoga mjesta, bježeći od smrti:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴾

Zar nisi čuo o onima koji su iz straha od smrti iz zemlje svoje pobjegli - a bijaše ih na hiljade. Allah im je rekao: "Pomrite!" - a poslije ih je oživio. Allah je, zaista, dobar prema ljudima, ali većina ljudi ne zahvaljuje. (Kur'an, 2:243)

Četvrti primjer govori o čovjeku koji je prošao pored mjesta čiji su stanovnici umrli, pa se čudio kako će Allah da ih oživi:

﴿ أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِئَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِئَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾

Ili za onoga koji je prolazeći pored jednog od temelja porušenog grada, povikao: "Kako će Allah oživjeti ove što su pomrli?" I Allah učini te on umre i tako ostade stotinu godina, a onda ga oživi i zapita: "Koliko si ostao?" – "Dan ili dio dana" - odgovori. "Ne" - reče On – "ostao si stotinu godina. Pogledaj jelo svoje i piće svoje - nije se pokvarilo; a pogledaj i magarca svoga - da te učinim dokazom ljudima - a pogledaj i kosti - vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo." I kad njemu bi jasno, on povika: "Ja znam da Allah sve može!" (Kur'an, 2:259)

Peti primjer je o Ibrahimu عليه السلام koji je želio da vidi kako Allah oživljava mrtve:

﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أُولِمَ تُوْمِنَ قَالَ بَلَىٰ وَلَكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾

A kada Ibrahim reče: “Gospodaru moj, pokaži mi kako mrtve oživljuješ!” – On reče: “Zar ne vjeruješ?” – “Vjerujem” – odgovori on – “ali bih da mi se srce smiri.” – “Uzmi četiri ptice” – reče On – “i isijeci ih, pa pojedine komade njihove stavi na razne brežuljke, zatim ih pozovi, brzo će ti doći. Znaj da je Allah silan i mudar.” (Kur’an, 2:260)

Ovo su primjeri osjetilnih dokaza koji ukazuju da je Allah u stanju da oživi mrtve. Što se tiče razumskih dokaza, oni upućuju na ovo sa dva aspekta:

Prvi: Allah je Onaj Ko je stvorio nebesa i Zemlju i ono što je na njima. Stvorio ih je prvi put, a onaj ko je u mogućnosti da ih prvi put stvori nije mu teško da to ponovi. Allah ﷻ kaže:

﴿ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ﴾

On je Taj Koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko. (Kur’an, 30:27)

I kaže:

﴿ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًّا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴾

Onako kako smo vas prvi put iz ničega stvorili, tako ćemo vas ponovo iz ničega stvoriti - to je obećanje naše, Mi smo doista kadri to učiniti. (Kur’an, 21:104)

Kao odgovor onima koji su tvrdili da je nemoguće oživjeti truhle kosti, Allah Uzvišeni Poslaniku ﷺ kaže:

﴿ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴾

Reci: "Oživiće ih Onaj Koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio." (Kur'an, 36:79)

Drugi: Vidimo zemlju koja je zamrla, pa kad Allah ﷻ spusti kišu, ona oživi, ustrepće i uzbuja, i iz nje iznikne svakovrsno prekrasno bilje. Onaj ko je u mogućnosti da zemlji vrati život, u mogućnosti je i da oživi mrtve.

Uzvišeni kaže:

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتَى إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾

Jedno od znamenja Njegovih je i to što ti vidiš suhu zemlju, a kad na nju spustimo kišu, ona se pokrene i uzbuja. Onaj ko njoj daje život oživiće, sigurno, i umrle, jer On može sve. (Kur'an, 41:39)

I kaže:

﴿ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ * وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ * رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ﴾

Mi s neba spuštamo vodu kao blagoslov, i činimo da, uz pomoć njenu, niču vrtovi i žito koje se žanje i visoke palme u kojih su zameci nagomilani jedni iznad drugih, kao hranu robovima, i Mi njome oživljavamo mrtav predjel; takvo će biti i oživljenje. (Kur'an, 50:9-11)

Postoje određene zabludjele skupine koje negiraju postojanje kaburskog uživanja i patnje, govoreći da, ukoliko otkrijemo

umrlu osobu, nećemo vidjeti nikakvo kažnjavanje niti uživanje, niti ćemo vidjeti da se kabur proširio ili suzio. Ovaj stav je neispravan, na što ukazuju šerijatski, osjetilni i razumski dokazi.

Već smo spomenuli šerijatske tekstove koji ukazuju na postojanje kaburske patnje i uživanja. U Buharijinom Sahihu u hadisu kojeg prenosi Ibn Abbas, radijallahu ‘anhuma, se kaže da je Poslanik ﷺ izašao jednog dana u jedan kraj Medine, pa je čuo glas dvojice ljudi kako bivaju kažnjavani u svojim kaburovima. U ovom hadisu je spomenuto da se jedan od njih dvojice nije čuvao nečistoće prilikom male nužde, a drugi je išao i prenosio tuđe riječi (sa ciljem sijanja razdora među ljudima).

Što se tiče osjetilnih dokaza, ponekad osoba koja spava u snovima vidi da je na prekrasnom, velikom mjestu gdje uživa ili da se nalazi na nekom uskom prostoru gdje se pati, pa se i probudi zbog onoga što vidi. Iako je sve to vidjela, ona se ipak nalazi na svome krevetu i leži. San je srodnik smrti i zato ga Allah naziva smrću, kada kaže:

﴿ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فِيمِمْسِكِ
الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ﴾

Allah uzima duše u času njihove smrti, a i onih koji spavaju, pa zadržava one kojima je odredio da umru, a ostavlja one druge do roka određenog. (Kur’an, 39:42)

Što se tiče razumskih dokaza, nekada osoba koja spava u snovima vidi nešto što je zaista takvo u stvarnosti, vidi Poslanika ﷺ u pravom njegovom liku, ali i pored toga što to vidi, on se nalazi u svojoj sobi, na svome krevetu, daleko od svega toga.

Ako za takvo nešto postoji mogućnost na ovome svijetu, zašto onda nije moguće da bude prisutno na onome?

Što se tiče njihovih riječi da ukoliko otkrijemo umrlu osobu, nećemo vidjeti nikakvo kažnjavanje niti uživanje, na to se može odgovoriti sa više aspekata:

Prvi: Šerijatu se nije dozvoljeno suprotstavljati ovakvim sumnjama, jer da onaj ko se njima služi stvarno razmisli, znao bi da su one ništavne. U jednom stihu se kaže:

*Koliko ima onih koji negiraju
ispravan govor zbog pogrešnog razumijevanja?!*

Drugi: Kaburski život potpada pod gajb - svijet koji se ne može dokučiti čulima, a da ga je moguće dokučiti čulima onda vjerovanje u gajb ne bi imalo smisla.

Treći: Kabursku patnju ili uživanje osjeća samo umrla osoba, kao npr. kada samo onaj koji sanja nešto, osjeća da sanja, dok oni koji su pored njega ne primijete ništa od onoga što on vidi i osjeća. Poslaniku ﷺ je dolazila Objava dok je bio među ahabima, ali oni to nisu čuli.

Četvrti: Stvorenja su ograničena u shvatanju i viđenju određenih stvari i pojava. Niko nije u mogućnosti da vidi sve što postoji. Svih sedam nebesa i Zemlja, te ono što je na njima veličaju Allaha, i to veličanje čuje samo Allah i oni kojima On dozvoli da to čuju.

O tome Allah ﷻ kaže:

﴿ تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴾

Njega veličaju sedam nebesa, i Zemlja, i oni na njima; i ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga; ali vi ne razumijete veličanje njihovo – On je doista blag i mnogo prašta. (Kur'an, 17:44)

A također, ni šejtane ni džine ne vidimo, iako oni putuju po Zemlji. Dolazili su Poslaniku ﷺ i slušali Kur'an, a zatim odlazili svome narodu da ih opominju. I pored svega toga, mi ih ne vidimo.

O tome Allah ﷻ kaže:

﴿ يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَاتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾

O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo, skinuvši s njih odjeću njihovu da bi im stidna mjesta njihova pokazao! On vas vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite. Mi smo učinili šejtane zaštitnicima onih koji ne vjeruju. (Kur'an, 7:27)

Ako stvorenja nisu u stanju da vide i dokuče sve što postoji, onda im nije dozvoljeno da negiraju nevidljivi svijet koji nisu u stanju da vide.⁴³

43 Mnogobrojni su plodovi vjerovanja u Sudnji dan, navest ćemo samo neke:
- Vjerovanje u Sudnji dan ima snažan utjecaj na usmjerenje čovjeka, njegovu usklađenost, bogobožnost, ustrajnost u činjenju dobrih djela i izbjegavanje samoljubivosti i pretvaranja pred drugima. Otuda, u mnogim situacijama, nalazimo snažnu vezu između vjerovanja u Sudnji dan i činjenja dobrih djela, kao u riječima Svemogućeg: *Allahove džamije održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju...* (Kur'an, 9:18) Ili u ajetu: *A oni koji u onaj svijet vjeruju - vjeruju i u nju i o molitvama svojim brigu brinu.* (Kur'an, 6:92)

- Upozorenje nemarnima i onima koje su dunjalučki život i blagodati zauzeli i odveli od dobročinstva i iskorištavanja vremena u pokornosti Allahu Uzvišenom, da je život kratak, a da stvarno i vječno uživanje slijedi na ahiretu neprolaznom. Prilikom pohvale poslanika, Allah im mir i spas darovao, Svemoguću u Kur'anu, pored njihovih dobrih djela, navodi jednu zajedničku osobinu koja je sve poslanike podsticala na dobročinstvo i sticanje vrlina, pa veli: *Mi ih posebno obdarismo vrlinom jednom: da im*

VJEROVANJE U KADER (ALLAHOVU ODREDBU)

Kader je Allahova odredba svega što se dešava, zasnovana na Njegovom znanju i mudrosti.

Vjerovanje u kader obuhvata četiri stvari:

Prva: Vjerovanje da Allah ﷻ zna sve i pojedinačno i općenito, oduvijek i zauvijek, bez obzira da li se radilo o onome što On čini ili što čine Njegovi robovi.

---

je uvijek bio na umu onaj svijet. (Kur'an, 38:46) Tj. Razlog zbog kojeg su činili sva pohvalna i vrijedna djela jeste to što se svaki od njih prisjećao i stalno mislio na vječni, dolazeći svijet – ahiret. Svijest o ahiretu davala im je snagu i elan da čine dobro i tako poletno istupaju. Kada se desilo da neki muslimani nehajno izvršavaju Allahove naredbe i naloge Njegovog Poslanika, Allah mu mir i spas darovao, On je u znak upozorenja objavio: ***Zar vam je draži život na ovome svijetu od onoga svijeta? A uživanje na ovome svijetu, prema onome na onom svijetu, nije ništa.*** (Kur'an, 9:38) Ako čovjek vjeruje u Sudnji dan, zaključit će da svaka blagodat na dunjaluku nije ni vrijedna poređenja sa blagodatima ahireta, a kamo li da bude vrijedna ijednog poniranja u džehennemsku vatru. S druge strane, bilo koja nedaća na dunjaluku, ako je na putu Božijem, nije ni izbliza mučna u poređenju sa kaznom na ahiretu, niti je prevelika cijena i za jedan čas boravka u Džennetu.

- Smirenost: jer čovjek uzima samo svoj predodređeni udio; ako ga mimoide neka dunjalučka blagodat neće tugovati i jadikovati, nego će predano raditi i truditi se, vjerujući da Allah Svemilosni neće ostaviti nezapaženim trud dobročinitelja. Ako mu neko nepravdu učini ili mu šta uzurpira, makar i neznatno bilo, svjestan je da će to povratiti na Sudnjem danu kada mu bude najpotrebnije. Zato se pitamo: kako može biti potišten i u brizi onaj ko vjeruje da će mu suđeno i propisano doći, bez imalo sumnje, čak i u najtežim prilikama i okolnostima? I kako da tužan bude onaj koji zna da će između njega i njegovog nepravednog parničara sudac biti Najpravedniji sudija – Allah Uzvišeni?

Druga: Vjerovanje da je sve to zapisano u Ploči pomno čuvanoj (Levhi-Mahfuzu).

O ove dvije stvari, Allah ﷻ kaže:

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ
إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾

Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je sve u Knjizi; to je, uistinu, Allahu lahko! (Kur'an, 22:70)

Allahov Poslanik ﷺ kaže:

“Allah je zapisao sve što će se dešavati, još pedeset hiljada godina prije nego što je stvorio nebesa i Zemlju.”
(Muslim)

Treća: Vjerovanje da svi događaji i pojave bivaju Allahovom voljom i htijenjem, bez obzira da li se radilo o onome što On čini ili što čine Njegova stvorenja.

Govoreći o onome što On čini, Uzvišeni kaže:

﴿ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ ﴾

Gospodar tvoj stvara šta hoće, i On odabira. (Kur'an, 28:68)

I kaže:

﴿ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴾

Allah čini što On hoće. (Kur'an, 3:40)

I kaže:

﴿ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ ﴾

On vas oblikuje u matericama kako On hoće. (Kur'an, 3:6)

Govoreći o onome što čine stvorenja, On Uzvišeni kaže:

﴿ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ ﴾

A da Allah hoće, okrenuo bi ih protiv vas i oni bi se, uistinu, protiv vas borili. (Kur'an, 4:90)

I kaže:

﴿ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتُرُونَ ﴾

A da je Gospodar tvoj htio, oni to ne bi učinili; zato ti ostavi njih, i ono što izmišljaju. (Kur'an, 6:112)

Četvrta: Vjerovanje da su sva Allahova stvorenja i sve što rade, sve njihove osobine i pokreti, stvoreni od strane Njega. Allah ﷻ kaže:

﴿ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴾

Allah je Stvoritelj svega i On upravlja svim. (Kur'an, 39:62)

I kaže:

﴿ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ﴾

Koji je sve stvorio i kako treba uredio! (Kur'an, 25:2)

Prenoseći riječi Ibrahima عليه السلام koje je uputio svome narodu, Allah ﷻ kaže:

﴿ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴾

Allah stvara i vas i ono što napravite. (Kur'an, 37:96)

Vjerovanje u Allahovo određenje (kader) na način kakav smo spomenuli, nije u koliziji sa htijenjem i mogućnošću čovjeka da postupa shodno slobodnom izboru, jer i šerijat i činjenice u

stvarnosti dokazuju da je to dvoje moguće.⁴⁴

Šerijatski dokazi:

Govoreći o htijenju čovjeka, Allah ﷻ kaže:

﴿ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَا بَاءًا ﴾

Pa ko hoće, Gospodaru svome će, kao utočištu, poći. (Kur'an, 78:39)

I kaže:

﴿ نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ ﴾

Žene vaše su njive vaše, i vi njivama vašim prilazite kako hoćete. (Kur'an, 2:223)

Govoreći o čovjekovoj snazi i mogućnosti, Allah ﷻ kaže:

﴿ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا ﴾

Zato se Allaha bojte koliko god možete, i slušajte i pokoravajte se. (Kur'an, 64:16)

I kaže:

﴿ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ﴾

⁴⁴ Teklif – šerijatsko obavezivanje, te nagrada i kazna uvjetovani su čovjekovom mogućnošću i njegovom slobodom izbora, tako će dobročinitelj biti nagrađen za svoj izbor Pravoga puta, a grješnik kažnjen za odabir zablude i stranputice. Iz tog razloga, Allah Uzvišeni ne obavezuje nas osim onim što možemo ispuniti i ne prihvata da neposlušnost i grijehenje opravdavamo kaderom – Božijim određenjem. Allah Svemogući je čovjeku dao mogućnost djelovanja i slobodu izbora, pojasnivši mu put dobra i put zla, pa kada čovjek učini grijeh, to je njegov lični izbor kojem je dao prednost nad pokornošću, zato će odgovarati i snositi posljedice nepokornosti.

Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. (Kur'an, 2:286)

Što se tiče stvarnosti u kojoj čovjek živi, jasno je svima da čovjek ima snagu i moć, te mogućnost da uradi ili ostavi nešto, ali da njegova mogućnost zavisi od Allahovog htijenja.

Allah ﷻ kaže:

﴿ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ * وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾

Onome od vas koji hoće da je na Pravome putu, a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće! (Kur'an, 81:28-29)

Cijeli svemir je u vlasništvu Allaha i ništa se ne dešava bez Njegove volje.

Vjerovanje u odredbu na način kako smo to opisali ne daje čovjeku pravo na opravdanje da ostavlja obaveze i da čini zabrane, jer pravdati to odredbom neispravno je iz više aspekata:

Prvi: Allah ﷻ kaže:

﴿ سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴾

Mnogobošci će govoriti: "Da je Allah htio, mi ne bismo širk činili, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili." Tako isto su oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: "Imate li kakav dokaz da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama

povodite i vi samo neistinu govorite.” (Kur’an, 6:148)

Dakle, da je kader bio opravdanje, Allah ﷻ ih ne bi kaznio.

Drugo: Allah ﷻ kaže:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ
وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

O poslasticima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. (Kur’an, 4:165)

Da je kader opravdanje onima koji se suprostavljaju istini onda ne bi imali koristi od slanja poslanika, jer se njihovo odbijanje nakon slanja poslanika desilo Allahovom odredbom.

Treći: Buhari i Muslim bilježe da je Allahov Poslanik ﷺ kazao: “Svakom od vas je već određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri.” “Allahov Poslaniče’, upitali su, “zar se nećemo na to osloniti?” Odgovorio je: “Radite, a svakome je olakšano (ono što mu je određeno)!” a zatim je proučio: *Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni...*” (Kur’an, 92:5)

A u Muslimovoj verziji stoji: “Svakome je olakšano ono zbog čega je stvoren.”

Dakle, Poslanik ﷺ naredio je da se čine dobra djela, i da se ne oslanja na odredbu.

Četvrti: Allah naređuje svome robu i zabranjuje mu, i nije ga obavezao onim što nije u mogućnosti. Allah ﷻ kaže:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ﴾

Zato se Allaha bojte koliko god možete, i slušajte i pokoravajte se i milostinju udjeljujte – za svoje dobro. (Kur’an, 64:16)

I kaže:

Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. (Kur'an, 2:286)

Da je čovjek prisiljen (odredbom) da radi i djeluje, onda bi bio opterećen nečim što nije u mogućnosti, jer se ne može osloboditi toga.

Peti: Allahova odredba je skrivena tajna koju ne poznajemo dok se ne desi, a čovjekova želja da uradi neko djelo javlja se prije nego što ga uradi, i zbog ovoga neosnovano je pravdati se odredbom, jer ne može biti čovjeku opravdanje nešto što nije znao.

Šesti: Ponekada vidimo čovjeka kako se trudi u činjenju onoga što mu odgovara u materijalnom smislu, sve dok to ne ostvari, a pri tome ne poteže za onim što mu ne odgovara, pravdajući to odredbom. Dakle, postavlja se pitanje, zašto se ne pravda kaderom, pa ostavi to što mu je korisno, a prihvati se onoga što mu šteti?

Navest ćemo primjer koji pojašnjava ovo: Šta će izabrati čovjek pred kojim se nađu dva puta: prvi koji ga vodi mjestu koje je nemirno, gdje je kaos i ubijanje, ili drugi koji ga vodi mjestu koje je mirno i pogodno za život?

Izabrat će drugi put, jer je nemoguće da razumna osoba izabere put koji ga vodi u probleme, a zatim da taj odabir pravda odredbom (sudbinom). Dakle, postavlja se pitanje, zašto onda kada je u pitanju Onaj svijet bira put (griješenje) koji ga vodi u Vatru, a onda to pravda odredbom?

Drugi primjer: Kada se bolesniku ponudi određeni lijek koji

će mu koristiti, on će ga uzeti, pa makar mu i ne bio ugodan, ili kada mu se zabrani hrana koju voli, kako bi se izliječio, on će je ostaviti, samo da mu bude bolje.

Dakle, neće se desiti da ostavi lijek i da jede hranu koja mu šteti, a da to kasnije pravda odredbom. Pa onda, zašto čovjek ostavlja ono što mu je vjerom naređeno i to ostavljanje pravda odredbom?

Sedmi: Ukoliko osobi koja svoju nepokornost pravda odredbom, neko ukrade imetak ili je napadne, a zatim kaže: "Nemoj me kritikovati jer to je Allahova odredba." - ona takvo pravdanje neće prihvatiti.

Dakle, neće prihvatiti pravdanje odredbom od strane onoga koji je povrijedio njegova prava, a sam sebe opravdava kaderom u svojoj nepravdi naspram Allahova prava.

Navodi se slučaj da je Omeru ﷺ dovedena osoba koja je ukrala nešto, pa je kazala:

"Polahko, o vođo pravovjernih, to se desilo Allahovom odredbom." On je tada kazao: "I odsjecanje tvoje ruke desit će se Allahovom odredbom."

Vrste Allahove odredbe (kadera):

1. Odredbe koje su blagodati.
2. Odredbe koje su bolne, kao što su nevolje i iskušenja.

Dokaz za to su riječi Poslanika ﷺ koji kaže: "Da vjeruješ u Allahovo određenje dobra i zla." (*Muslim*)

Obaveza nam je da se zahvaljujemo na onome što nam je određeno od blagodati i da se strpimo na onome što nam je teško i bolno.

Zahvalnost biva sa tri stvari:

1. Zahvalnost srcem. To je vjerovanje srcem da je ta blagodat tebi data od Allaha i da ti u tome nemaš nikakvog udjela. Pa se ne trebaš zavaravati sobom nego pripisatu tu blagodat Allahu i biti mu zahvalan na njoj.

2. Zahvalnost jezikom. To je izgovaranje hvale i zahvale riječima *Elhamdulillah* – **sva zahvala pripada Allahu**, i hvaljenja Allaha ﷻ Njegovim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima.

3. Zahvala udovima (praktičnim djelima), i ispunjavanje prava blagodati. Naprimjer, imetak je blagodat, zahvala Allahu praktičnim djelom na blagodat imetka jeste izdvajanje zekata na njega.

Strpljenje biva sa tri stvari:

1. Srcem – na način da čovjek ima lijepo mišljenje o Allahu, da se ne buni zbog Allahove odredbe i da je svjestan da je to Allah odredio radi neke mudrosti.

2. Jezikom, odnosno da kaže: *"Mi smo Allahovi i Njemu ćemo se vratiti. Allahu moj podari mi nagradu u ovoj mojoj nevolji i zamijeni mi je nečim boljim od nje."* Da čuva jezik od naricanja i kuknjave. Allahov Poslanik ﷺ je rekao: **"Ona koja nariče, ako se ne pokaje prije smrti bit će oživljena na Sudnjem danu a na njoj je odjeća od katrana i štit od kožne bolesti."** (*Muslim*)

3. Udovima – na način da čuva svoje udove od iskaljivanja nezadovoljstva njima, poput toga da se udara po licu ili da kida odjeću. Allahov Poslanik ﷺ je rekao: **"Nije od nas ko se udara po licu i kida odjeću i dovi dovom džahilijeta."** (*Buhari*)

Strpljenje je kod prvog udarca. Enes ؓ pripovijeda da je Allahov Poslanik ﷺ naišao pored jedne žene koja plakaše nad

nečijim mezarom pa joj je rekao: **“Boj se Allaha i strpi se!”** Na to mu ona odgovori: “Idi od mene, ti nisi pogođen mojom nesrećom.” Ona nije prepoznala Allahova Poslanika ﷺ te je kada su joj rekli da je to bio Allahov Poslanik ﷺ otišla do vrata njegove kuće i, ne zatekavši nikoga od njegovih vratara, izvinjavajući se, rekla mu: “Nisam te prepoznala.”

“Pravi sabur je onaj pri prvom udarcu (jer se tada najteže strpiti)”, odgovori on. (*Buhari i Muslim*)

Stanja ljudi kada ih pogodi nevolja mogu biti:

1. Nezadovoljstvo (ljutnja) – i ono je zabranjeno (haram).
2. Strpljenje - ono je naređeno (vadžib).
3. Zadovoljstvo - i ono je preporučeno (mustehab).
4. Zahvala - koja je isto tako preporučena (mustehab), ali je boljeg i većeg stepena od zadovoljstva.

Od Ebu Musaa El-Eš‘arija ؓ se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: **“Kada čovjeku umre dijete Allah kaže melekima: ‘Uzeli ste dijete mome robu?’ Tada oni kažu: ‘Jesmo.’ ‘Uzeli ste plod njegova srca?’ Pa kažu: ‘Jesmo.’ Onda ih upita: ‘Šta kaže moj rob.’ ‘Zahvaljuje Ti i kaže da se Tebi vraćamo.’- odgovore. Allah Uzvišeni na to kaže: ‘Sagradite mome robu kuću u Džennetu i nazovite je kućom zahvalnosti.’”** (*Muslim*)

- Plodovi vjerovanja u Allahovu odredbu

Prvi: Oslonjanje na Allaha prilikom poduzimanja sebeba (uzroka) da se nešto ostvari, tako da se ne oslanja na sami uzrok, jer se sve dešava sa Allahovom odredbom i voljom.

Drugi: Da se naša nada (čežnja), strah i svako naše stanje veže za Allaha, jer se svaka stvar dešava Njegovom voljom i na taj način ostvarujemo tevekkul (potpuni oslonac na Allaha).

Treći: Čovjeku ne treba da se pojavi samoljublje ukoliko postigne svoj cilj, jer to je Allahova odredba koju je Allah odredio. Smatranjem da je to čovjekova zasluga, zaboravlja se zahvalnost Allahu.

Četvrti: Da činimo ono što Allah želi šerijatom, te ako znamo da nešto od onoga što radimo Allah traži šerijatom i da Mu je to drago, onda jača i naša želja da to činimo.

Peti: Smirenost i spokoj kada je u pitanju Allahova odredba. U ovakvom stanju čovjek ne tuguje ako ne ostvari nešto što mu je drago ili ga pogodi nešto što ne voli, jer zna da je to Allahova odredba koja se morala desiti.

Allah ﷻ kaže:

﴿ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكْ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ * لَكِنَّا لَا تَسَوُّوا عَلَيَّ مَا فَاتَكُم وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾

Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi – to je Allahu, uistinu, lahko – da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo, a i da se ne biste previše radovali onome što vam On daje. Allah ne voli nikakve razmetljivce, hvalisavce. (Kur'an, 57:22-23)

Allahov Poslanik ﷺ kaže:

“Divan li je primjer vjernika. Doista je svako njegovo stanje dobro i ovo nije ni sa kim drugim osim sa vjernikom. Ako ga zadesi ono što voli zahvaljuje na tome pa to bude dobro za njega. A ako ga zadesi ono što ne voli strpi se na tome pa to bude dobro za njega.” (Muslim)

Dvije su skupine koje su skrenule kada je u pitanju Allahova odredba:

Prva: Džebrije

Oni kažu da je čovjek prisiljen da čini ono što čini i da nema ličnog izbora.

Druga: Kaderije

Oni smatraju da čovjek ima apsolutno pravo izbora i da Allahova volja i odredba nimalo ne utiče na njegov izbor.

Odgovor skupini Džebrija:

Šerijatski dokazi: Allah Uzvišeni je potvrdio da čovjek posjeduje želju i htijenje i da je on taj koji čini određeno djelo. On kaže:

﴿ مِنْكُمْ مَّن يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَّن يُرِيدُ الْآخِرَةَ ﴾

...jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet. (Kur'an, 3:152)

I kaže:

﴿ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ﴾

I reci: "Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće – neka vjeruje, a ko hoće – neka ne vjeruje!" Mi smo nevjernicima pripremili vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti. (Kur'an, 18:29)

I kaže:

﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴾

Ko čini dobro, u svoju korist čini, a ko radi zlo, na svoju štetu radi.

– *A Gospodar tvoj nije nepravedan prema robovima Svojim.* (Kur'an, 41:46)

Razumski dokazi:

U stvarnosti vidimo da čovjek pravi razliku između svojih postupaka koje svojevoljno radi poput jela, pića, kupovine i prodaje, i onih na koje ne može utjecati poput groznice kad ima visoku temperaturu.

Na prvu vrstu postupaka niko ga nije natjerao i čini ih svojom voljom, dok na drugu ne može utjecati i ne čini ih svojevoljno.

Odgovor skupini Kaderijja:

Šerijatski dokazi: Allah je sve što postoji stvorio i sve se dešava Njegovom voljom. U Svojoj knjizi pojasnio je da se postupci robova dešavaju Allahovom voljom.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِن بَعْدِهِم مِّن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَّنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾

Da je Allah htio, ne bi se međusobno oni posljuje njih ubijali, kad su im jasni dokazi već došli, ali oni su se razišli; neki od njih su vjerovali, a neki su poricali. A da je Allah htio, oni se ne bi međusobno ubijali, ali Allah radi ono što On želi. (Kur'an, 2:253)

I kaže:

﴿ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِن حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴾

A kad bismo htjeli, svakog čovjeka bismo na Pravi put uputili, ali Ja sam već istinu rekao: “Napunit ću, zaista, Džehennem džinima i ljudima zajedno!” (Kur’an, 32:13)

Razumski dokaz: Sve što postoji u vlasništvu je Allaha, a i čovjek je jedan dio toga, pa zbog toga, on nije u stanju da čini ono što želi, ukoliko to nije Allahova volja.

IHSAN (ODLIČNOST U VJERI)

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَأَحْسِنُوا ﴾

I činite najbolje... (Kur’an, 2:195) – to je imperativ koji se upotrebljava za ono što je obaveza (vadžib) i što je pohvalno (mustehab). Ihsan može biti obavezan i može biti pohvalan. Ako je njime uslovljeno činjenje vadžiba onda je i on vadžib, a ako je dodatak djelu onda je mustehab.

Ihsan može biti u:

- Ibadetu Allahu;
- Odnosu prema stvorenjima.

Što se tiče ihsana u robovanju Allahu ﷻ on se sastoji u tome:

1. “Da ibadetiš Allahu kao da ga vidiš”, kao što je rekao Allahov Poslanik ﷺ. Ovaj vid ibadeta je robovanje iz potrebe i želje. Čovjek ima u sebi podsticaj da robuje Allahu Uzvišenom iz potrebe i želje, jer on traži Onoga koga voli, i on Mu robuje kao da Ga vidi. Njemu teži, prema Njemu je iskren, Njemu se obraća i približava.

2. “Ako ti Njega ne vidiš On tebe zaista vidi” – Ovo je obožavanje iz straha (od kazne). Zbog ovoga je ovo drugi stepen ihsana. Ako ne robuješ Allahu Uzvišenom kao da Ga vidiš i tražiš i podstičeš svoju dušu da dođe do Njega, robuj Mu znajući da On tebe vidi tako što ćeš Ga se bojati i bježati od Njegove kazne. Ovo je stepen onih koji se odgajaju i koji je niži od prvog stepena.

Ibn Kajjim, rahimehullah, je ibadet definirao kao potpunu ljubav uz potpunu poniznost, i u stihovima je rekao:

*Ibadet Milostivom je vrhunac ljubavi
prema Njemu, uz poniznost roba – to su dvije osnove.*

Ibadet je zasnovan na ova dva temelja; ljubavi i poniznosti⁴⁵. U ljubavi je traženje, a u poniznosti strah i bježanje od kazne. Ovo se zove ihsanom u ibadetu.

Ako čovjek robuje Allahu Uzvišenom na ovaj način, biće iskren prema Allahu, neće željeti svojim ibadetom da ga neko vidi ili da se za njega čuje, niti će željeti zadovoljstvo ljudi. Tako da mu je svejedno da li ljudi znali za njega ili ne. Trudi se da njegov ibadet bude najbolji i isti u svakoj situaciji i stanju.

Prava iskrenost je u tome da čovjek nastoji svoj ibadet sakriti od ljudi i da ibadet Njegovom Gospodaru bude u tajnosti izuzimajući slučaj u kome je obznanjivanje ibadeta u korist islama i muslimana.⁴⁶

---

45 Vrijednost poniznosti se ogleda u tome što ona predstavlja rušenje najvećeg kipa u srcu svakog čovjeka: vlastitog ega, težnje ka obožavanju i uzdizanju samog sebe, skrivena zadivljenost sobom, a to je kip kojeg je najteže srušiti čak i učenjacima i pobožnjacima. To je kip kojeg čovjek uglavnom nije svjestan, i upravo u njegovoj skrivenosti se krije njegova opasnost.

46 Kao, naprimjer, kada ljudi slijede nekog učenog čovjeka pa on pokaže svoj ibadet ljudima da bi oni iz toga uzeli pravac koji će slijediti. Ili kad čovjek

Ihsan u odnosu prema stvorenjima:

Ovo je, također, od ihsana u ibadetu Allahu, jer muslimanu je šerijatski naređeno da ima lijep odnos prema stvorenjima. Ovdje se ihsan postiže: pružanjem pomoći, ostavljanjem uznemiravanja i vedrinom lica.

Pružanje pomoći biva činjenjem dobrog djela svejedno imetkom ili tijelom.

Ostavljanje uznemiravanja je da ne uznemiravaš ljude svojim riječima i postupcima.

Vedrina lica je da ne budeš smrknut prema ljudima. Allahov Poslanik ﷺ je rekao: **“Nipošto ne potcjenjuj ništa od dobrih djela, pa bar da brata muslimana sretnes radosna lica.”** (*Muslim*)

---

poželi da pokaže svoj ibadet ne bi li se za njim povelu njegovi prijatelji i kolege. U ovom slučaju korist obznanjivanja ibadeta je veća od njegova skrivanja. Allah Uzvišeni je pohvalio one koji dijele svoje imetke javno i tajno. Ako je tajnovitost u dijeljenju korisnija za srce, i ako se time izražava veća bogobožnost i predanost Allahu, onda budite tajnoviti. A ako je u javnom dijeljenju veća korist za islam time što se javno ispovijedaju njegovi propisi, i ako će se muslimani povoditi za onim koji dijeli javno, onda to činite javno. Vjernik mora voditi računa o onome što je korisnije. Ukoliko bude gledao da njegov ibadet bude korisniji u tom slučaju je on potpuniji i vrijedniji.

IBADET (OBOŽAVANJE/ROBOVANJE)

Ibadet uopćeno znači poniznost i skrušenost Allahu iz ljubavi i veličanja, činjenjem onoga što je naredio i ostavljanjem onoga što je zabranio onako kako je to došlo u Njegovom šerijatu.

Što se tiče posebnog značenja ibadeta, tj. pojedinosti ibadeta, šejhul-islam Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: *“Ibadet je naziv za sve što Allah voli i čime je zadovoljan od riječi, djela – vanjskih (namaza, zekata, posta) i unutarnjih (poput straha, strahopoštovanja, tevekkula), i drugih propisa šerijata.”*

Allah u svojoj Knjizi objašnjava da su stvorenja stvorena radi ibadeta pa kaže:

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

Džine i ljude sam stvorio samo zato da Mi ibadet čine. (Kur'an, 51:56)

Postoje dvije vrste ibadeta (robovanja):

1. Kosmičko robovanje (ibadetun kevnije) - a to je pokornost svega stvorenog, bez izuzetka, Allahu, shodno riječima Uzvišenog:

﴿ إِنَّ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴾

...ta svi će oni, i oni na nebesima i oni na Zemlji, kao robovi u Milostivog tražiti utočište! (Kur'an, 19:93) Ono obuhvata i vjernika i nevjernika, i pokornog i grješnika.

2. Šerijatsko robovanje – to je voljno robovanje Allahu shodno propisima šerijata, odnosno pokoravanje Njegovim naredbama. Ono obuhvata isključivo one koji su svojom voljom pokorni Allahu Uzvišenom i slijede ono s čim su poslani poslanici. Allah ﷻ je rekao:

﴿ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ
الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴾

A robovi Milostivoga su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: "Mir vama!" (Kur'an, 25:63)

Prva vrsta robovanja nije zaslugom čovjeka i zato se ne nagrađuje jer ona biva bez njegova udjela, dok za drugu vrstu biva nagrađen onoliko koliko ga sprovodi, u što spada, naprimjer, zahvalnost prilikom blagostanja i strpljivost kod iskušenja.

Dakle, što se tiče druge vrste ibadeta – zbog nje će čovjek biti pohvaljen i nagrađen.

Stubovi (ruknovi) ibadeta: ljubav, strah i nada.

Dok su neki učenjaci rekli da su četiri rukna ibadeta: ljubav, veličanje, strah i nada. Među ovim podjelama nema kontradiktornosti; jer nada se rađa iz ljubavi i čovjek se nada onome što voli, a strah se rađa iz veličanja i čovjek se ne boji osim nečega velikog i veličanstvenog.

Ove tri stvari su stvarnost ibadeta. Tako je ljubav poput glave ptice, strah je poput jednog krila a nada je poput drugog krila.

Allah je pohvalio vjerovjesnike i poslanike, zbog posjedovanja straha i nade, kazavši:

﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴾

Oni su se trudili da što više dobra učine i molili su Nam se u nadi i strahu, i bili su prema Nama ponizni. (Kur'an, 21:90)

Kao što je pohvalio i ostale Svoje robove koji su bili takvi kazavši:

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴾

Da li je onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tle i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga? Reci: "Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!" (Kur'an, 39:9)

I kaže:

﴿ تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴾

Bokovi njihovi se postelja lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onog što im Mi dajemo udjeljuju. (Kur'an, 32:16)

Što se tiče ibadeta koji je izgrađen samo na ljubavi, takvo nešto nije dovoljno i nije ispravno, jer u tom slučaju neće sadržavati veličanje Allaha Uzvišenog, kao ni strah od Njega, jer će onaj koji tako postupa učiniti Allaha Uzvišenog kao da je na stepenu roditelja ili prijatelja, pa se neće ustručavati nekada da čini prijestupe, čak će možda dokazivati time da Voljeni neće

kažnjavati onoga ko Ga voli, kao što su govorili kršćani i židovi: **“Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi.”** (Kur'an, 5:18)

I kao što sufije kažu: “Mi robujemo Allahu ne iz straha od Njegove kazne, niti nadajući se Njegovoj nagradi. Nego Mu robujemo iz ljubavi prema Njemu.” Ovako su to opisali mnogi od njih poput Rabije El-Adevije koja kaže: “Volim Te dvijema ljubavima, ljubavlju svoga nefsa i ljubavlju, jer Ti to zaslužuješ.”

Također, ibadet koji je izgrađen samo na strahu bez prisustva ljubavi i nade nije ispravan, već je potpuno neispravan i zabluda, i to je bio put haridžija koji svoje obožavanje Allaha ne čine vezanim za ljubav prema Allahu, pa zbog toga ne nalaze u svojim ibadetima slast niti želju za njim.

Tako je mjesto Stvoritelja kod njih poput mjesta nepravednog vladara. Ovo vodi do beznađa i gubljenja nade u Allahovu milost i u konačnici odvodi u nevjerstvo u Allaha Uzvišenog i loše mišljenje o Njemu.

Allah ﷻ u hadisu kudsijju kaže: **“Ja sam kod mišljenja moga roba o Meni, i Ja sam sa njim kad me spomene.”** (Buhari i Muslim)

Allahov Poslanik ﷺ je kazao: **“Neka niko od vas ne umre a da nema lijepo mišljenje o Allahu Uzvišenom.”** (Buhari)

Lijepo mišljenje o Allahu podstiče na činjenje dobrih djela, i iz njega proističe nada u uslišenje dove kada Mu doviš, nada u primanje tevbe kada se pokaješ, nada oprostima kada ga zatražiš i nada u nagrađivanje kada dobro djelo učiniš.

Međutim, mišljenje da će grijesi biti oprosteni, dova uslišana, i da će se dobiti nagrada za djela uz istrajavanje na grijesima i manjkavost u činjenju dobrih djela, nije lijepo mišljenje o Allahu, nego je pomanjkanje pameti, neznanje i samoobmana.

Tako da je nužno za roba da mu Allah bude draži od svega drugog, i da Allah bude kod njega veličanstveniji od svega drugog. Nada iziskuje strah, i ukoliko nije udružena sa njim, onda postaje lažnim osjećajem sigurnosti od Allahove kazne.

Isto tako, strah iziskuje nadu, jer ukoliko ne bi nada pratila strah, čovjek bi zapao u beznađe i pesimizam.

Svako onaj koga se plašiš bježiš od njega osim Allaha! Jer kada se plašiš Allaha, Njemu pribjegavaš, i onaj ko se Njega plaši Njemu hrli. Uzvišeni je rekao:

﴿ فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ ﴾

Bježite ka Allahu. (Kur'an, 51:50)

Prenešena je poznata izreka od naših dobrih prethodnika, a to je:

- Onaj ko obožava Allaha samo sa ljubavlju takav je zindik – otpadnik,
- Onaj ko obožava Allaha samo sa strahom takav je haridžija
- Onaj ko Ga obožava samo sa nadom takav je murdžija,
- Onaj ko Ga obožava sa strahom, nadom i ljubavlju takav je vjernik muvehhid.

Neki od ibadeta koje nam je Allah propisao su: islam, iman, ihsan, dova, strah, tevekkul, čežnja, strah, skrušenost, pokajanje, traženje pomoći, traženje zaštite, dozivanje u pomoć, klanje kurbana, zakletva i druge vrste ibadeta koje nam je Allah ﷻ naredio da se čine samo Njemu.

DOVA

Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Dova je ibadet.” (Ebu Davud)
Potvrda za to su Allahove riječi:

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾

**Gospodar vaš je rekao: “Dove Mi upućujte, Ja ću vam se odazvati!
Oni koji iz oholosti neće da Mi ibadet čine – ući će, sigurno, u
Džehennem poniženi.”** (Kur’an, 40:60)

Ajet ukazuje na to da je dova ibadet. Ko upućuje dovu nekom drugom mimo Allaha, za nešto što može uraditi samo Allah ﷻ taj je mušrik-kafir, svejedno da li je onaj koga moli živ ili mrtav.

Međutim, ako neko zamoli živog za ono što je on u mogućnosti uraditi, kao, naprimjer, da kaže nekome: “Molim te daj mi da jedem, daj mi vode”, u takvoj molbi nema ništa sporno. Ali, ako bi neko ove iste stvari tražio od mrtvog ili odsutnog taj je mušrik, jer mrtvi i odsutni ne mogu udovoljiti njegovom traženju, te tako sam čin njegova traženja od onoga koji to ne može ispuniti u sebi nosi uvjerenje da taj posjeduje moć da to može učiniti (izlazeći iz okvira Allahovih komičkih zakona). Iz tog razloga, takva osoba postaje mušrik.

Postoje dvije vrste dova: dova kojom se nešto traži i dova ibadeta.

Dova traženja jeste dova kojom se traži ispunjenje nekih ljudskih potreba. Ona je šerijatski ibadet onda kada su traženje

i molba upućeni od roba Gospodaru, jer ona tada znači potrebu za Allahom i traženje utočišta kod Njega. U isto vrijeme znači i priznanje od strane roba da je Allah Taj Koji je Moćan i Plemenit, neizmjereno Dobri i Milostivi.

Ovakvu vrstu molbe je dozvoljeno uputiti i sebi sličnom stvo-renju, ako je ovaj u mogućnosti da razumije molbu i da je ispuni kao što smo to naveli u prethodnom primjeru kada čovjek od čovjeka traži da ga nahrani i sl.

Što se tiče dove ibadeta, to je da preko dove robuješ Allahu tražeći Njegovu nagradu i strahujući od Njegove kazne. Ovakva vrsta dove se smije uputiti samo Allahu Uzvišenom. A ako se uputi nekome drugome, onda je to veliki širk koji izvodi iz vjere i na takve se odnosi Allahova prijetnja spomenuta u ajetu: *Oni koji iz oholosti neće da Mi ibadet čine – ući će, sigurno, u Džehennem poniženi.* (Kur'an, 40:60)

STRAH

Strah (الخوف) je bojazan i reakcija koja proističe iz očekivanja nečega što donosi uništenje, štetu, ili pak, uznemirenje. Allah Uzvišeni je zabranio strah od šejtanovih prijatelja, a naredio da se samo Njega Jedinog bojimo.

Postoje tri vrste straha:

Prva vrsta: Prirodni strah, kao što je strah od zvjeri, vatre, utapanja. Zbog takvog straha se čovjek ne kori. Allah ﷻ je, govoreći o Musau عليه السلام rekao:

﴿ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا ﴾

I osvanu u gradu preplašen... (Kur'an, 28:18)

Međutim, ako ovaj strah bude razlogom da se ne uradi ono što je naređeno ili da se učini zabranjeno, **u tom slučaju on postaje haramom**, jer sve što je povod ostavljanja vadžiba i činjenja harama je također haram. Dokaz za to su riječi Allaha Uzvišenog:

﴿ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

...i ne bojte ih se, a bojte se Mene, ako ste vjernici! (Kur'an, 3:175)

Strah od Allaha može biti pohvalan i pokuđen. Pohvalan je onaj strah koji će te navesti da ostaviš griješenje i neposlušnost Allahu, koji će te podstaći na izvršavanje onoga što ti je naređeno i ostavljanje zabranjenog. Pa kada dostigneš ovaj cilj, srce ti se smiri i Allahovom milošću njime prevlada veselje i smirenost i nada u Allahovu ﷻ nagradu.

Pokuđen strah od Allaha je onaj koji čovjeka dovede do beznađa u Allahovu milost, te ga spopadne očaj, počne tugovati, postane zlovoljan ili se čak oda neposlušnosti zbog jačine beznađa.

Druga vrsta: Strah kao vrsta ibadeta. On se zasniva na tome da se osoba boji nekoga i iz toga straha ga obožava. Ova vrsta straha može biti jedino prema Allahu, a njeno usmjeravanje prema bilo kome drugom mimo Njega je veliki širk.

Treća vrsta: Jeste tajni strah, kao kad se osoba boji mrtvaca u kaburu ili evlije koji je daleko od njega i koji mu ne može ništa učiniti ili nauditi. I ovu vrstu straha učenjaci ubrajaju u veliki širk.

NADA

Nada (الرجاء) je žudnja čovjeka za nečim ostvarljivim u skorijoj budućnosti, a ponekad i u daljnjoj, ali se s njome čini da je ostvarenje blizu. Nada koja u sebi sadrži poniznost i pokornost kao takva zaslužuje da bude jedino prema Allahu. Svako usmjerenje ovakve nade prema nekome drugome mimo Allaha je vid malog ili velikog širka, ovisno o tome koliki je stepen takve nade u srcu onoga koji je ispoljava.⁴⁷

Dokaz za ovo su Allahove riječi:

﴿ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴾

Ko se nada susretu s Gospodarom svojim, neka čini dobra djela i neka u ibadetu Gospodaru svome nikoga ne pridružuje (neka širk ne čini). (Kur'an, 18:110)

Vrste nade:

1. **Pohvalna nada** – onda kada čovjek radi dobra djela, te se nada nagradi za njih, ili se iskreno pokaje za grijehenje, te se nada da će mu pokajanje biti primljeno.

2. **Lažna nada** je nada koju ne prati djelo, i kao takva je samo iluzija.

⁴⁷ Nada u Allahov oprost, milost, nagradu, pomoć, olakšanje i susret sa Njim Uzvišenim je jedan od najvrijednijih srčanih ibadeta. Da nema istinske nade u Allaha ﷻ u srcima vjernika, zapostavili bi i obožavanje Allaha. Vjernik u svom putovanju ka drugom svijetu uvijek mora da bude između nade u Allahov oprost i milost, i straha od Njegove kazne i srdžbe. Onaj ko se nada u nekog drugog, mimo Allaha, da mu pribavi neku korist ili otkloni štetu, što je u stanju pribaviti ili otkloniti samo Allah - kao da se nada u nekoga da mu oprosti grijeh - počinio je veliki širk.

TEVEKKUL (OSLANJANJE NA ALLAHA)

Et-tevekkul (التوكل) u arapskom jeziku ima značenje oslanjanja i prepuštanja, pouzdanja. Oslanjanje na Allaha ﷻ znači: potpuno se osloniti na Allaha ﷻ u pribavljanju koristi i odagnavanju štete čineći razloge koje je zapisao Allah.⁴⁸

Takvo oslanjanje je vid potpunog imana i jedan od njegovih znakova, kao što Allah ﷻ kaže:

﴿ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

...a na Allaha se oslonite ako ste vjernici. (Kur'an, 5:23)

Ako rob bude iskren u oslanjanju na Allaha On će ga zaštititi od onoga što ga brine, kao što Uzvišeni kaže:

﴿ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴾

...onome koji se na Allaha oslanja, On mu je dovoljan. (Kur'an, 65:3)

Zatim, u nastavku ajeta, Allah ﷻ umiruje onoga koji se oslanja na Njega riječima:

﴿ إِنَّ اللَّهَ بِأَلْعَامِرِهِ ﴾

Allah će, zaista, ispuniti ono što je obećao. (Kur'an, 65:3)

---

48 To je istinski oslonac na Allaha ﷻ u svim djelima i stanjima uz poduzimanje potrebnih uzroka za ostvarenje željenog. Spomenuto je pravo značenje tevekkula, dok oni koji se oslanjaju samo na uzroke (sebebe), a i oni koji tvrde da se oslanjaju na Allaha ali ne rade uzroke, svi su pogrešno shvatili njegovo značenje i čine vjerom zabranjenu stvar.

A niko Ga ne može spriječiti u onome što On želi.

Postoji više vrsta tevekkula:

Prva: Oslanjanje na Allaha Uzvišenog. Ovaj tevekkul je znak potpune vjere i znak iskrenosti. On je obavezan u vjeri jednog čovjeka, jer bez njega vjerovanje nije potpuno. Allah ﷻ kaže:

﴿ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

...a na Allaha se oslonite ako ste vjernici. (Kur'an, 5:23)

Što se čovjek više pouzda u Allaha, njegov iman biva jači. Potpuni tevhid se ne može ostvariti osim uz potpuni tevekkul na Allaha. Ibn Kajim, rahimehullah, spominje da je tevekkul uvjet imana, što upućuje na nepostojanje imana ako nema tevekkula.

Druga: Tajno oslanjanje na mrtvoga želeći ostvariti neku korist ili otkloniti neku štetu. Ovakav tevekkul je vid velikog širka, jer oslanjanje na mrtvog u sebi sadrži uvjerenje da taj mrtvi po svojoj prirodi ima neku tajnu moć. Pri tome, nema razlike da li je taj mrtvi poslanik, ili evlija ili tagut – Allahov ﷻ neprijatelj.

Treća: Oslanjanje na osobu u stvarima koje su u kompetenciji te osobe, i pri tome osjećati da je ona na visokom nivou, a onaj koji se oslanja pri tom osjeća kako je mali pred njim. Primjer tome je kada neko preko nekog čovjeka nastoji osigurati osnovne egzistencijalne potrebe i pri tome se osjeća manje vrijednim. Ovo je vrsta manjeg širka zbog jačine naklonosti njegova srca prema njemu i zbog oslanjanja na njega.

Međutim, da se čovjek osloni na njega samo kao na povod ili sredstvo preko koga mu je to Allah odredio, u tom slučaju ne bi smetalo, ali pod uslovom da onaj na koga se oslanja zaista ima neku ulogu u svemu tome.

Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: “Nije vezao čovjek svoje nadanje i pouzdanje u nekog drugog mimo Allaha, a da se nije razočarao sa te strane.”

Četvrta: Oslanjanje na drugog u situaciji kada treba zamijeniti onoga koji se oslanja, i to u slučajevima u kojima je dozvoljena zamjena. Ova vrsta tevekkula je, također, dozvoljena što potvrđuju i Kur'an i Sunnet i idžma'.

Takav slučaj je bio i sa Jakubom عليه السلام kada je rekao svojim sinovima:

﴿ يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ ﴾

O sinovi moji, idite i raspitajte se za Jusufa i brata njegova. (Kur'an, 12:87)

Ovim se hoće kazati da se Jakub oslonio na svoje sinove u traženju Jusufa i njegova brata.

Allahov Poslanik ﷺ je povjeravao prikupljanje zekata radnicima i čuvarima, povjeravao je utvrđivanje i sprovođenje šerijskih kazni, opunomoćio je Aliju عليه السلام da na oprosnom hadždžu podijeli kože i pokrivače deva od kurbana i da zakolje ostatak od stotine deva, nakon što je on svojom rukom zaklao 63 kurbana. Što se tiče konsenzusa po ovom pitanju on je općepoznat i može se zaključiti iz svega navedenog.

EL-ISTI'ANE (TRAŽENJE POMOĆI)

Ima više vrsta traženja pomoći:

Prva: Traženje pomoći od Allaha Uzvišenog.⁴⁹ To je traženje pomoći koje u sebi sadrži potpunu poniznost roba Gospodaru, prepuštanje stvari Allahu ﷻ i uvjerenje da je Allah u svemu dovoljan. Sve ovo je moguće uputiti samo Allahu. Dokaz za ovo su riječi Uzvišenog:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

Samo Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo. (Kur'an, 1:4)

Način, kako je spomenuto, da je On jedini od koga se traži pomoć je to da je prvo spomenuto da je Allah taj od koga se traži pa tek onda šta se traži, odnosno traženje pomoći.

A pravila arapskog jezika na kome je objavljen Kur'an je da ako se prvo spomene nešto što se inače spominje kasnije onda to upućuje da je to izdvojeno i posebno. Pa ako se ova vrsta ibadeta uputi nekome drugome mimo Allaha onda je to širk koji izvodi iz vjere.

---

⁴⁹ Traženje pomoći je zasnovano na čvrstom pouzdanju i osloncu na Allaha, uz potpunu poniznost i skrušenost prema Njemu Uzvišenom. Svaki čovjek, vjernik je potreban Allahove pomoći u svakom djeliću svoga života. Traženje pomoći od Allaha Uzvišenog je jedan od ibadeta na kojima je zasnovana većina vjere. Svaki ibadet, trud i posao kojeg vjernik radi u njemu se oslanja na Allaha i traži Njegovu pomoć. Nema promjene stanja niti snage osim od Allaha, Jedinog.

Allahov Poslanik ﷺ je kazao: “Kada tražiš pomoć traži je od Allaha.” (*Tirmizi*)

Druga: Traženje pomoći od insana u stvarima koje je on sposoban da ispuni. Dozvoljenost ili nedozvoljenost ovakvog vida pomoći zavisi od samog predmeta pomoći. Ukoliko se radi o dobru onda je dozvoljeno onome koji traži tražiti ovakav vid pomoći, a isto tako je dozvoljeno i onome od koga se traži pomoć da pomogne. Sve je to shodno riječima Allaha Uzvišenog:

﴿ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى ﴾

Jedni drugima pomazite u dobročinstvu i čestitosti. (Kur'an, 5:2)

Međutim, ako je predmet ili vrsta pomoći zlo ili grijeh, u tom slučaju je haram traženje pomoći, kao što je i haram pomaganje onoga od koga se traži ta pomoć. Dokaz za to su Allahove riječi:

﴿ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ﴾

...a ne potpomazite se u grijehu i neprijateljstvu. (Kur'an, 5:2)

A ako je predmet ili vrsta pomoći dozvoljena stvar onda je traženje pomoći dozvoljeno, kao što je dozvoljeno i pružiti pomoć. Zbog ovakve pomoći, osoba koja ju je pružila, biva nagrađena za dobročinstvo prema drugome.

Tako je ovaj vid traženja pomoći dozvoljen, shodno riječima Allaha Uzvišenog:

﴿ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴾

...i najbolje postupajte; Allah, zaista, voli one koji najbolje postupaju. (Kur'an, 2:195)

Treća: Traženje pomoći od žive, prisutne ali nemoćne osobe.

To je besmislica i za ovakvo što najprikladniji primjer je tražiti od slabe i nejake osobe da nosi težak teret.

Četvrta: Traženje pomoći isključivo od mrtvih ili od živih ali odsutnih osoba s kojima se ne može stupiti u direktan kontakt je veliki širk, jer je ovakav vid traženja prisutan kod osoba koje vjeruju da oni posjeduju neku skrivenu moć.

Peta: Potpomaganje nekim radnjama i stanjima koje Allah Uzvišeni voli. Ovo je propisano Allahovim riječima:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾

O vi koji vjerujete, tražite sebi pomoći u strpljivosti i namazu! Allah je, doista, uz strpljive. (Kur'an, 2:153)

EL-ISTI'AZA (TRAŽENJE UTOČIŠTA, ZAŠTITE)

El-isti'aza (الاستعاذة) - Traženje utočišta je traženje zaštite od nečega štetnog, od onoga što nam nije drago da nam se desi. Onaj koji traži zaštitu je čuvan od strane Onoga od koga traži utočište. Postoji više vidova traženja zaštite:

Prvi: Traženje zaštite kod Allaha. Ono sadrži potpuni osjećaj potrebe za Allahom i za Njegovim čuvanjem, zatim, uvjerenje da je Allah dovoljan Zaštitnik i Čuvar od svega u sadašnjosti i u budućnosti, od malog ili velikog, bilo da dolazi sa ljudske strane ili ne.⁵⁰ Allah ﷻ kaže:

⁵⁰ Allah Uzvišeni je jedini Koji otklanja nedaće i pribavlja koristi. Sve što se dešava, dešava se Njegovim htijenjem i odredbom.

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ * وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ * وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ * وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴾

Reci: “*Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara (od zla svih Allahovih stvorenja), i od zla mrkle noći kada razastre tmine, i od zla onih koje u čvorove pušu (koji se bave sihrom), i od zla zavidnika kad zavidi!*” (Kur’an, 113:1-5)

I kaže:

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ * مَلِكِ النَّاسِ * إِلَهِ النَّاسِ * مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ * الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ * مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴾

Reci: “*Utječem se Gospodaru ljudi, Vladaru ljudi, Bogu ljudi, od zla šejtana - napasnika, koji zle misli unosi u srca ljudi - od džinnova i od ljudi!*” (Kur’an, 114:1-6)

Drugi: Traženje zaštite kod umrlih ili odsutnih i nemoćnih da pruže zaštitu. Ovakva vrsta traženja je veliki širk. Uzvišeni kaže:

﴿ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴾

I bilo je ljudi koji su pomoć od džinnova tražili, pa su im tako objest povećali. (Kur’an, 72:6)

Treći: Traženje zaštite kod stvorenja koja su u mogućnosti pružiti zaštitu, poput ljudi, mjesta i sl. Ovakva vrsta traženja zaštite je dozvoljena prema riječima Poslanika ﷺ u kojima se govori o fitni:

“Ko se upusti u nju zauzeće ga, a ko nađe utočište i zaštitu neka se time zaštiti.” (Buhari i Muslim) Poslanik ﷺ je ovdje ukazujući na utočište i zaštitu od fitne rekao: “Ko ima deve neka se brine o njima.” (Muslim)

A također, u Muslimovu *Sahihu* od Džabira رضي الله عنه se prenosi da je žena iz plemena El-Mahzum ukrala, te su došli sa njom Poslaniku صلى الله عليه وسلم te je zatražila zaštitu kod Ummu Seleme, Allah bio zadovoljan njom. Ako se od nekog zatraži utočište od zla nasilnika dužnost je odazvati se i pomoći i zaštititi kako se najbolje može. A ako se, pak, zatraži od nekog pomoć koja iziskuje činjenje zabranjenog ili izbjegavanje naređenog, u tom slučaju pomoć je zabranjena.

EL-ISTIGASE (TRAŽENJE SPASA)

El-istigase (الاستغاثة) - Traženje spasa je traženje pomoći radi spašavanja iz teškoće i uništenja. Postoji više vrsta i načina traženja spasa:

Prva: Traženje spasa od Allaha Uzvišenog, koje je jedno od najvrijednijih i najpotpunijih djela i svojstvo poslanika i njihovih sljedbenika. Uzvišeni kaže:

﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴾

I kada ste od Gospodara svoga spas zatražili, On vam se odazvao: "Poslat ću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugima dolaziti." (Kur'an, 8:9)

Ovo se desilo u Bici na Bedru kada je Poslanik صلى الله عليه وسلم vidio da je broj mušrika 1000 a njegovih ashaba 300 i nekoliko. Ušao je u šator i počeo moliti svoga Gospodara podignutih ruku i okrenuvši se prema Kibli, govorio je: "Allahu moj, ispuni obećanje koje si mi dao. Allahu moj, ako strada ova grupa muslimana, Ti nećeš

više na Zemlji biti obožavan.” I tako je dozivao tražeći spas podignutih ruku sve dok mu ogrtač ne spade sa ramena. Ebu Bekr ؓ je uzeo ogrtač, stavio mu ga na ramena i ostao iza njega ne napuštajući ga, i reče mu: “Allahov Poslaniče, dovoljno si molio svoga Gospodara, On će ti ispuniti ono što je obećao.” Tada je Uzvišeni Allah objavio ovaj ajet. (*Muslim*)

Druga: Traženje spasa od mrtvih ili odsutnih, koji nemaju moći da se odazovu, je veliki širk.

To rade samo oni koji vjeruju da ovakvi imaju neku tajnu moć te im na taj način pripisuju vid božanstva. Allah ؓ je rekao:

﴿ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴾

Onaj Koji se nevoljniku, kad Mu se obrati, odaziva, i koji zlo otklanja i koji vas na Zemlji namjesnicima postavlja. – Zar pored Allaha postoji drugi Bog? Kako nikako pouku vi da primite! (Kur'an, 27:62)

Treća: Traženje spasa od živih, prisutnih, onih koji su u mogućnosti da nam ispune ono što tražimo od njih. Ovakav vid traženja pomoći je dozvoljen, kao što Allah ؓ govoreći o Musau ؑ kaže:

﴿ فَاسْتَعَاثَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴾

...pa ga zovnu u pomoć onaj iz njegova naroda protiv onog iz neprijateljskog naroda, i Musa ga udari šakom i usmrti. “Ovo je šejtanov posao!” – uzviknu – “on je, zaista, otvoreni neprijatelj koji u zabludu dovodi!” (Kur'an, 28:15)

Četvrta: Tražiti pomoć od nemoćnog i vjerovati pri tom da on posjeduje neku tajnu moć. Kao kad bi utopljenik tražio pomoć od nepokretnog. To je besmislica i ismijavanje onoga od koga se traži pomoć, te je radi toga zabranjeno. A drugi razlog je taj što, naprimjer, utopljenik tim svojim postupkom može zavesti nekoga, da pomisli da nepokretni ima neku moć s kojom može izbaviti iz nevolje.

KLANJE – PRINOŠENJE ŽRTVE (KURBANA)⁵¹

Klanje (الذبح) znači ispuštanje duše sa poticajem krvi na određen način. Vršiti se u različitim oblicima:

Prvo: Kao ibadet, tako što se klanjem namjerava veličanje onoga u ime koga se kolje. Zatim, iskazivanje poniznosti onome u ime koga se kolje te približavanje njemu.

Ovakav vid žrtve dozvoljen je jedino u ime Allaha i na način

---

51 Klanje (ar. ez-zebh) je prinošenje životinja, koje je Allah dozvolio da se jedu, kao žrtve Uzvišenom Allahu s ciljem približavanja Njemu, Jedinom, i to je jedan od najvrijednijih i Allahu najdražih ibadeta. Pod prinošenjem žrtve misli se na klanje kurbana i akike u određenim situacijama i povodima, kao za kurban bajram, prilikom rođenja, svadbe, gozbe i sl. Također, u to ulaze i žrtve koje je propisano prinijeti Allahu, dželle šanuhu, pri hadžskim obredima, kao sastavni dio nekih obreda, ili kao iskup za određene prijestupe na hadžu. Dozvoljeno je i propisano prinijeti žrtvu bez određenog vjerskog povoda, kao radi gosta ili hrane, ali mora, također, da se zakolje u ime Allaha, dželle šanuhu. Onaj ko prinese žrtvu nekom drugom mimo Allahu, azze ve dželle, želeći da mu se približi ili ostvari neku dobrobit, kao mrtvim, turbetima, kipovima, evlijama i drugim, počinio je veliki širk, zato što je usmjerio ibadet, koji je samo Allahovo pravo, nekom drugom mimo Njemu Uzvišenom.

kako ga je On propisivao. Čin klanja u ime nekog drugog mimo Allaha je zabranjen i predstavlja veliki širk. Allah ﷻ kaže:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova", koji nema saučesnika... (Kur'an, 6:162-163)

Drugo: Klanje radi čašćenja gosta, radi gozbe ili svadbe i tome sl. Ovo je propisano svejedno bilo obavezno ili lijepo da se uradi prema riječima Poslanika ﷺ: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta." (Buhari)

Ili u drugom slučaju kada je Abdurrahmanu ibnu Avfu, povom njegove ženidbe, rekao: "Napravi gozbu, pa makar sa jednom ovcom." (Buhari)

Treće: Klanje radi jela ili trgovine i tome slično. Ova vrsta klanja je dozvoljena shodno riječima Uzvišenog:

﴿ أُولَٰئِكَ يَرَوْنَ أَنَا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ
* وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴾

Kako oni ne vide da Mi samo zbog njih stoku stvaramo i da oni njome raspoložu kao vlasnici! I da smo im dali da se sa njom služe - na nekima jašu, a nekima se hrane. (Kur'an, 36:71-72)

Ova vrsta je nekad dozvoljena a nekad zabranjena shodno onome šta proizilazi iz nje.

ZAVJETOVANJE⁵²

Zavjet (النذر) je vrsta ibadeta, na šta upućuju riječi Uzvišenog:

﴿ يُؤْفُونَ بِالَّذِي نَذَرُوا وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴾

Oni su zavjet ispunjavali plašeći se Dana čija će kob svuda prisutna biti. (Kur'an, 76:7)

Znaj da zavjet, čije je izvršioce Uzvišeni pohvalio u ovom ajetu, su svi ibadeti koje je propisao Allah Svevišnji. Kada čovjek pristupi izvršavanju obaveznih ibadeta, on ih je obavezan i dovršiti. Dokaz za to su Allahove riječi:

﴿ ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُؤْفُوا نَذْوَهُمْ وَلِيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴾

Zatim, neka sa sebe prljavštinu uklone, neka svoje zavjete ispune i neka oko Hrama drvenog obilaze. (Kur'an, 22:29)

Zavjet kojim se čovjek obavezuje na izvršenje nečega ili na

52 Zavjetovanje (ar. en-nezr) je da čovjek obaveže sam sebe nekim djelom, koje mu po šerijatu nije obavezno, želeći da se približi Allahu Uzvišenom. Većina islamskih pravnika je na stanovištu da je zavjetovanje u osnovi pokuđeno, dok neki smatraju da je haram (zabranjeno). Onaj ko se obaveže nečim, obavezan je da se toga drži i da to ispuni ako se radi o pohvalnim radnjama, kao npr. da se obaveže da će postiti deset dana u određenom mjesecu ili da će udijeliti pola imetka na Allahovom putu i sl. Dok, onaj ko se obaveže zabranjenim djelom, kao npr. da će prekinuti rodbinske veze ili da će nešto ukrasti, takvom je zabranjeno da izvrši ono čime se obavezao po konsenzusu islamskih učenjaka. Onaj ko se zavjetuje, neka se zavjetuje samo Allahu ﷻ i u ime Njega, jer je zavjetovanje nekom drugom mimo Allahu - kao poslanicima, šejhovima, evlijama i drugima - zabranjeno i veliki širk.

poslušnost Allahu u stvarima koje nisu vadžib je pokuđen.

Neki učenjaci kažu da je on haram zato što je Poslanik ﷺ uopće zabranio zavjetovanje. On ﷺ je rekao: **“On ništa dobra ne donosi, nego se njime uzima od škrstice.”** (*Buhari*)

I pored toga, ako se čovjek zavjetuje na nešto u čemu je pokornost Allahu ﷻ dužan je to ispuniti prema riječima Poslanika ﷺ: **“Onaj ko se zavjetuje da će učiniti djelo pokornosti Allahu neka to i uradi.”** (*Buhari*)

Ukratko rečeno, pod zavjetom se nekada misli na sve propisane ibadete, nekada na obavezivanje čovjeka samog sebe na ispunjenje nečega prema Allahu ﷻ što u osnovi nije bio obavezan.

PITANJA VEZANA ZA KUFR, ŠIRK, GRIJEHE

RAZLIKA IZMEĐU KUFRA I ŠIRKA

Kada se kufr i širk spomenu zajedno, svaki od njih se odnosi na posebno značenje na koje se ne odnosi drugi, dok kada se spomenu odvojeno, svaki od njih sadrži značenje onog drugog. Također, i kufr i širk imaju svoje šire i svoje uže značenje.

❖ **Kufr je negiranje i skrivanje istine.**

Primjeri za kufr su negiranje obaveze obavljanja namaza, zekata, posta Ramazana, negiranje obaveze obavljanja hadža u stanju mogućnosti ili obaveze dobročinstva prema roditeljima. Primjer za kufr je i negiranje zabrane zinaluka, opojnih pića, zabrane neposlušnosti roditeljima i slično.

❖ **Širk je činjenje bilo koje vrste ibadeta bilo kome mimo Allaha.⁵³**

---

⁵³ Širk je suprotan tevhidu. Tevhid jezički znači izdvajanje nečeg, dok suprotno tome širk znači pridruživanje. Širk terminološki znači pripisati nekom ili nečemu, drugom mimo Allaha, ono što je svojstveno samo Allahu. Na taj način osoba ruši tevhid (vjerovanje u Allahovu

Primjer za širk je upućivanje dove u nevolji nekom mimo Allaha, prinošenje žrtve, ili zavjetovanje umrlim, odsutnim, džinima, kipovima, zvijezdama i slično.

Za kafira se kaže da je mušrik i za mušrika da je kafir, kao što je došlo u riječima Uzvišenog:

﴿ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴾

A onaj koji se, pored Allaha, moli drugom bogu, bez ikakva dokaza o njemu, pred Gospodarom svojim će račun polagati, i nevjernici – kafiri ono što žele neće postići. (Kur'an, 23:117)

﴿ إِن تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴾

Ako im se molite, ne čuju vašu molbu, a da i čuju, ne bi vam se odazvali; na Sudnjem danu će poreći da ste ih Njemu pridruživali (širk činili) i niko te neće obavijestiti kao Onaj Koji zna. (Kur'an, 35:14)

U ovom ajetu naziva njihovu dovu nekome drugome mimo Allaha širkom, a u prvom ajetu je naziva kufrom. Ovo upućuje na to da se kafir može nazvati mušrikom, i mušrik se može nazvati kafirom. Na ovo upućuju mnogi ajeti i hadisi. Poslanik ﷺ je rekao: "Između čovjeka i širka i kufra je ostavljanje namaza." (Muslim)

---

jedinstvenost u rububijetu, uluhijetu i imenima i svojstvima), i Allahu pridružuje suparnika, što je mnogoboštvo - najveći grijeh kojeg Allah neće oprostiti osobi, ukoliko se za isti nije iskreno pokajala, a zatim umrla na tevidu.

ŠIRK, OPASNOSTI I OBLICI

Najveća Allahova zabrana je zabrana širka, jer to predstavlja sknavljenje najvećeg Allahovog prava. Allah Uzvišeni je rekao:

﴿ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾

Širk je, zaista, velika nepravda. (Kur'an, 31:13)

I kaže:

﴿ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ﴾

A onaj ko Allahu širk čini, taj čini potvoru i grijeh veliki. (Kur'an, 4:48)

I kaže:

﴿ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنَ أَنْصَارٍ ﴾

Ko drugog Allahu pripiše,⁵⁴ Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti; a nevjernicima neće niko pomoći. (Kur'an, 5:72)

I kaže:

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ ﴾

Allah neće oprostiti da Mu se širk čini, a oprostiti će manje grijehove od toga, kome On hoće. (Kur'an, 4:48)

54 U bilo kojem smislu, gospodarenju, božanstvenosti ili imenima i svojstvima.

Postoje dvije vrste širka; veliki i mali.

Prva vrsta – veliki širk. To je svaki širk koji poništava tevhid u potpunosti i izvodi iz vjere.

Druga vrsta – mali širk. To je svaki govor i djelo koje je Allah opisao kao širk, a šerijatski tekstovi ukazuju da ne izvodi iz vjere. Kao, naprimjer, da čovjek kaže: “Života mi, Ka‘be mi.”

Poslanik ﷺ je rekao: **“Ko se zakune nečim drugim mimo Allaha učinio je širk.”** (*Ebu Davud i Tirmizi*)

Ovo je mali širk, jer drugi šerijatski tekstovi upućuju na to da zaklinjanje nečim drugim mimo Allaha ne izvodi iz vjere.

- Također, mali širk je sve što vodi velikom širku, čak i ako nije spomenut pod nazivom širk.
- Mali širk je i da se čovjek oslanja na uzroke, a zaboravi na Allaha.
- Mali širk je i vjerovanje da je uzrok nešto što Uzvišeni nije učinio uzrokom.

Razlike između velikog i malog širka:

1. Veliki širk iz temelja ruši tevhid, dok mali širk poništava njegovu potpunost.

2. Veliki širk Allah neće oprostiti osim ako se osoba pokajala za njega, dok su se učenjaci po pitanju malog širka razišli, pa jedni kažu: “Onome ko ga učini možda bude oprosteno, a možda ne.” A drugi kažu: “Onaj ko umre a činio ga, mora da bude kažnjen za njega, ali neće vječno biti u Vatri.”

3. Veliki širk poništava sva djela, dok mali poništava samo ono djelo pri kome se našao.

4. Veliki širk izvodi iz islama, dok mali širk ne izvodi iz islama. Zato se prema onome ko čini mali širk odnosi kao prema muslimanu: ispravan mu je brak sa muslimankom, jede se ono što on zakolje, nasljeđuje rodbinu muslimane, i nasljeđuje se od njega kada umre, klanja mu se džezaza i ukopava se u muslimanska mezarja.

5. Onaj ko čini veliki širk će vječno biti u Vatri, dok onaj koji čini mali širk ako uđe u Vatru neće vječno boraviti u njoj, poput ostalih koji čine velike grijeha.

OPASNOSTI MALOG ŠIRKA

Opasnost malog širka za vjeru muslimana je ogromna. Onaj ko razmišlja o šerijatskim tekstovima je svjestan toga. Hadisi su došli sa sljedećim opisima malog širka:

1) da će se mali broj spasiti od njega. Zato su ga se ashabi bojali.

2) on poništava djelo pri kojem se nađe.

3) on se, po jednom mišljenju učenjaka, ne oprašta ako se osoba ne pokaje za njega prije smrti, nego mora biti kažnjen zbog njega u kaburu ili u Vatri ili negdje drugo. I nije poput velikih grijeha gdje je onaj koji ih čini u Allahovoj volji, ako hoće kaznit će ga a ako hoće oprostiti će mu.

4) on je jako prikriven pa se uvuče neprimjetno. Zato, musliman mora dobro paziti i sebe provjeravati, jer ponekada može da ga čini a da to ne osjeti. Poslanik ﷺ kaže: **“Hoćete li da vas obavijestim o onome čega se ja više bojim za vas od mesiha**

Dedžala?” Rekli su: “Naravno Allahov Poslaniče.” Reкао je: “Skriveni širk. Čovjek ustane da klanja pa uljepša svoj namaz kada vidi da ga neko gleda.” (*Ahmed*)

Od Ebu Bekra ؓ se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: “Zaista ima širk koji je skriveniji od kretanja mrava na stijeni.” Reкао sam: “Allahov Poslaniče, kako da se spasimo i sačuvamo toga?” Reкао je: “Hoćeš li da te obavijestim o nečemu ako to kažeš bit ćeš čist od njega, bilo ga malo ili puno? Reci: Allahu, ja Ti se utječem od toga da Ti učinim širk, a da to znam, a tražim od Tebe oprost za ono što ne znam.” (*Bilježi ga Buhari u El-Edebul-mufred, a Albani kaže da je vjerodostojan*)

Zbog toga su došli mnogi šerijatski tekstovi od Poslanika ﷺ o malom širku i upozorenje na njegovu opasnost. Čak je Poslanik ﷺ to ubrajao u ono čega se najviše boji za svoje ashabe.

Neki od primjera malog širka koje ljudi čine i upozorenje na njih

❖ 1 - Rijaluk – pretvaranje i pokazivanje, odnosno činjenje dobrih djela kako bi ga ljudi vidjeli i imali lijepo mišljenje o njemu. Kada je Poslanik ﷺ upitan o malom širku rekao je: “To je rijaluk.”, a što je došlo u hadisu koga bilježi Ahmed da je Poslanik ﷺ rekao: “Ono čega se najviše bojim za vas je mali širk.” Te su upitali koji je to širk, a on im je rekao: “Rijaluk.”

Rijaluk se, shodno tome koliko utiče na neispravnost ibadeta, može podijeliti na nekoliko vrsta:

Prva – da rijaluk bude u osnovi ibadeta, tako da se ibadet u osnovi čini radi rijaluka, poput onoga ko klanja da bi ga ljudi hvalili. Djelo koje je ovako urađeno je neispravno i odbija se.

Druga – da se rijaluk nađe neplanirano prilikom činjenja ibadeta. Znači, osnova činjenja i podsticaj na ibadet je iskreno radi Allaha, međutim, desi se u toku njegovog činjenja da mu dođe rijaluk. U ovom stanju čovjek može da uradi sljedeće:

- da se bori protiv rijaluka i da ga mrzi. Rijaluk mu u tom slučaju ne škodi.
- da mu se sviđi rijaluk i da se uživi u tome. Svako djelo koje uradi, a prati ga želja za pokazivanjem i ne bori se protiv toga je neispravno.

Kao, naprimjer, da čovjek klanja jedan rekat skrušeno radi Allaha, zatim dođu ljudi a on je na drugom rekatu pa mu dođe želja za pokazivanjem pred ljudima pa oduži ruku u ili sedždu ili počne plakati. Pa ako se bude borio protiv ovoga neće mu naškoditi. Međutim, ako se ne bude borio protiv rijaluka nego se prepusti i nastavi, tada je njegov ibadet neispravan.

Treća – da dođe rijaluk nakon završetka sa ibadetom. Ovo nema utjecaja na ibadet niti ga kvari jer je on završen kao ispravan, osim ako uz njega dođe uznemiravanje poput prigovaranja radi davanja sadake. Allah ﷻ kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴾

O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama, kao što to čine oni koji troše imetak svoj da bi se ljudima pokazali, a ne vjeruju ni u Allaha ni u onaj svijet; oni su slični litici sa oskudnom zemljom kada se na nju sruči pljusak, pa je ogoli; oni neće dobiti

nikakvu nagradu za ono što su uradili. – A onima koji neće da vjeruju Allah neće ukazati na Pravi put. (Kur'an, 2:264)

Ako je ibadet takav da se njegov kraj gradi na njegov početak onda kvarenje i neispravnost jednog njegovog dijela kvari i ostale. To je poput namaza, ako se pokvari jedan dio namaza ili je neispravan u osnovi, time je cio namaz neispravan. S druge strane, ako se jedan dio ibadeta ne gradi na drugi, tj. ako nije jedna nedjeljiva cjelina, onda neispravnost se odnosi samo na dio u kojem se desila. Tako, ko udijeli određenu svotu novca iskreno radi Allaha, a zatim podijeli isto toliko da ga neko vidi i pohvali, onda je prva svota ispravna i primljena dok je druga odbijena.

❖ **2 – Da čovjek želi svojim djelima dunjalučku korist**

Primjer za ovo je da čovjek robuje Allahu iskreno, ali želi ovim ibadetom i dunjalučku korist. Znači, nemaran je prema ahiretskoj nagradi, međutim, nije mu uopće cilj rijaluk (da ljudi vide njegov ibadet). Ovo je mali širk. Primjeri za ovo:

1. Da čovjek robuje Allahu želeći da ima uzdignuto mjesto na dunjaluku, poput onoga ko stiče šerijatsko znanje želeći da ima dobar posao i platu. Međutim, ako uči da bi dobio diplomu koja bi mu pomogla da radi koristan posao, ne dajući značaja položaju i zaradi koju će dobiti, ovo je ispravan nijjet.

2. Ono što mnogi ljudi rade: klanjaju, daju sadaku, održavaju rodbinske veze, čine dobročinstvo, ostavljaju nepravdu i drugo.

a) Ako ova djela čine tražeći svime ovim Allahovo zadovoljstvo, iskreno i ne čine mu širk, bit će primljena i ispravna.

b) Međutim, ako ne žele ahiretsku nagradu, nego žele da

ovim djelima budu sačuvani njihovi imeci, rodbina, djeca, ili da im traju blagodati u kojima su, oni će možda dobiti nagradu za svoja djela na dunjaluku, ali na Ahiretu neće imati nikakvog sevapa od njih.

c) Onaj ko očisti nijet i traži nagradu za svoja djela na Ahiretu i uz to želi bereket u svom imetku, porodu u tome nema nikakve smetnje. Allah ﷻ spominjući govor Nuha عليه السلام kaže:

﴿ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴾

On će vam kišu obilnu slati i pomoći će vas imanjinima i sinovima, i daće vam bašče, i rijeke će vam dati. Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite. (Kur'an, 71:11-13)

❖ 3 – Verbalno pridruživanje nekog Allahu Uzvišenom

Od primjera malog širka je izjednačavanje Stvoritelja sa stvorenjima u izražavanju, poput onoga ko se zaklinje nekim drugim mimo Allaha, pa kaže: “Tako mi Allaha i tvog života”, “tako mi mog života”, “tako mi Vjerovjesnika”, “tako mi emaneta”, “tako mi glave tog i tog”, “tako mi Ka'be”.

Ili da kaže: “Što hoće Allah i taj i taj”, zatim davanje imena poput Abdulharis i tome slično. Allah ﷻ kaže:

﴿ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

Koji vam je Zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge (endad) Allahu ravnim! (Kur'an, 2:22)

Endad je množina od *nid*, a to je onaj koji je sličan ili poput, i misli se na one koji se obožavaju mimo Allaha.

Ibn Abbas, radijallahu ‘anhuma, je za ovaj ajet rekao: “To je da kažeš: 'Tako mi Allaha i tvog života', ili: 'tako mi moga života', ili: 'da nije ovog psa došli bi nam lopovi', ili: 'ono što Allah i ti hoćete', ili: 'da nije Allaha i tog'. Sve ovo je mali širk.”

Poslanik ﷺ kaže: “**Ko se zakune nečim mimo Allaha učinio je kufr ili širk.**” (*Ebu Davud i Tirmizi*)

Iskup za ovu zakletvu je da se izgovori šehadet i da se učini istigfar, i nema kefaret za nju. Nije ispravno dokazivati da je dozvoljeno zakleti se nečim drugim mimo Allaha riječima Poslanika ﷺ: “**Uspio je, tako mi njegovog oca, ako bude iskren.**” (*Muslim*); jer je ovo bio običaj kod ljudi prije nego što je došla zabrana.⁵⁵

❖ 4 – Pripisivanje Allahovih blagodati nekome drugome

Allah je Taj Koji daje blagodati. Sve što čovjek stekne od blagodati nije ništa drugo do Allahovo davanje, blagodat i određenje. Allah ﷻ kaže:

﴿ وَمَا بِكُمْ مِّنْ نُّعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ ﴾

Od Allaha je svaka blagodat koju uživajte, a čim vas nevolja kakva zadesi, opet od Njega glasno pomoć tražite. (Kur'an, 16:53)

Pripisivanje blagodati nekome mimo Allahu je širk u dva slučaja:

Prvi: da pripiše blagodati vidljivom uzroku, međutim, nije potvrđeno da je on uzročnik ni po kosmičkim zakonima koje

⁵⁵ S tim da postoji više tumačenja izraza upotrijebljenog u originalu hadisa, a samo jedno od tih tumačenja je zakletva.

spoznajemo naukom, ni po onim koje spoznajemo putem Objave, poput toga da kaže: “Da nije ogrlice razbolio bih se.”

Ovo je širk jer je učinio uzrokom ono što Allah nije učinio uzrokom, pa je time dao Allahu sudruga u potvrdi uzroka.⁵⁶

Drugi: da pripiše blagodati ispravnom uzroku, s tim da zaboravlja Onoga Ko ga je učinio uzrokom, a to je Allah, poput toga da kaže: “Da nije čuvara kuća bi bila pokradena.”, “Da nema pilota srušili bi se.” On posmatra uzrok, a zaboravlja Onoga Ko je dao da to bude uzrok. Allah ﷻ kaže:

﴿ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴾

Oni priznaju da je blagodati od Allaha, pa je poslije poriču – većina njih su nevjernici. (Kur'an, 16:83)

Mudžahid o značenju ovog ajeta kaže: “To je da čovjek kaže: ‘Ovo je moj imetak koji sam naslijedio od svojih predaka.’” Vanjština ovih riječi ne ukazuje na nešto pogrešno. Pa ako te neko upita: “Odakle ti ova kuća?” I ti odgovoriš: “Naslijedio sam je od svojih predaka.”, tu nema ništa sporno jer je to puko obavještavanje.⁵⁷

Zatim, primjer za pripisivanje blagodati nekome drugome mimo Allahu je traženje kiše na osnovu položaja Mjeseca. Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴾

56 Ovo je mali širk ukoliko vjeruje da je Allah učinio uzrokom to što On, ustvari, nije učinio uzrokom. Međutim, ako vjeruje da to nešto Allah nije učinio uzrokom već ono utiče samo po sebi, neovisno od Allaha, to je veliki širk.

57 Međutim, ako zaboravi na Allaha i srce veže za taj uzrok, postaje mali širk.

...i umjesto zahvalnosti što vam je hrana darovana – vi u njega ne vjerujete? (Kur'an, 56:82)

❖ **5 – Tendžim** – astrologija, tj. ubjeđenje da zvijezde imaju utjecaj na ono što se dešava na Zemlji, i da su zvijezde razlog da se desi dobro ili zlo.

Onaj ko ovako misli učinio je mali širk. Međutim, ako je ubijeden da su zvijezde te koje čine nešto i da one stvaraju događaje, ili dokazuje pokretima i promjenama zvijezda ono što će se desiti u budućnosti, te ih tako uzima sredstvom proricanja šta će se desiti u budućnosti, onda je učinio veliki širk. Od Ibn Mes'uda رضي الله عنه se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: **“Zaista se Sunce i Mjesec ne pomračuju zbog nečije smrti, nego su oni dva Allahova znamenja. Ako vidite njihovo pomračenje ustanite i klanjajte.”** (*Buhari i Muslim*)

Poslanik ﷺ je rekao: **“Zaista su Sunce i Mjesec dva Allahova znamenja, ne pomračuju se radi nečije smrti ili nečijeg života, nego Allah time plaši Svoje robove.”** (*Buhari*)

Tvrdnja da se preko njih upoznaje sa stvarima iz svijeta koji je ljudima nedokučiv, poput proricanja budućnosti, predstavlja veliki širk. Sve ovo je laž i u to ne vjeruje osim nezalica i maloumnik.

Šejh Ibnul-Ušejmin, rahimehullah, je rekao: **“Onaj ko ovo radi je uzeo izučavanje nebeskih tijela sredstvom da tvrdi da poznaje gajb, a tvrdnja poznavanja gajba je kufr koji izvodi iz vjere.”**

Allahov Poslanik ﷺ kaže: **“Četiri su stvari u mom ummetu od džahilijeta kojih se neće kloniti: uzdizanje zbog ugleda, potvaranje u porijeklo, traženje kiše od zvijezda i naricanje.”** (*Muslim*)

Poslanik ﷺ je jedne prilike klanjao sabah nakon kišovite noći. Kada je završio okrenuo se ljudima i rekao: “Znate li šta kaže vaš Gospodar?” Rekli su: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.” Rekao je: “Neki od Mojih robova su osvanili vjernici u Mene, a neki nevjernici. Onaj ko kaže: ‘Pala nam je kiša Allahovom bereketom i milošću’, taj vjeruje u Mene, a ne vjeruje u zvijezde. A ko kaže: ‘Pala nam je kiša zbog te i te zvijezde’, taj je nevjernik u Mene, a vjernik u zvijezde.” (*Buhari i Muslim*)

Arapi su pripisivali kišu zvijezdama uz uvjerenje da je onaj ko stvarno daje kišu Allah Uzvišeni. Ovo je mali širk. Međutim, ko smatra da su zvijezde te koje stvaraju kišu i oblake, ili dovi zvijezdama da spuste kišu, čini veliki širk koji izvodi iz vjere.

Od malog širka je oslanjanje na šerijatski ispravan uzrok uz nemarnost prema Onome ko je dao da je to uzrok a to je Allah Svevišnji. Isto tako, svako onaj ko tvrdi da je nešto uzrok, a Allah to nije učinio ni od uzroka za koje znamo putem Objave, ni od uzroka za koje znamo putem nauke i iskustva, time je sebe učino sudrugom Allahu, i zapao je u mali širk. Primjer toga je da nosi narukvicu smatrajući da je ona uzrokom da ga Allah štiti od uroka.

❖ **6 – Oblačenje narukvica ili končića i slično tome da bi otklonio od sebe nesreću ili da bi se sačuvao od nje.**

Allah iskušava svoja stvorenja bolestima, i učinio je za svaku bolest lijek, i za svako izliječenje je učinio uzrok. Pa onaj ko uzme uzrok koji Allah nije dozvolio time je počinio mali širk. Od toga je ono što neki ljudi rade kada hoće da otklone od sebe nevolju ili da je se sačuvaju, pa nose narukvice od gvožđa, zlata, srebra i sličnih metala, ili ih okači u autu ili u kući.

Došlo je u hadisu od Imrana bin Husajna ؓ da je Poslanik ﷺ vidio kod jednog čovjeka na ruci narukvicu od bakra, pa ga je upitao: “Šta ti je to?” Reče: “Ovo me čuva od bolesti (slabosti).” Pa mu je Allahov Poslanik ﷺ rekao: “Skinij je, doista ti ona ne povećava osim bolest.” (*Ahmed i Hakim*)

Allahov Poslanik ﷺ je, također, rekao: “Ko okači temimu (hamajliju) Allah ga neće sačuvati a ko okači vediu (zapis kojim se privoljava žena mužu i obrnuto), Allah mu neće dati smirenost.” (*Ahmed*)

Značenje 'Allah mu neće dati smirenost', znači neće ga ostaviti u smirenosti, a suprotno smirenosti je briga i bol.” (*Tejsirul-‘azizul-hamid fi šerhi kitabit-tevhid, Sulejman ibn Abdullah*)

Šejh Ibn Baz, rahimehullah, je rekao: “Temima je talisman koji se okači djeci ili bolesnima. Neznalice smatraju da to liječi bolesnog, ili da ga čuva od džina i uroka. Sve ovo je neispravno i nije dozvoljeno da se čini i ovo je mali širk. Zabranjeno je zato što se time srca vezuju za nešto drugo mimo Allaha i čine ga udaljenim i nemarnim prema Allahu Uzvišenom. A može biti i velikim širkom, ako osoba vjeruje da ga hamajlija sama po sebi štiti.”

❖ 7 – Teberuk

Teberruk je traženje bereketa, a bereket je mnoštvo dobra u nečemu i njegovo povećanje. Tražiti bereket se smije samo od Onoga Ko ga posjeduje i Ko je u stanju dati ga. Samo Allah Uzvišeni spušta i održava bereket, dok stvorenja ne mogu dati ni stvoriti bereket, niti ga mogu održati i učvrstiti.

Traženje bereketa preko mjesta, tragova i ostataka dobrih ljudi, živih ili mrtvih, nije dozvoljeno. Razlog zabrane je činjenica

da je to veliki širk ako osoba vjeruje da ti ljudi ili predmeti daju bereket, a tretira se kao mali širk i sredstvo do velikog širka ako osoba vjeruje da odlazak na takva mjesta, dodirivanje tih predmeta i ljudi donosi bereket od Allaha.

Traženje bereketa preko Poslanikove ﷺ kose, pljuvačke i svega što je bilo u dodiru s njegovim mubarek tijelom od strane ashaba tretira se kao Poslanikova ﷺ specifičnost dok je bio živ. Na to ukazuje činjenica da ashabi nisu tražili bereket preko Poslanikove sobe i kabura nakon njegove smrti.⁵⁸ Također, nisu ciljano išli na mjesta gdje je Poslanik ﷺ klanjao ili sjedio da bi tražili bereket. U to svakako spadaju mjesta na kojima je stajao.

Ashabi nisu tražili bereket preko dobrih ljudi kao što su Ebu Bekr i Omer, Allah bio zadovoljan njima, ni dok su bili živi, a ni poslije smrti. Nisu obilazili pećinu Hira da bi klanjali tamo ili učili dove. Nisu obilazili brdo Tur na kojem je Allah Uzvišeni razgovarao s Musaom ﷺ s namjerom da klanjaju i uče dove na tim mjestima. Nisu odlazili ni na druga brda za koja se tvrdi da su na njima boravili neki vjerovjesnici ili drugi ljudi. Također, nisu obilazili mauzoleje izgrađene na ostacima nekog vjerovjesnika.

Traženje bereketa dozvoljeno je samo poznatim šerijatskim sredstvima kao što je učenje sure el-Fatiha ili jasnim čulima dostupnim sredstvima kao što je podučavanje i dova. Nije dozvo-

---

58 Međutim, vjerodostojno se prenosi od Esmе ćerke Ebu Bekrove da bi prala Poslanikovo ﷺ džube nakon njegove smrti, a zatim tom vodom liječila bolesne, što bilježi Muslim u Sahihu. Također, Buharija bilježi u svom Sahihu od Osmana ibn Abdullaha ibn Vehba da je vidio kod Ummu Seleme posudu u kojoj je dio Poslanikove ﷺ kose, i ona bi mu umočila tu kosu u posudu sa vodom, a zatim bi tu vodu poslala nekome ko je pogođen urokom da se liječi. S tim da danas ne postoji ništa za šta se pouzdano može tvrditi da je pripadalo Allahovom Poslaniku ﷺ pa traženje bereketa preko tih stvari nije dozvoljeno.

ljeno traženje bereketa nedozvoljenim sredstvima kao što je traženje berekata putem tragova dobrih ljudi, stijene u Bejtul-makdisu ili Crnog kamena u Ka'bi. Propisano je Crni kamen dodirnuti i poljubiti jer je to sunnet i tako se postiže bereket nagrade. (*Salih el-Fevzan, et-Tevhid*)

❖ 8 - Klanje kurbana, zavjeti, poklonjene žrtve i veličanje mauzoleja i turbeta

Poslanik ﷺ zatvorio je sve puteve koji vode ka širku i maksimalno upozorio na njih. Jedan od puteva ka širku su kaburovi. Poslanik ﷺ postavio je pravila koja imaju za cilj spriječiti njihovo obožavanje i pretjerivanje u vezi s umrlim. Neka od tih pravila su:

1. Zabrana stvaranja kulta ličnosti od dobrih ljudi jer pretjerivanje dovodi do obožavanja istih. Poslanik ﷺ je rekao: “Nemojte me pretjerano hvaliti kao što su uradili kršćani sa Isaom, Merjemimim sinom. Ja sam samo rob. Zato za mene recite da sam Allahov rob i njegov poslanik.” (*Buhari*)

2. Zabranio je izgradnju na kaburovima. Preneseno je od Ebu Hejjadža el-Esedija da je rekao: “Rekao mi je Alija ibn Ebu Talib: ‘Hoćeš li da te pošaljem sa istom misijom s kojom je mene poslao Poslanik ﷺ? Poslao me je da uništim svaki kip do kojeg dođem i da poravnam svaki podignut kabur.’” (*Muslim*) Zabranio je ukrašavanje kaburova gipsom. Preneseno je od Džabira رضي الله عنه da je rekao: “Allahov Poslanik ﷺ zabranio je ukrašavanje kaburova gipsom, sjedenje na njima i gradnju bilo čega na njima.” (*Muslim*)

3. Zabranio je obavljanje namaza kod kaburova. Preneseno je od Aiše, radijallahu ‘anha, da je rekla: “Na samrti je Poslanik ﷺ stavljao platno preko lica, pa kad bi mu bilo teško uklonio bi ga. U tom stanju je rekao: ‘Neka je Allahovo prokletstvo na židove i kršćane zato što su od kaburova svojih vjerovjesnika napravili

bogomolje.' Time je upozoravao na njihove postupke. Da nije toga njegov kabur bi bio uzdignut. Međutim, bojali su se da njegov kabur ljudi ne pretvore u bogomolju." (*Buhari*) I rekao je: "Narodi prije vas su napravili bogomolje na kaburovima svojih vjerovjesnika. Nemojte prviti bogomolje na kaburovima ja vam to zabranjujem." (*Muslim*)

❖ 9 - Tetajjur – zloslutnja. Tetajjur potiče od riječi *tajr* – ptica, jer su Arapi vezivali pesimizam i optimizam za ptice.

Šerijatsko značenje tetajjura je zloslutnja ili optimizam zbog onoga što se vidi, čuje ili sazna, te čovjek zbog toga nastavi sa nekim djelom ili ga ostavi. U Buharijevom Sahihu se prenosi od Poslanika ﷺ da je rekao: "Nema epidemije, niti zloslutnje, niti sove (*el-hame*), niti safera." U Muslimovoj predaji se dodaje: "Niti imaju utjecaja Mjesečeve mijene (*en-neu'*), niti prikaze."

El-hame je ptica slična sovi. Neki kažu da je to sova jer su neki Arapi smatrali da ako sova dođe na kuću i počne hukati to je dokaz da mu se približio smrtni čas.

Safer je mjesec u hidžretskoj godini. Arapi su imali zloslutnje u ovom mjesecu, posebno što se tiče ženidbe, tj. nisu se ženili u ovom mjesecu smatrajući da taj brak neće biti berićetan.

En-Neu' – je jedno od Mjesečevih mjesta tokom njegove putanje. Neki Arapi su imali zloslutnje zbog toga pa bi govorili: "Ova Mjesečeva mijena je baksuz, a ova je srećna." Te bi zato, kada bi im pala kiša, rekli: "Pala nam je kiša zbog te i te mjesečeve mijene."

El-gavl – pustinjske prikaze, to su šejtani za koje su Arapi smatrali da, kada putuju, dolaze im šejtani u različitim strašnim bojama te se prepadnu i odustanu od putovanja.

U običnom narodu su poznati pod nazivom prikaze. Poslanik ﷺ u ovom hadisu nije negirao postojanje ovih stvari, nego je negirao da one imaju utjecaj. Tako je prelazna bolest (epidemija) prisutna i ona je uzrok koji je poznat i ispravan, međutim, ono što se negira u hadisu je da ona djeluje sama po sebi. Ispravno je da ona utiče, ali Allahovom dozvolom a ne sama po sebi, te neko oboli a neko ne oboli.

Što se tiče mjeseca safera, on u osnovi nije uzrok nikakvim događanjima, jer vrijeme (vremenski periodi) nemaju nikakvog udjela u Allahovom određenju. Tako je mjesec safer poput svih ostalih mjeseci, Allah u njima određuje i dobro i zlo. Iz ovoga se vidi da je neispravno da se naziva 'safer dobra', a iz čega dolazi ista novotarija, a to je da se naziva 'safer zla'.

Isto tako ne treba se reći kad se čuje sovino hukanje: “Inšallah da bude hajr (ili: Bože na hajr)”, jer ona nema ni dobra ni zla. Ona samo pušta glasove poput svih ostalih ptica.

Što se tiče prikaza, u strahu od njih je znak slabog oslanjanja na Allaha. Poslanik ﷺ u ovom hadisu negira da oni imaju utjecaj te kaže: “Nema *el-gavla* – prikaza.” Znači, ne obraćajte pažnju na njih.

Najviše čime čovjek može biti iskušan kad su u pitanju ove stvari je ako mu je srce vezano za njih. Međutim, ko se oslanja na Allaha, one mu neće naškoditi niti ga odvratiti od onoga što je naumio.

SIHR

Sihr je ono što je skriveno i čiji je uzrok nepoznat. Sihr je stvaran. Od njega ima ono što ostavlja trag na srca i tijela, te čovjek postane bolestan toliko da umre ili se razdvoji njime između čovjeka i žene. Njegov utjecaj na čovjeka je Allahovom kosmičkom voljom⁵⁹ i njegovom odredbom. Sihr je šejtansko djelo i ne dolazi se do njega osim činjenjem širka i približavanjem šejtanima ibadetima koja se ne bi trebala činiti osim Allahu. Također, približavanjem šejtanima djelima kufra poput potpunog ostavljanja namaza, prljanja mushafa nečistoćom, upotrebom rukji, zapisa i zaštita u kojima ima širka. Isto tako, pokornost šejtanima u onome što je grijehenje prema Allahu poput činjenja zinaluka, pijenja alkohola, jedenja onoga što je haram, nečišćenja nakon džunubluka, neučenja Kur'ana osim da se zavaraju ljudi, neulaženje u mesdžid osim da se zavaravaju ljudi i druge slične stvari.

Sihr spada u sedam uništavajućih grijehova. Sihr je veliki širk zbog dvije stvari:

Prva: približavanje sihirbaza šejtanima tako što šejtanima upućuje ibadet. U to spada i strah od njih, traženje pomoći od njih, upućivanje dove i klanje kurbana njima itd.

Druga: tvrdnja sihirbaza da poznaju stvari gajba.

Propis sihirbaza: Na njemu se primijenjuju propisi odpađništva.

---

⁵⁹ Tj. u okviru kosmičkih zakona kojima je Allah uredio ovaj svijet, jer niko ne može raditi suprotno Allahovim kosmičkim zakonima, dok unutar tih zakona može da bira način djelovanja.

LIJEČENJE OD SIHRA I DŽINSKOG DODIRA (OGRAJISANJA)

1 – Čvrst oslonac na Allaha i iskreno pribjegavanje Njemu Uzvišenom.

2 – Šerijatska rukja i učenje zaštitnih dova i sura. Najvažnije od njih su sure el-Felek i en-Nas. Njima je Allah izliječio Poslanika ﷺ. I nikada prije nije bilo nešto objavljeno bolje od njih za zaštitu. Njima se može dodati i učenje sure el-Ihlas, el-Fatiha, sura el-Bekara i ajeti u kojima se spominje neispravnost i poništavanje sihra.

3 – Pronalazak sihra – ako je moguće – i njegovo uništavanje. Od Aiše, radijallahu ‘anha, se prenosi da je rekla: “Poslanik ﷺ je opsihiren tako da mu se pričinjalo da je nešto uradio a nije to uradio. Sve dok jednog dana nije puno dovio, a zatim je rekao: ‘Znaš li da me je Allah podučio u čemu je moje izliječenje? Došla su mi dva čovjeka, te je jedan sjeo kraj moje glave a drugi kod mojih nogu, te je jedan rekao drugome: ‘Od čega boluje ovaj čovjek?’ Drugi reče: ‘Od sihra.’ Reče: ‘A ko ga je opsihrio?’ Reče: ‘Lebid ibnul-Ea’sam.’ Reče: ‘U čemu je?’ Reče: ‘U kosi i listovima palme.’ Reče: ‘A gdje je?’ Reče: ‘U bunaru Zi Ervan.’” Te je Poslanik ﷺ otišao do bunara. Kada se vratio rekao je Aiši: “Njegove palme su poput šejtanskih glava.” Upitala ga je: “Jesi li ga izvadio?” Odgovorio je: “Nisam. Što se mene tiče Allah me je izliječio, a bojao sam se da to kod ljudi izazove zlo.” Zatim je taj bunar zatrpan. (*Buhari*)

4 – Upotreba dozvoljenih lijekova poput jedenja sedam hurmi na prazan želudac.

5 – Hidžama. Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Ako u nečemu od onoga čime se liječite ima hajra onda je hidžama.” (*Ahmed*) I kaže: “Najbolje čime se liječite je hidžama.” (*Muslim*)

6 – Dova.

DA LI JE DOZVOLJENO OTIĆI SIHIRBAZU DA BI SE LIJEČIO OD SIHRA?

Nije dozvoljeno liječiti sihr sihrom, nego se sihr liječi Kur'anom, Poslanikovim ﷺ dovama i dozvoljenim lijekovima.

Sihr je kufr te ga nije dozvoljeno činiti, niti odlaziti kod sihirbaza radi liječenja kufrom. Upitan je Allahov Poslanik ﷺ o uklanjanju sihra sihrom pa je rekao: “To je šejtansko djelo.” (*Ebu Davud*)

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, je rekao: “Otklanjanje sihra od opsihrenog dijeli se na dvije vrste:

1 – otklanjanje sihra sihrom poput njega, i to je ono što je od šejtanskog djela jer je sihr njegovo djelo. Ovime se obojica približavaju šejtanu onime što šejtan voli, i zbog toga šejtan prestane štetiti opsihrenom.

2 – liječenje šerijatski ispravnom rukjom, zaštitom, dovama i dozvoljenim lijekovima. Ovo je dozvoljeno, čak je preporučeno (mustehab).” (*Fetava imamil-muftin, 207*)

RAZNE VRSTE PRORICATELJA

Kahin je onaj koji obavještava o stvarima koje će se desiti u budućnosti. Kaže se i da je to onaj ko obavještava ono o čemu se misli.

'Arraf je onaj ko obavještava o izgubljenim stvarima. To je onaj koji tvrdi da uz neka početna obavještenja može da uputi na ukradenu ili izgubljenu stvar. Neki kažu da i on potpada pod naziv kahin – proricatelj. Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: "Arraf je naziv za onoga ko proriče, onog ko gleda u pijesak i njemu sličnih koji govore da poznaju stvari gajba na te načine." Nazvan je 'arrafom jer tvrdi da zna stvari koje su gajb.

Načini na koje 'arraf dolazi do informacija o gajbu su različiti. Bilo kojim načinom da dođe do njih, svejedno da li je to da stupi u kontakt sa džinom, ili bacanjem pijeska, ili kamenčića, ili gledajući linije, ili posmatrajući zvijezde, ili nasumično predskazivanje, ili gledanje u findžan ili dlan, ili nešto drugo – nema šerijatskog dokaza za to. Činjenje ovih stvari je haram i ko se bavi ovim obuhvaćen je prijetnjom koja je došla u šerijatskim tekstovima.

Oni koji odlaze proricateljima se dijele na tri vrste:

Prva: da dođe i da ga pita o nečemu iz radoznalosti, ali da mu ne vjeruje ono što ga obavještava. Ovo je haram. Kazna za onoga ko ovo radi je da mu neće biti primljen namaz četrdeset dana kao što je došlo u hadisu Poslanika ﷺ: "Onaj ko ode 'arrafu te ga upita nešto (od stvari gajba) neće mu biti primljen namaz četrdeset dana ili četrdeset noći." (*Muslim*)

Druga: onaj ko dođe i pita ga o nečemu i vjeruje mu ono o čemu ga obavještava. Ovo je kufr u Allaha jer mu vjeruje u njegovoj tvrdnji da poznaje gajb, a čovjekovo vjerovanje da neko mimo Allaha poznaje gajb je negiranje Allahovih riječi:

﴿ قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يَبْعَثُونَ ﴾

Reci: “Niko, osim Allaha, ni na nebu ni na Zemlji, ne zna što će se dogoditi; i oni ne znaju kada će oživljeni biti. (Kur’an, 27:65)

Došlo je u vjerodostojnom hadisu: “Onaj ko ode proricatelju i povjeruje mu ono što govori taj je zanegirao ono što je objavljano Muhammedu ﷺ.” (Muslim)

Treća: da ode proricatelju i pita ga nešto da bi tako provjerio njegovo stanje i pojasnio ga ljudima da je to zabluda i proricanje. U ovom slučaju nema smetnje da to uradi. Dokaz za to je slučaj da je Poslaniku ﷺ došao Ibn Sajjad, te ga je Poslanik ﷺ upitao o tome šta je to sakrio od njega,⁶⁰ na što je Ibn Sajjad rekao: “Duh...” Poslanik ﷺ je rekao: “Ponižen si, nećeš se uzdići.”⁶¹ (Buhari)

60 A Poslanik ﷺ sakrio je da mu je nedavno objavljena sura ed-Duhan. Šejtani su obavijestili Ibn Sajjada samo djelimično, od onoga što su čuli od Objave, a to je dio naziva sure ed-Duhan.

61 Znači ti si obični kahin.

NAVODNA ENERGIJA

Termin energija (pozitivna i negativna) sadrži tačno i netačno značenje. U smislu fizike kao nauke postoji nešto što se zove pozitivna i negativna energetska polja i svako od njih ima svoje karakteristike dokučive empirijskim istraživanjima.

Međutim, ono što nazivaju nauka o energiji koja se bazira na ubjeđenjima nedokučivim empirijskim metodama dokazivanja kao što je kosmička energija, pozitivna i negativna energija, razne vrste izmišljenih treperenja, to ne priznaju naučnici fizike niti učenjaci šerijata. Naime, tu se radi o ubjeđenjima baziranim na istočnjačkim religijama, naročito iz Kine i Indije, i njih promiču idolopoklonici i budisti.

Filozofija o navodnoj energiji

Navedena filozofija se bazira na ubjeđenju da postoji energija u svemiru i nazivaju je kosmička energija. Ta energija po njihovom vjerovanju, istočnjačkim religijama, potiče od Jednog Jedinственog od kojeg sve potiče pa i ovaj kosmos i njemu se sve vraća. Oni tvrde da navodna energija snažno utječe na naše živote, zdravlje, duhovno stanje, emocije, ponašanje i način života uopće.

Prvi princip kod njih je vjerovanje u navodnu energiju, njome se liječe, rade rituale da je osjete, da je preuzmu i sjedine se s njom. Oni žude za harmonijom da bi Cjelina ponovo postala Jedno i cijeli kosmos postao jedna kompaktna cjelina bez razlika između Stvoritelja i stvorenog. To je akida Jedinства postojanja – vehdetul-vudžud.

Najznačajniji savremeni načini širenja velike količine ovih vjerskih ubjeđenja i filozofije istočnjačkih religija

Najznačajniji su oni načini s predznakom vježbanja i liječenja (poput joge i liječenja bioenergijom), jer se služe skrivenim metodama i ne pokazuju religijsku pozadinu.

Nude takve obrede u obliku koji odgovara svakodnevnom potrebama ljudi i poklapa se sa željama da se postignu zdravlje i sreću u životu, naročito u ovo naše vrijeme, kada je briga za zdravljem postala karakteristika vremena zbog zagađenja okoline i posljedica industrijskog razvoja.

Isto je i sa potragom za srećom jer je raširenost depresije, nervoze i psihoze zbog životnog pritiska velika, pogotovo kad se uzme u obzir udaljenost ljudi od Gospodara i nepoznavanja dotičnih filozofija umotanih u celofan medicine i potrage za srećom. Sve to je pomoglo da se takvi pravci rašire među običnim svijetom i da prihvate takve pozive.

Najpoznatiji trening poznat je kao neurolingvističko programiranje NLP

Opasnost neurolingvističkih treninga i drugih programa baziranih na istočnjačkim filozofijama je u tome što se javno pokazuje jedno a skriva se nešto drugo tako da ljudi ne znaju pravo stanje i bivaju prevareni.

Neurolingvistički program deklarativno ima za cilj razviti komunikacijske vještine i razviti moć kopiranja uspješnih. Suštinski program ima za cilj neutralisati svijest da bi se ubacile određene ideje u podsvijest i tako zaobišla kontrola razuma koji je blagodat.

Koje su njihove tehnike

Meditacija, hipnoza, pjevušenje, duboko disanje sve su to tehnike kojim se postiže osjećaj dolaska energije u tijelo. Ulaskom u stanje duboke opuštenosti dovodi do stanja ushićenosti i na tom nivou dolazi do oslobađanja takozvane negativne energije i preuzimanje pozitivne.

Joga je široko prihvaćena tehnika među ljudima jer je u arapskom i islamskom svijetu ponuđena kroz alternativnu medicinu i klubove koji promiču kulturu zdravlja kroz vježbe za održavanje kondicije i zdravlja. A istina je da je joga riječ koja znači spajanje sa Apsolutnom silom. Smatra se vrlo važnim ritualom u hinduizmu i budizmu, koji ima za cilj spajanje sa navodnom Najvećom silom. Prema njihovom vjerovanju osoba može ovladati duhovnim svijetom i prirodnim silama odgovarajućim ritualima.

Samoizolacija i traženje rješenja od duhova i bića koja posjeduju duhovne snage (kipovi, drago kamenje, boje, bogovi). Vjerovanje se bazira na ubjeđenju da svi posjeduju duhovne karakteristike i da su sve to manifestacija i oblici energije.

'Reiki' energetski program za liječenje. Riječ reiki je japanska složenica sastavljena od riječi 'rei' što znači kosmička duša i riječi 'ki'. Reiki je naziv za višeslojni trening program i iscjeliteljske vježbe bazirane na vjerovanju u kosmičku energiju.

Opasnost

Cijela navedena filozofija vodi u širk u rububijetu, uluhijetu i imenima i svojstvima. Dovodi do psihičkih oboljenja i porodičnih problema. Njihovi programi su bespotrebno trošenje novca.

Neurolingvistički program krije u sebi druge opasnosti, jer ti treninzi otvaraju vrata drugim treninzima baziranim na filozofiji preuzimanja takozvane kosmičke energije. Sve to u okviru edicije pod nazivom 'Novi život', što je ustvari savremena idolatrija. Nakon pokretanja potencijalnih energija u samom organizmu pozivaju treninzima preuzimanja takozvane kosmičke energije.

KUFR (NEVJERSTVO) I NJEGOVE VRSTE

Postoje dvije vrste nevjerstva: mali i veliki.

Veliki kufr je onaj koji poništava iman i izvodi iz islama onoga ko ga čini. On vodi vječnom boravku u Džehennem. Nevjerniku neće koristiti zauzimanje onih kojima je to dozvoljeno. Imamo više vrsta kufra.

Ko sretne Allaha sa jednom od tih vrsta neće mu biti oprosteno i neće mu koristiti zauzimanje na Sudnjem danu.

❖ Vrsta velikog kufra imamo pet:

1 – **Kufr utjerivanja u laž.** To je uvjerenje da poslanici, alehimusselam, lažu. Onaj ko ih smatra lašcima u onome sa čim su došli počinio je kufr. Dokaz za to su Allahove riječi:

﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ
أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴾

I ima li onda nepravednijeg od onoga koji o Allahu izmišlja laži ili poriče Istinu koja mu dolazi? I zar nevjernicima nije mjesto u Džehennemu? (Kur'an, 29:68)

2 – **Kufr odbijanja i oholosti.** Odnosi se na onoga ko je upoznat sa istinom i zna iskrenost Poslanika ﷺ, ali se ne pokorava njegovim propisima, niti sluša njegove naredbe iz oholosti. Dokaz za ovo su Allahove riječi:

﴿ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ
وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴾

A kada rekosmo melekima: “Poklonite se Ademu!” – oni se pokloniše, ali Iblis ne htjede, on se uzoholi i posta nevjernik. (Kur’an, 2:34)

3 – **Kufr sumnje.** To je neodlučnost i sumnjičavost u iskrenost i istinitost poslanika. Naziva se i kufr neodlučnosti i on je suprotan čvrstini i jakom uvjerenju. Dokaz da je sumnja kufr su riječi Uzvišenog:

﴿ وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا * وَمَا
أُظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا *
قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ
نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّكَ رَجُلًا * لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴾

I uđe u vrt svoj nezahvalan Gospodaru svome na blagodatima, govoreći: “Ne mislim da će ovaj ikada propasti, i ne mislim da će ikada Smak svijeta doći; a ako budem vraćen Gospodaru svome, sigurno ću nešto bolje od ovoga naći.” I reče mu drug njegov, dok je s njim razgovarao: “Zar ne vjeruješ u Onoga koji te je od zemlje stvorio, zatim od kapi sjemena, i najzad te potpunim čovjekom učinio? Što se mene tiče, On, Allah, moj je Gospodar i ja Gospodaru svome širk ne činim. (Kur’an, 18:35-38)

4 – **Kufr odbijanja.** Ovdje se misli na potpuno okretanje od vjere, da osoba ne želi da sluša o vjeri, ne zanima je ono sa čim je

došao Poslanik ﷺ. Dokaz za ovo su Allahove riječi:

﴿ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى
وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ ﴾

Mi smo nebesa i Zemlju, i ono što je između njih, samo s Istinom stvorili i do roka određenog, ali oni koji ne vjeruju okreću se od onoga čime upozoravani budu. (Kur'an, 46:3)

5 – **Kufr licemjerstva (nifaka).** Ovdje se misli na licemjerstvo u smislu da se osoba prikazuje kao vjernik a u sebi skriva nevjerstvo. Dokaz za ovo su Allahove riječi:

﴿ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴾

To je zato što su vjernici bili, pa nevjernici postali, i onda su im srca zapečaćena, pa ne shvaćaju. (Kur'an, 63:3)

❖ Druga vrsta kufra je mali kufr.

On ne poništava osnovu imana nego ga umanjuje i slabi. Onaj ko ga čini je u velikoj opasnosti od Allahove srdžbe ako se ne pokaje zbog njega. Allah je tim imenom nazvao neke grijehе kao zastrašivanje i prijetnju, zato što je to od osobina kufra, ali ne dostiže stepen velikog kufra. Ono što je od ove vrste je veliki grijeh. I onaj ko ga čini zaslužuje prijetnju i kaznu ali ne da bude vječno u Vatri. Onaj ko čini ovaj kufr moći će da ima zauzimanje onih kojima je dat šefat. Primjeri za ovu vrstu kufra su mnogobrojni:

- **Negiranje blagodati** tako što ih osoba pripisuje nekome drugom mimo Allahu svojim jezikom bez da je uvjerena u to. Allah Uzvišeni kaže: **Oni priznaju da je blagodat od Allaha, pa je poslije poriču – većina njih su nevjernici.** (Kur'an, 16:83) Primjer toga je da čovjek kaže: "Da nije tog i tog ne bi se desilo tako", i slično ovome što je uobičajeno u govoru mnogih ljudi.

Misli se da oni pripisuju blagodati tim ljudima uz njihovo znanje da je to uz Allahovo olakšavanje i davanje. Ovo je već spominjano kod malog širka.

- **Negiranje bračnog dobročinstva.** Od Ibn Abbasa ؓ se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: “Vidio sam Vatru, i najviše njenih stanovnika su žene jer negiraju (čine kufr).” Rečeno mu je: “Je li čine kufr u Allaha?” “Ne, nego negiraju dobročinstvo i lijep bračni suživot. Kada bi nekoj od njih činio dobročinstvo cijelu godinu a zatim vidi nešto kod tebe što joj se ne sviđa rekla bi: ‘Nikad od tebe nikakva dobra nisam vidjela.’” (*Buhari i Muslim*)

- **Zaklinjanje nečim drugim mimo Allaha.** Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Ko se zakune nečim drugim mimo Allahom počinio je kufr ili širk.” Preneseno je od Ibn Omera, radijallahu ‘anhuma, da je sustigao Omera ؓ na jednom putovanju i zakleo se ocem. Poslanik ﷺ ih je pozvao i rekao: “Allah vam zabranjuje da se zaklinjete očevima. Zaklinjite se samo Allahom ili šutite.” Učenjaci Sljedbenika Sunneta su složni da je ovo kufr ili širk koji ne izvodi iz vjere onoga ko ga čini, sve dok ne uzdiže i veliča ono čime se zaklinje onako kako se uzdiže i veliča Allah Uzvišeni.

- **Oružana borba protiv muslimana.** Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Vrijedanje muslimana je grijeh a borba protiv njega je kufr.” (*Muslim*) I zbog njegovih riječi: “Nemojte se nakon mene vratiti u kufr, da jedni drugima udarate vratove.” (*Buhari*) Ova vrsta kufra ne izvodi iz vjere na čemu su saglasni svi učenjaci jer oni nisu izgubili opis imana zbog Allahovih riječi gdje ih naziva vjernicima: *Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih...* (Kur'an, 49:9)

- **Vrijeđanje zbog porijekla i naricanje za umrlim.** Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Dvije osobine kod ljudi su kufr: **vrijeđanje zbog porijekla i naricanje za umrlim.**” (*Muslim*)

I još mnoge vrste malog kufra koje je teško nabrojati. Sve što je u šerijatskim tekstovima nazvano kufrom a nije dostiglo stepen velikog kufra, ili velikog nifaka, ili velikog širka, onda je to mali kufr.

PROGLAŠAVANJE NEKOGA NEVJERNIKOM – TEK FIR

Pravac Sljedbenika Sunneta je sredina između onoga ko kaže: “Ne proglašavamo nikoga od klanjača nevjernikom”, i onoga ko proglašava muslimana nevjernikom zbog svakog grijeha ne gledajući da li su se ispunili uslovi za njegovo proglašavanje nevjernikom i otklonile smetnje za to.

Stav Ehli-Sunneta je da oni uopćeno nazivaju nevjerstvom neka djela, poput toga da kažu: “Onaj ko ohalali ono što je u vjeri općepoznato da je zabranjeno počinio je kufr.” “Onaj ko kaže da je Kur’an stvoren počinio je kufr.” “Onaj ko kaže da nije moguće vidjeti Allaha na Ahiretu počinio je kufr.” Međutim, spuštanje ovog propisa na pojedinca mora da bude uz ispunjavanje šartova i otklanjanja smetnji za tvrdnju da je neko nevjernik, poput toga da osoba ne bude od onih koji ne znaju to pitanje, ili da ga ne tumači u prenesenom značenju, ili da nije primoran i slično.

Šejhul-islam Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: “Moguće je da neko djelo ili govor budu kufr (nevjerstvo) i spusti se propis tekfira na taj govor ili djelo pa se kaže: ‘Onaj ko kaže takav govor

ili uradi to djelo je kafir (nevjernik).’ Međutim, konkretna osoba koja kaže taj govor ili uradi to djelo ne smatra se nevjernikom sve dok joj se ne objasni i dođe joj sa dokazom čiji poricatelj biva nevjernikom.” Ovo je općeprihvaćeno i ustaljeno tumačenje u tekstovima prijetnje kod Sljedbenika Sunneta vel-džemata, pa se tako ne svjedoči (tvrđi) za nekoga ko je od muslimana da će otići u Džehennem jer je moguće da neće, zbog neispunjavanja uslova ili zbog postojanja prepreke.” (*Medžmu’ul-Fetava*, 23/345)

A ako se ispune uslovi i otklone smetnje onda se spušta na njega propis kufra, te se traži od njega da se pokaje za to što je rekao ili uradio. Ako se ne pokaje onda se sankcioniše. Sankcije sprovodi isključivo država, a nikako pojedinci.

Od hadisa koji upozoravaju na tekfirenje muslimana su riječi Poslanika ﷺ: **“Ako čovjek kaže svome bratu (muslimanu): ‘O nevjerniče!’ , jedan od njih dvojice će snositi odgovornost.** Kurtubi, rahimehullah, kaže: “Ono što se razumije iz ovoga je da ako je onaj kome su upućene ove riječi nevjernik i to bude potvrđeno šerijatskim dokazom onda onaj ko mu je rekao da je nevjernik govori istinu i time se opisuje onaj kome su upućene. A ako ne bude nevjernik onda se sramota i težina tih riječi i njihov grijeh vraćaju na onoga ko ih je uputio.”

Takav je stav učenjaka prvih generacija po pitanju hadisa u kojima je prijetnja za onoga ko učini veliki grijeh i nespuštanje tih propisa na pojedinca. Primjer toga su riječi Poslanika ﷺ: **“Allah je prokleo onoga ko jede kamatu, ko njome hrani drugoga, ko je zapisuje i ko joj svjedoči.”** (*Buhari*) I prokleo je onoga ko pije alkohol, i ženu koja nadovezuje na tuđu kosu, i onu kojoj se nadovezuje, i onog ko daje mito i onog kome se daje itd. Ovi dokazi dokazuju da su ove prijetnje uopćene bez spuštanja na pojedinaca pa da se kaže: “Taj i taj je proklet”, jer je moguće da

će se pokajati ili da ima dobrih djela koja će izbrisati ove grijeh, ili da su ga zadesile nevolje kojima će biti očišćen i druge stvari kojima se čovjek čisti od grijeha.

Učenjaci Ehli-Sunneta su veoma oprezni po pitanju tekfira, dok većina sekti, izuzev murdžija, olahko ulaze u ovo pitanje, čak tekfire i pripadnike Ehli-Sunneta. Ibn Tejmije kaže: “Zbog ovoga učenjaci Ehli-Sunneta ne tekfire one koji se razilaze sa njima, makar ti drugi tekfirili učenjake Ehli-Sunneta, jer je kufr šerijatski propis i čovjek ne smije da uzvрати istom mjerom. Poput onoga ko tebe slaže ili učini zinaluk sa tvojom ženom, tebi nije dozvoljeno da i ti njega slažeš ili učiniš zinaluk sa njegovom ženom, jer su laž i zinaluk zabranjeni radi Allahovog prava.” (*er-Redd 'alel-Bekri, 2/492*)

Također kaže: “Ja lično sam, a oni koji se druže sa mnom to vrlo dobro znaju, oduvijek bio žestoki protivnik toga da se određena osoba ili grupa iz sveopćeg muslimanskog korpusa osudi na nevjerstvo (kufr), ili grijeh (fisk), ili nepokornost (ma'asijet), izuzev u slučaju da se zna da je protiv takve osobe uspostavljen dokaz u poslaničkom stilu (el-hudždže el-risaliije), nakon kojeg osoba neće imati ikakva opravdanja za svoja nedjela, i tada će njeno protuslovljenje biti razlogom osude na nevjerstvo (kufr), ili pak grijeh (fisk).” (*Medžmu'ul-Fetava, 3/229*)

U vezi onog za čije nevjerstvo su ispunjeni uslovi i otklonjene prepreke islamski pravници su u svojim knjigama spominjali *Poglavlje o otpadniku*, u kojem su navodili propise koji se primjenjuju na onoga ko se odmetne od vjere, vezani za brak, nasljedstvo, kupoprodaju, poklanjanje, oslobađanje od ropstva itd. U tim poglavljima su spominjali i stvari kojima musliman postaje nevjernikom, zatim obaveznost traženja od njega da se pokaje, sankcije i druge propise.

Dokaz da čovjek može izaći iz islama jeste i ajet:

﴿ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَهِزُّوْا إِنَّا اللَّهُ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ * وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ * لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةٌ بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴾

Licemjери se plaše da se vjernicima ne objavi sura koja bi im otkrila ono što je u srcima licemjera. Reci: “Samo se vi rugajte, Allah će doista na vidjelo iznijeti ono čega se vi plašite.” A ako ih zapitaš, oni će sigurno reći: “Mi smo samo razgovarali i zabavljali se.” Reci: “Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugali? Ne ispričavajte se! Postali ste nevjernici nakon što ste bili vjernici!” Ako nekima od vas i oprostimo, druge ćemo kazniti zato što su krivci. (Kur’an, 9:64-66)

Allah nas obavještava da su oni postali nevjernici nakon što su bili vjernici, iako oni kažu: “Mi smo izgovarali riječi kufra, ali nismo bili ubijedeni u njih, nego smo se zabavljali i igrali.” Međutim, Allah Uzvišeni je objasnio da je ismijavanje sa Njegovim ajetima kufr. Da je iman bio u njihovim srcima – on bi ih spriječio da tako nešto urade.

EL-VELA' VEL-BERA'

El-vela' vel-bera' je ljubav i lojalnost prema dobrom i dobri-
ma i odricanje i averzija prema zlu i zlima. Ovo je jedan od
veličanstvenih temelja vjere koji je spomenut u mnogim šerija-
tskim tekstovima.

Allah ﷻ kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾

O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. (Kur'an, 5:51)

I kaže:

﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءٌ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ ﴾

Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: "Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima koje, umjesto Allaha, obožavate; mi vas se odričemo..." (Kur'an, 60:4)

Zašto odricanje i distanciranje od zlih?

Zato što ljubav i lojalnost prema onima koji se bore protiv Allaha i onoga što on naređuje upućuje na slab iman u Allaha i Njegova Poslanika u čovjekovom srcu. Nije razumno da čovjek voli nešto što je neprijatelj njegovom voljenom.

Prijateljstvo i ljubav prema nevjernicima se ogleda u njihovom pomaganju u zabludi.

Činjenjem svega radi postizanja njihove ljubavi krnji iman, a na koncu vodi do rušenja imana u potpunosti.

Zato je obaveza vjerniku da ne prijateljuje sa onima koji se bore i suprostavljaju Allahu i Njegovu Poslaniku makar mu to bio najbliži rod, ali to nije prepreka da mu čini dobročinstvo, da ga savjetuje i poziva u istinu.

El-vela' vel-bera' imaju dva aspekta:

1. Akidetski;

2. Praktični.

Akidetski aspekt el-vela'a je ljubav i lojalnost u ime Allaha, što podrazumijeva i praktičnu stranu, a to je potpamaganje.

Akidetski aspekt el-bera'a je odricanje i averzija prema zlu u ime Allaha, što podrazumijeva i praktičnu stranu a to je udaljanje i odricanje.⁶²

---

62 Cijela Allahova vjera je protkana svojstvom milosti, jer je Allah iz milosti Svoje objavio vjeru, kao što je iz milosti Svoje stvorio stvorenja. Komponenta milosti u islamu je prisutna u svim njegovim dijelovima. Kako je cijela vjera protkana milošću, tako je i njen veoma bitni dio – el-vela' vel-bera' – sazdan na ovom principu. **El-vela' vel-bera' mora biti regulisan šerijatom, kako ne bi bio regulisan prohtjevima.** Tako je ljubav u ime Allaha prefinjenja i lijepih plodova, kao što je i odricanje u ime Njega drugačije od nefsanske averzije čije su posljedice nesagledivo loše. **Averzija u ime nefsa** za koju se misli da je u ime Allaha proizvodi mrko gledanje na ljude oko sebe i želja da ti ljudi propadnu, bilo da se radi o grješnicima ili nevjernicima, zatim želja da se tim ljudima desi nešto loše i da propadne zajedno sa tim zlom. Dakle, ona je negativna i destruktivna. **Averzija u ime Allaha** je daleko iznad toga što joj pripisuju neznalice, i ona je u potpunosti milost i korist, pozitivna i konstruktivna. **Averzija u ime Allaha znači da istovremeno imaš averziju prema nekom zlu, prema nečijem činjenju tog zla, prema njegovom odabiranju da ga čini, prema onom dijelu njegove ličnosti koji je vezan za to zlo, milost prema njemu iz koje proističe želja da se on izbavi iz tog zla, da od sebe otkloni lošu osobinu, da u svojoj ličnosti ispravi to što ga navodi na to zlo i što uzrokuje da ga čini (bilo da zlo čini srcem, mislima, jezikom ili djelima), ne bi li bio spašen negativnih posljedica tog zla na oba svijeta.** Dakle, njen rezultat je sačuvanost muslimana od osjećanja naklonosti prema tom zlu i izbjavljanje drugih iz kandži zla, što predstavlja spas cijelog društva na oba svijeta. Ako ima averziju prema onom dijelu njegove ličnosti koji izaziva da on čini to zlo, to ne znači da ima averziju prema ostalim komponentama njegove ličnosti, to ne znači da ima prema njemu averziju „od glave do pete“, kako to biva u nefsanskoj averziji. Naprotiv, musliman voli dobre strane osobe pri kojoj ima to neko zlo, želi kod nje razviti te dobre strane i prema mogućnostima

I pored ovog odricanja Allah je naredio da pravedno postupamo prema nevjernicima. Čak je propisao dobročinstvo prema njima, kao što stoji u ajetu:

﴿ لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُفَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾

Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični. (Kur'an, 60:8)

Učenjaci su spojili između tekstova koji govore o zabrani ljubavi i prijateljavanju prema nemuslimanima i tekstova koji govore o propisanosti pravednosti i dobročinstva prema njima.

---

otkloniti loše, ne bi li ta osoba bila spašena. Odnos muslimana prema nekom ko pri sebi ima grijeh ili nevjerstvo je kao odnos doktora prema onome koga želi izliječiti. Doktor istovremeno ima averziju prema samoj bolesti, prema djelima pacijenta koji uzrokuju tu bolest, prema samom pacijentovom odabiranju da čini ono što izaziva tu bolest, kao što osjeća milost prema samom pacijentu, zbog čega ga želi spasiti te bolesti, otkloniti od njega štetu. Onaj ko misli da osjeća milost prema nekome, a nema averziju prema onome što šteti tom nekome i ne poduzima korake za otklanjanje toga što mu šteti – takav sam sebe obmanjuje. Samim time što imamo averziju prema zlu na navedeni, propisani način, mi smo milostiviji prema onome pri kome ima tog zla nego što je on sam prema sebi. To će mu postati kristalno jasno na Sudnjem danu, kada oni ovosvjetski prijatelji koji nisu nastojali da od čovjeka otklone zlo i izbave ga, već su bili indolentni prema tome i govorili „to je njegov izbor i ja to poštujem“ uvidjeti koliku su mu štetu nanijeli. Tada će jedni drugima neprijatelji postati, jer onaj ko vidi da pri tebi ima nešto što ti šteti, i ne poduzima ništa da bi te iz toga izbavio, već te ohrabruje ili „poštuje tvoj izbor“ – takav je saučesnik u tvojoj propasti. Allah Uzvišeni kaže: **“Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili.”** (Kur'an, 43:67)

Pravednost, dobročinstvo i održavanje veze su djela tijela i ne podrazumijevaju ljubav i prisnost. Također, dobročinstvo, pravednost i održavanje veze sa nevjernicima je sredstvo preko kojeg ih pozivamo u spas, u Džennet. Zatim, zabrana ljubavi prema nevjernicima ne znači zabranu međusobnih odnosa sa njima u dunjalučkim stvarima poput dozvoljene trgovine i slično tome.

Po pitanju el-vela' vel-bera' su pretjerali neki ljudi, pa su doznolili činjenje nepravde nemuslimanima samim time što je nemusliman. Time su učinili nepravdu i pokvarili sliku islama i muslimana, što su neprijatelji islama iskoristili za napad na islam.

Nasuprot ovoj skupini su oni koji su olahko shvatili ovo pitanje, te su zanemarili tekstove koji govore o zabrani bliskosti prema nemuslimanima i ljubavi prema njima iz neznanja o šerijatskim pravilima, pa smatraju da je pravo nemuslimana kod muslimana poput prava muslimana, i smatraju da je nemusliman brat muslimanu.

Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: "Vjerniku je obavezna ljubav prema dobru i dobrima, i distanciranje od zla i zlih, u ime Allaha. Vjernik mora da ima osnovu ljubavi prema vjerniku čak i ako mu je učinio nepravdu, jer nepravda ne prekida imansku ljubav (već je umanjuje i krnji). Allah ﷻ kaže: *Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih...* (Kur'an, 49:9) Nazvao ih je braćom iako je među njima bilo ubijanja i nasilja, i naredio je da se izmire." (el-Fetava el-kubra, 1/199)

Vrste ljudi prema kojima treba imati ljubav i prijateljstvo, ili distanciranje i odricanje

Oni se dijele na tri skupine:

Prva: oni koji se u potpunosti vole. To su oni koji vjeruju u Allaha i Njegova Poslanika ﷺ, koji iskreno rade svoja djela radi Allaha, koji se pokoravaju Njegovim naredbama i ostavljaju ono što je Allah zabranio.

Druga: onaj prema kome je osnova ljubav, ali pri sebi ima stvari koje iziskuju odricanje, averziju i distanciranje. Ovo je prema muslimanu koji je pomiješao dobra i loša djela. On se voli onoliko koliko ima dobra, a odbacuje se onoliko koliko ima zla. Dokaz za ovo je da je jedan od ashaba Poslanika ﷺ pio alkohol, pa je doveden Poslaniku ﷺ gdje ga je neki čovjek uvrijedio govoreći: “Proklet bio, koliko puta je doveden!” Tada je Allahov Poslanik ﷺ rekao: “Nemoj da ga proklinješ, on zaista voli Allaha i Njegova Poslanika.” (*Buhari*) Iako je Poslanik ﷺ prokleo alkohol i onoga ko ga pije, i ko ga prodaje, i ko ga pravi, i kome se pravi, i ko ga služi, i kome se nosi, kao što bilježi Ibn Madže.

Treća: onaj prema kome je osnova srčano distanciranje i odricanje, a to je onaj ko ne vjeruje u Allaha, ili Njegove meleke, ili Njegove knjige, ili Njegove poslanike, ili u Sudnji dan, ili ne vjeruje u Allahovo znanje o svemu, ili onaj ko negira ožvjljenje nakon smrti, ili ko negira neki od pet islamskih ruknova, ili pripisuje sudruga Allahu u bilo čemu.

VRSTE GRIJEHA

Većina učenjaka Ehli-Sunneta dijeli grijehе na male i velike. Ibnul-Kajjim prenosi konsenzus za ovo pravilo: “Grijesi se dijele na male i velike tekstovima Kur’ana, Sunneta i konsenzusa selefa.” (*Medaridžus-salikin, 1/321*)

Ovo dokazuju sa nekoliko dokaza, od kojih su:

Allahove riječi:

﴿ إِن تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا ﴾

Ako se budete klonili velikih grijehova, onih koji su vam zabranjeni, Mi ćemo preći preko manjih ispada vaših i uvest ćemo vas u divno mjesto. (Kur’an, 4:31)

El-Kurtubi, rahimehullah, kaže: “Kada je Allah ﷻ u ovoj suri zabranio velike grijehе obećao je onima koji ih se budu klonili da će im se smilovati i oprostiti im male grijehе. Ovo upućuje na to da grijesi mogu biti veliki i mali, i na ovome su mufesiri i pravnici.” (*Tefsirul-Kurtubi, 5/158*)

Imam Ševkani, rahimehullah, kaže: “Znači, ako se klonite velikih grijehа koje vam je Allah zabranio, On će vam oprostiti loša djela, tj. male grijehе.” (*Fethul-kadir, 1/526*)

Riječi Poslanika ﷺ: “Pet dnevnih namaza, džuma do džume, Ramazan do Ramazana čiste od grijehа između njih ako se kloni velikih grijehа.” (*Muslim*)

* **Mali grijesi** – to je svaki zabranjeni govor ili čin za koji nema šerijatske kazne na dunjaluku, niti je spomenuta prijetnja za to na Ahiretu. Mali grijesi se mogu pretvoriti u velike iz mnogih razloga:

1. ustrajavanje i upornost na njima;
2. potcjenjivanje malih grijeha;
3. sreća zbog činjenja malih grijeha i ponos njima;
4. činjenje grijeha a zatim pričanje o tome, jer onaj ko otkriva da je učinio grijeh neće mu biti oprošten;
5. da onaj koji čini mali grijeh bude učenjak koga ljudi slijede, jer ako to radi pred ljudima onda njegov grijeh bude veći.

Sljedbenici Sunneta vjeruju da grijesi utiču na iman tako što ga umanjuju srazmjerno njihovom mnoštvu ili težini, ali ne poništavaju osnovu imana, ako uz njih nije došlo nešto što je kufr - poput ohalaljivanja grijesešenja, ili poigravanja sa propisom, svejedno da li je to srcem, ili jezikom, ili udovima.

Od Ibn Mes'uda رضي الله عنه se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: “**Čuvajte se omalovažavanja grijeha. Zaista se oni nakupe sve dok ne unište onoga ko ih radi.**” (*Ahmed*) Poslanik ﷺ je naveo primjer ljudi koji su došli u neko mjesto, te je došao jedan od njih i donio grančicu, pa je drugi donio grančicu, i još jedan je donio grančicu, i sve tako dok nisu sabrali gomilu granja te su zapalili veliku vatru.

* **Veliki grijesi** – to je svaki grijeh koji čovjek počini i za njega ima šerijatska kazna, ili je došla prijetnja na Ahiretu, ili proklinjanje onoga ko ga čini.

Propis onoga ko učini veliki grijeh

Onaj ko učini veliki grijeh ne izlazi iz vjere. On je na dunjaluku vjernik umanjenog imana, a na Ahiretu je prepušten Allahovoj volji: ako hoće – oprostiti će mu, a ako hoće – kaznit će ga. Svako ko umre kao musliman na kraju će završiti u Džennetu. Ako neki od njih i bude kažnjavan vatrom neće u njoj ni jedan od njih ostati vječno.

Mnoštvo je šerijatskih tekstova koji upućuju na to da onaj ko je učinio veliki grijeh nije izašao iz vjere i da neće biti vječno u Vatri, ako uđe u nju, sve dok ne ohalali grijeh koji čini. Ovo je od akidetskih osnova na kojima su saglasni Sljedbenici Sunneta. Sljedbenici Sunneta ovo dokazuju mnogobrojnim dokazima od kojih su:

- Tekstovi koji upućuju na to da će onaj ko umre a nije činio širk ući u Džennet: *Allah neće oprostiti da Mu se širk čini, a oprostiti će manje grijehove od toga kome On hoće. A onaj ko Allahu širk čini, taj čini potvoru i grijeh veliki.* (Kur'an, 4:48) Ovo je dokaz da je širk ono što se ne oprašta ako čovjek umre na njemu a nije se pokajao.

Zatim:

﴿ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَّا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴾

Reci onima koji ne vjeruju: ako se okane (nevjerstva), bit će im oprošteno ono što je prije bilo; a ako se ne okane – pa, zna se šta je s drevnim narodima bilo. (Kur'an, 8:38)

Ovim je potvrđeno da širk koji neće biti oprostjen je širk za koji se nije pokajao onaj ko ga je činio.

Ebu Hurejre رضي الله عنه prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: “Ko posvjedoči da nema istinskog božanstva mimo Allaha, i da sam ja Allahov poslanik, bez sumnje u to – sigurno će ući u Džennet.” (*Buhari*)

Mu‘az رضي الله عنه prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: “Allahovo pravo kod Njegovih robova je da Ga obožavaju ne čineći Mu širk. A pravo robova kod Allaha je da ne kažnjava onoga ko Mu nije širk činio.” (*Ibn Madže*)

A u hadisu kudsijju stoji: “Ko Me sretne sa grijesima kolika je Zemlja, a nije mi širk činio Ja ću ga primiti sa isto toliko oprosta.” (*Muslim*)

Imam Ibn Redžeb, rahimehullah, kaže: “Onaj ko dođe sa tevhidom, a puno je griješio – Allah će ga sresti sa isto toliko oprosta, ako hoće.⁶³ Ako uđe u Vatru, njegova će završnica biti da neće vječno boraviti u Vatri, nego će izaći iz nje i ući u Džennet.”

- Tekstovi u kojima je jasno došlo da musliman neće ući u Vatru, ili, ako uđe, da neće u njoj vječno boraviti, uz jasno spominjanje da je počinio veliki grijeh. Od tih tekstova je:

Hadis kojeg prenosi Ubade ibnus-Samit رضي الله عنه: “Bili smo sa Poslanikom ﷺ na sijelu pa je rekao: ‘Dajte mi prisegu da nećete činiti širk Allahu, da nećete činiti zinaluk, da nećete krasti, da nećete ubiti onoga koga je Allah zabranio. Ko ovo ispuni – njegova nagrada je kod Allaha. A onaj ko učini nešto od ovoga pa bude kažnjen zbog toga – to mu je iskupljenje za taj grijeh. Ko uradi nešto od ovoga i Allah mu to sakrije – prepušten je Allahovoj volji, ako hoće – oprostit će mu a ako hoće – kaznit će ga.’” (*Muslim*)

---

63 Tj. shodno tome šta iziskuje Allahova savršena pravda, milost i mudrost.

En-Nevevi, rahimehullah, kaže: “Riječi Poslanika ﷺ: ‘Ko uradi nešto od ovoga’, njima se podrazumijeva ono što je mimo širka jer se širk ne oprašta.” Zatim je spomenuo pouke iz ovoga hadisa, od kojih je i to da je ovaj hadis dokaz za sljedbenike ispravnog pravca da čovjek neće biti vječno u Vatri zbog grijeha koji nisu nevjerstvo.

Riječi Poslanika ﷺ: “ako hoće – oprostit će mu a ako hoće – kaznit će ga” su poput riječi Allaha: *Allah neće oprostiti da Mu se širk čini, a oprostit će manje grijehove od toga kome On hoće. A onaj ko Allahu širk čini, taj čini potvoru i grijeh veliki.* (Kur'an, 4:48)

- Tekstovi u kojima se jasno spominje da počinioci velikih grijeha imaju osobinu vjernika i imanskog bratstva iako su počinili velike grijehove.

Allah ﷻ kaže:

﴿ وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ * إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾

Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli. Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha, da bi vam se milost ukazala. (Kur'an, 49:9-10)

Sljedbenici Sunneta ovim ajetima dokazuju da vjernik ne postaje nevjernikom ako učini veliki grijeh, jer Allah ﷻ mu je ostavio naziv mu'min (vjernik) iako je učinio grijeh ubistva, i kaže da su braća.

Allah ﷻ kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَى بِالْأُنثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبَاعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٍ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ أَعْتَدَى بِعَدَاةٍ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan – za slobodna, i rob – za roba, i žena – za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti, neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati. To je olakšanje od Gospodara vašeg, i milost. A ko nasilje izvrši i poslije toga, njega bolna patnja čeka. (Kur'an, 2:178)

Ibnul-Dževzij kaže: “Allahove riječi: *svome bratu*, upućuju da onaj ko ga je ubio nije time izašao iz islama.”

Šejhul-islam Ibn Tejmije ovim ajetom dokazuje da je imansko bratsvo ostalo iako je počinjen grijeh.

Šerijatski tekstovi koji jasno govore da će izaći iz Vatre svaki musliman koji u nju uđe. Ovo je, također, od jasnih dokaza da onaj ko počini veliki grijeh nije time postao nevjernikom i da neće vječno boraviti u Vatri, ako u nju uđe. Da je time postao nevjernik ne bi nikada izašao iz Džehennema. Dokazi po ovome su dostigli stepen tevatura. Od učenjaka koji prenose da su ovi dokazi na stepenu tevatura su imam el-Bejheki, Ibn Tejmije, Ibn Ebi El-'Izz el-Hanefi, Ibnul-Vezir el-Jemani i drugi.

Ibnul-Vezir kaže: “Hadisi šefata koji jasno govore da će muslimani izaći iz Vatre su potpuno jasni, po konsenzusu... jer se prenose od preko dvadest ashaba, u *Sahihima*, *Sunnenima* i *Musnedima*. Što se tiče hadisa koji to potvrđuju, na ne tako izričit način, njih ima otprilike 500 hadisa.”

Neki od jasnih hadisa su:

1. Allahov Poslanik ﷺ je rekao: “Iz Džehennema će biti izvedena osoba koja je izgovorila *la ilahe illallah* – a u srcu bude imala imana koliko zrno ječma. Iz Džehennema će biti izvedena osoba koja je izgovorila *la ilahe illallah* – a u srcu bude imala imana koliko zrno pšenice. Iz Džehennema će biti izvedena osoba koja je izgovorila *la ilahe illallah* – a u srcu bude imala i koliko trunke imana!” (*Buhari*)

2 – Hadis o šefatu Poslanika ﷺ za one koji su činili velike grijeha pa ušli u Vatru. Od Ebu Hurejre رضي الله عنه se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: “Svaki poslanik je imao dovu koja mu je ispunjena. Pa je svaki poslanik požurio sa svojom dovom. A ja sam odgodio svoju dovu da bude šefat mome ummetu na Sudnjem danu. Pa će se ona ispuniti Allahovom dozvolom za onoga ko umre od mog ummeta a nije Allahu činio širk.” (*Buhari i Muslim*)

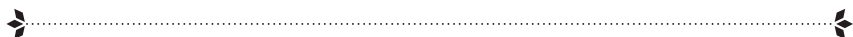

ZAKLJUČNI DIO

Sva zahvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova. Neka su salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu i ashabe.

U završnom dijelu ovih predavanja spomenut ćemo, ukratko, najbitnije stvari o kojima smo govorili:

- Islamska akida (vjerovanje) je čvrsto vjerovanje u Allaha Uzvišenog i u ono što to vjerovanje zahtijeva po pitanju tevhida - Allahove jednoće, vjerovanje u Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan, vjerovanje u odredbu dobra i zla, i vjerovanje u sve ono o čemu nas je obavijestio Allah Uzvišeni u Kur'anu i Njegov Poslanik ﷺ u Sunnetu.

- Nazivi koji se koriste za ovu islamsku nauku, pored akide, su: tevhid, sunnet, iman, itd.

- Svi poslanici su slani kako bi pozivali u ispravno vjerovanje - tevhid, odnosno izdvajanje Allaha Uzvišenog kao jedinog autoriteta u svakom pogledu, a što je osnova ispravnosti djela. Allah Uzvišeni kaže: *Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema istinskog boga osim Mene, zato Meni ibadet činite."* (Kur'an, 21:25)

- Dva su osnovna izvora islamske akide (vjerovanja): Allahov govor - Kur'an i Sunnet Poslanika ﷺ koji nam je prenešen vjerodostojnim putem. Allah Uzvišeni kaže: *On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje.* (Kur'an, 53:3-4)

Sporedni izvor koji se gradi na ova dva temelja je idžma' – konsenzus islamskih učenjaka. Što se tiče fitre (prirodnosti koja je ugrađena u svakom čovjeku) i akla (zdravog razuma, intelekta), oni podržavaju i slažu se sa onim što je došlo u Kur'anu i Sunnetu i sami su u stanju dokučiti osnovne stvari vjerovanja, ali ne i detaljne.

- Stepene vjere su: Islam, Iman i Ihsan.

1. **Islam** (kao sveobuhvatni pojam vjere) je predanost Allahu tevhidom, pokornost Njemu činjenjem onoga što je naredio i ostavljanjem onoga što je zabranio, i odricanjem od širka i onih koji ga čine.

Pet je ruknova islama: da svjedočiš (šehadet) da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da obaviš hadž ukoliko imaš mogućnosti.

Prvi dio šehadeta “**la ilahe illallah**” znači: “**nema istinskog boga osim Allaha**”, odnosno čvrsto sam ubijeden/a svojim srcem, bez imalo sumnje, i to potvrđujem svojim jezikom, i to dokazujem svojim djelima, da nema božanstva koje zaslužuje da se obožava i da mu se robuje osim Allah Uzvišeni.

Riječi “**la ilahe illallah**” sadrže dva rukna:

Prvi – negiranje prava na činjenje ibadeta drugima mimo Allaha i to je sadržano u riječima *la illahe - nema istinskog božanstva.*

Drugi – potvrda prava na činjenje ibadeta samo Allahu Uzvišenom, a to je sadržano u riječima *illallah - osim Allaha*.

Drugi dio šehadeta *Muhammedun resulullah* znači sljedeće: Čvrsto uvjerenje u srcu i izgovaranje jezikom da je Muhammed ﷺ Allahov rob i Njegov poslanik; vjerovanje u sve o čemu nas je Poslanik obavijestio; pokornost njegovim naredbama; ostavljanje svega što je zabranio; i da se ne robuje Allahu osim onako kako je on objasnio i činio.

2. **Iman** je ubjeđenje srcem (bez imalo sumnje), izgovaranje jezikom i praktična potvrda djelima. Povećava se pokornošću a smanjuje grijehanjem.

Šest je imanskih ruknova: vjerovanje u Allaha Uzvišenog, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan i vjerovanje u Allahovu odredbu dobra i zla.

Vjerovanje u Allaha sadrži četiri rukna: čvrsto uvjerenje da postoji Allah Uzvišeni; da je On gospodar svega – rububijjet; da je On jedino istinsko božanstvo koje zaslužuje da se obožava – uluhijjet i da On ima najljepša imena (el-esmaul-husna) i savršena svojstva – sifate.

- Ibadet uopćeno znači poniznost i skrušenost Allahu iz ljubavi i veličanja, činjenjem onoga što je naredio i ostavljanjem onoga što je zabranio onako kako je to došlo u Njegovom šerijatu.

Ibadet je naziv za sve što Allah voli i čime je zadovoljan od riječi, djela – vanjskih (namaza, zekata, posta) i unutarnjih (poput straha, strahopoštovanja, tevekkula), i drugih propisa šerijata. Ruknovi ibadeta su: ljubav, strah i nada.

- Najveća Allahova zabrana je zabrana širka, jer to predstavlja sknavljenje najvećeg Allahovog prava. Allah Uzvišeni je rekao: **Širk je, zaista, velika nepravda.** (Kur'an, 31:13)

Postoje dvije vrste širka: veliki i mali. **Veliki širk** - to je svaki širk koji poništava tevhid u potpunosti i izvodi iz vjere. **Mali širk** - to je svaki govor i djelo koje je Allah opisao kao širk, a šerijatski tekstovi ukazuju da ne izvodi iz vjere.

Također, mali širk je sve što vodi velikom širku, čak i ako nije spomenut pod nazivom širk. Mali širk je i da se čovjek oslanja na uzroke, a zaboravi na Allaha. Mali širk je i vjerovanje da je uzrok nešto što Uzvišeni nije učinio uzrokom.

- **El-vela' vel-bera'** je ljubav i lojalnost prema dobru i dobrima i odricanje i averzija prema zlu i zlima. Ovo je jedan od veličanstvenih temelja vjere koji je spomenut u mnogim šerijatskim tekstovima.

Učenjaci su spojili između tekstova koji govore o zabrani ljubavi i prijateljevanju prema nevjernicima i tekstova koji govore o propisanosti pravednosti i dobročinstva prema njima. Pravednost, dobročinstvo i održavanje veze su djela tijela i ne podrazumijevaju ljubav i prisnost. Također, dobročinstvo, pravednost i održavanje veze sa nevjernicima je sredstvo preko kojeg ih pozivamo u spas, u Džennet. Zatim, zabrana ljubavi prema nevjernicima ne znači zabranu međusobnih odnosa sa njima u dunjalučkim stvarima poput dozvoljene trgovine i slično tome.

- Grijesi se dijele na male i velike tekstovima Kur'ana, Sunneta i konsenzusa selefa.

Mali grijesi – to je svaki zabranjeni govor ili čin za koji nema šerijatske kazne na dunjaluku, niti je spomenuta prijetnja za to na Ahiretu.

Veliki grijesi – to je svaki grijeh koji čovjek počini i za njega ima šerijatska kazna na ovom svijetu, poput ubistva, bluda, krađe,

ili je došla prijetnja na Ahiretu da počinioca čeka velika kazna, ili je došlo proklinjanje onoga ko ga čini u tekstovima Kur'ana i Sunneta.

Onaj ko učini veliki grijeh ne izlazi iz vjere. On je na dunjaluku vjernik umanjenog imana, a na Ahiretu je prepušten Allahovoj volji: ako hoće – oprostit će mu, a ako hoće – kaznit će ga.

Svako ko umre kao musliman na kraju će završiti u Džennetu. Ako neki od njih i bude kažnjavan vatrom neće u njoj ni jedan od njih ostati vječno.

Na kraju oporučujem sebi, a zatim braći i sestrama, da vodimo veliku brigu o ispravnom vjerovanju tako što ćemo ga učiti, druge njemu podučavati, vjerovati u njega i prema njemu raditi kako bi naša vjera bila izgrađena na zdravim i sigurnim osnovama, te kako bi ostvarili sreću i na ovom i na budućem – vječnom svijetu.

Jer, doista je ispravno vjerovanje ključ koji otvara vrata ka Allahu i ono je temelj svih Njegovih vjerezakona, ono je temelj vjere. Ono je temelj na kojem se grade djela i od njegove ispravnosti zavisi da li će djela biti primljena ili ne. Zato je briga Allahovih poslanika i sljedbenika bila prvenstveno na ispravljanju vjerovanja od onoga što ga poništava ili umanjuje.

Kao što i oporučujem da se islamsko vjerovanje uči i uzima iz njegovih ispravnih izvora: Kur'ana i Sunneta, na način kako su ga razumjeli časni prethodnici, ashabi i prve generacije, i svi oni koji ih slijede u dobru do Sudnjeg dana.

Kao što i oporučujem pozivanje u ispravno vjerovanje, jer to je bio poziv svih poslanika i vjerovjesnika, te da se ibadet samo Allahu Uzvišenom čini.

On Uzvišeni je rekao: *Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema istinskog boga osim Mene, zato Meni ibadet činite."* (Kur'an, 21:25)

Kao što i oporučujem pozivanje u islam mudročću, lijepim savjetom i lijepim ponašanjem.

I neka su salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu časnu porodicu i njegove ashabe, i sve one koji ga dosljedno slijede do Sudnjeg dana.

SADRŽAJ

✦.....✦	
UVODNI DIO	5
✦ Riječ urednika	5
✦ Predgovor.....	7
ISLAMSKO VJEROVANJE	11
✦ Definicija akide (islamskog vjerovanja)	11
✦ Važnost islamskog vjerovanja	12
✦ Izvori islamskog vjerovanja	15
✦ Stepeni vjere	18
ŠEHADET	23
✦ Značenje riječi La illahe illallah.....	23
✦ Uvjeti ispravnosti riječi la ilahe illallah	25
✦ Značenje šehadeta da je Muhammed ﷺ Allahov poslanik.....	31
IMAN I NJEGOVI RUKNOVI (TEMELJI)	35
✦ Definicija imana	35
✦ Vjerovanje u Allaha	41
✦ Pravila vezana za Allahova lijepa imena i savršena svojstva	54
✦ Vjerovanje u meleke.....	73
✦ Vjerovanje u Allahove knjige.....	75
✦ Vjerovanje u Allahove poslanike	78
✦ Vjerovanje u Sudnji dan.....	85

✦ Vjeronanje u kader (Allahovu odredbu)	100
✦ Ihsan (odličnost u vjeri).....	113
IBADET (OBOŽAVANJE/ROBOVANJE)	117
✦ Dova	122
✦ Strah.....	123
✦ Nada	125
✦ Tevekkul (Oslanjanje na Allaha).....	126
✦ El-isti'ane (traženje pomoći)	129
✦ El-isti'aza (traženje utočišta, zaštite)	131
✦ El-istigase (traženje spasa)	133
✦ Klanje – prinošenje žrtve (kurbana).....	135
✦ Zavjetovanje.....	137
PITANJA VEZANA ZA KUFR, ŠIRK, GRIJEHE	141
✦ Razlika između kufra i širka.....	141
✦ Širk, opasnosti i oblici	143
✦ Opasnosti malog širka	145
✦ Sihr	159
✦ Razne vrste proricatelja.....	162
✦ Navodna energija.....	164
✦ Kufr (nevjerstvo) i njegove vrste	167
✦ Proglašavanje nekoga nevjernikom – Tekfir	171
✦ El-vela' vel-bera'	174
✦ Vrste grijeha	180
ZAKLJUČNI DIO.....	189

